

Utomstående i fritids- och kulturutbudet i Huddinge

– en studie av barn och ungdom i åldersgruppen 10–19 år.

Av Ulf Blomdahl och Stig Elofsson

ISBN 91 86768 91 3
PRODUKTION: Kultur och fritidsförvaltningen
TRYCK: Alloffset december 2012.

Förord

Huddinge kommun genomför tillsammans med undertecknade undersökningar om barns och ungdomars livsstil i åk 4-6 (mellanstadiet), åk 7-9 (högstadiet) och gymnasiet. Undersökningarna har genomförts 1998 samt senhösten 2009 till början på våren 2010. **Studierna i Huddinge är gjord på uppdrag av kultur- och fritidsnämnden.** Ansvarig för studien i Huddinge var förvaltningschefen på kultur- och fritidsförvaltningen, Toralf Nilsson, som numera är biträdande kommundirektör.

Studierna om Ung livsstil har också de senaste åren genomförts i Stockholms stad, Jönköpings kommun, Haninge kommun, Lidingö stad, Helsingborgs stad, Norrköpings kommun och Linköpings kommun. I Stockholm startades studierna 1984 och i Norrköping 1985.

Särskolan har undersökts i Stockholms stad, Jönköpings kommun, Haninge kommun, Tyresö kommun, Kalmar kommun och Lidingö stad. Den första särskolestudien gjordes i Jönköping år 2000¹.

Antalet elever som besvarat enkäten i Huddinge år 2009 är i mellanstadiet 913, i högstadiet 778 och i gymnasiet 769. Svarsfrekvensen i mellanstadiet är 92%, i högstadiet 74% samt i gymnasiet 72%. Urvalet i Huddinge och i de övriga kommunerna har genomförts som stratifierade slumpmässiga klusterurval med klassen som enhet. I dessa kommuner ingår både kommunala och fristående skolor i urvalet. Resultaten är därför representativa för alla ungdomar i kommunerna. I de flesta fall har en anställd från fritidsförvaltningen (kultur- och fritidsförvaltningen) varit närvarande i klasserna när enkäten fyllts i. Den anställde från förvaltningen har också i de flesta fall introducerat enkäten för eleverna och samlat in enkäterna efter att de fyllts i. Har eleverna haft problem vid ifyllandet av enkäten har den anställde från förvaltningen och lärarna hjälpt till.

I en tidigare studie som genomfördes i Huddinge 1998 besvarades enkäten av 430 i mellanstadiet, 412 i högstadiet och 380 i gymnasiet. Svartsfrekvens var i mellanstadiet över 90% och i de båda andra stadierna över 80%. Urvalet i Huddinge 1998 genomfördes också som stratifierade slumpmässiga klusterurval. Även då ingick både kommunala och fristående skolor i urvalet. **Resultaten från 1998 är också representativa för alla elever i Huddinge kommun. Undersökningen i skolorna genomfördes på samma sätt som 2009/2010.**

Undersökningen Ung livsstil i Huddinge har presenterats i tre rapporter. Den första rapporten Ung livsstil Huddinge 2009/2010 – en undersökning i högstadiet och gymnasiet publicerades i februari 2011. Den andra rapporten visar vilka förändringar som ägt rum i Huddinge sedan första undersökningen 1998 presenterades i juli 2011. Den tredje redovisningen behandlar Ung livsstil i mellanstadiet². Mellanstadierapporten publicerades i november 2011. Resultaten har också presenterats i en rad föreläsningar både för förtroendevalda och tjänstemän i Huddinge kommun. En populärversion av resultaten i Ung livsstil i Huddinge publicerades i juli månad 2012³.

¹ De rapporter som publicerats finns på följande webbsida: www.stockholm.se/idrott/forskning. Första rapporten från särskolan handlar om idrott och motion. Se Blomdahl/Elofsson, **Idrott/motion och ungdomar i särskolan**. Andra rapporten undersöker hälsa och livskvalitet. Se Elofsson/Blomdahl, **Hälsa och livskvalitet hos ungdomar i särskolan**.

² Dessa rapporter går att hämta på följande hemsida: www.huddinge/unglivsstil

³ Rapporten heter: Ung livsstil i Huddinge.

Resultaten från den här fjärde studien ”Utomstående i Huddinge” har till vissa mindre delar översiktligt presenterats för kultur- och fritidsnämnden under hösten 2011. Delar av resultaten av studien om Utomstående har också presenterats och analyserats i docent Stig Elofssons studie ”Vilka nyttjar inte det offentligt subventionerade fritidsutbudet och hur är deras hälsa och livskvalitet⁴?

En rad personer i Huddinge kommun har hjälpt oss med uppgifter till den här rapporten. Vi tackar Jonas Andersson, Frida Hägglund, Börje Lasses och Toralf Nilsson.

Till följande personer vill vi framföra vårt tack för ”kritisk” läsning av hela eller delar av olika utkast till den här rapporten: Anneli Alexander, Charlotta Kristiansson, Martin Englund, Erik Heribertson, Frida Hägglund, Marina Höglund, Bengt Larsson, Börje Lasses, Toralf Nilsson, Diana Pettersson Svenneke, Pauline Tjerfors och Magnus Åkesson.

För det slutgiltiga innehållet i den här rapporten är vi dock själva ansvariga.

Stockholm i december 2012.

Ulf Blomdahl
Forskningsledare
Forskningsprojektet Ung livsstil
E-post: ulf.blomdahl@telia.com
Tel: 08/604 45 18

Stig Elofsson
Fil. dr i statistik och docent i socialt arbete
Institutionen för socialt arbete
Stockholms universitet
Vetenskapligt ansvarig forskningsprojektet
Ung livsstil
E-post: stig.elifsson@socarb.su.se
Tel: 08/16 20 22

C författarna och kultur- och fritidsförvaltningen i Huddinge
Framsida:
ISBN: 91 86768 91 3

⁴ Elofssons rapport finns att hämta på: www.stockholm.se/idrott/forskning

Innehållsförteckning

		Sid.
Kapitel 1	Inledning	1
Kapitel 2	Tidigare forskning	4
Kapitel 3	Undersökningen	7
	Undersökningsgrupp	7
	Områden i Huddinge	7
	Social bakgrund i de olika områdena	8
	Mått på social bakgrund	9
	Begreppet utomstående i fritids- och kulturutbudet	11
	Instrumentella och expressiva fritidsaktiviteter	11
Kapitel 4	Vilka är de utomstående i Huddinge kommun?	14
	Totalt och kön	14
	Familjeform	15
	Socioekonomiska grupper	17
	Barn och ungdomar med olika grad av invandrarbakgrund	19
Kapitel 5	Vilken betydelse har olika delar av social bakgrund?	22
Kapitel 6	Utomstående i olika områden	25
Kapitel 7	Tillskottet av expressiv verksamhet i olika områden	29
Kapitel 8	Använder de utomstående mer tid till ”privata” fritidsaktiviteter?	32
Kapitel 9	Vad vill de utomstående att Huddinge kommun ska satsa på?	36
	Vad vill de utomstående att kommunen ska satsa på?	36
	Vad vill de utomstående i några områden med hög andel utomstående totalt att kommunen ska satsa på?	40
Kapitel 10	De utomståendes fritidsintressen	43
Kapitel 11	De utomståendes hälsa	46
Kapitel 12	Sammanfattning och analys	49
	Kön och utomstående	52
	Varför ökar andelen utomstående med ålder?	55
	Varför stora skillnader i utomstående i instrumentell verksamhet?	56
	Varför små skillnader i andelen utomstående i fritidsutbudet totalt?	58
	Varför stora skillnader i andelen utomstående i instrumentell verksamhet mellan områdena?	59
	Varför områdeseffekter i utomstående i instrumentella fritidsaktiviteter även efter kontroll för social bakgrund?	59
	Varför små skillnaden i andelen utomstående i fritidsutbudet totalt mellan områdena?	60
	Varför är tillskottet av olika typer av expressiv verksamhet så stort i Vårby och Flemingsberg?	65
	Litteraturförteckning	66
	Bilaga	71

Kapitel 1. Inledning

1939 års ungdomsutredning diskuterade vad man från statens och kommunernas sida kunde göra för att främja ungdomens behov av en ”sund förströelse och lämplig fritidssysselsättning”. I kommitténs betänkande betonades vikten av ett fritidsutbud med bredd som tog hänsyn till ungdomarnas skilda intresse- och begåvningsutrustning.

Så här formulerar sig utredningen: ”Vid en diskussion om behovet av den ena eller den andra verksamhetstypen bör uppmärksammas att de delvis vänder sig till olika grupper av ungdomar. Den slutna verksamheten (syftar på föreningsliv och andra liknande verksamheter) behövs för dem som målmedvetet går in för att ägna sig åt en viss bestämd uppgift, antingen den är av praktiskt eller teoretiskt slag. Med en viss överdrift torde kunna sägas att den slutna verksamheten framför allt förmår fånga intresset hos de vaknaste och mest målmedvetna ungdomarna. Den öppna verksamheten ställer mindre krav på förhandsplanering och ihållande intresse, är kort sagt av mindre förpliktande karaktär för deltagarna... Det är mycket som talar för att den öppna verksamheten når ut till ett ungdomsskikt som den slutna verksamheten har mycket svårt att få kontakt med. Till den öppna verksamheten kommer i främsta rummet ungdomar som uppskattar dess fria karaktär och som av olika anledningar har svårt att finna sig till rätta i ordnad kursverksamhet”⁵.

Trots att både bibliotek och simhall är en öppen verksamhet varken nämns de eller diskuteras de av ungdomskommittén i samband med påpekande av behovet av att kommunerna organiserar ett brett fritidsutbud. Inte heller gör, så långt vi har översikt, någon annan senare utredning detta.

Ungdomsvårdskommittén ifrågasatte sålunda om föreningslivet ensamt kunde klara ungdomens behov av ”sund förströelse och lämplig fritidssysselsättning”. Den öppna verksamhet sågs här som ett alternativ för främst de föreningslösa ungdomarna. Ungdomsvårdskommittén betonade också att strävanden i samhället måste gå ut på att inte genom frånvaro av alternativ tvinga in stora ungdomsskaror i föreningslivet. Målet skulle vara att ge ungdomar den typ av fritidsverksamhet som de är mest intresserade av och som motiverar deras särart⁶.

1939 års ungdomskommittés iakttagelse har även senare visat sig ha stor relevans. Forskningen, åtminstone sedan 1960-talet, visar att barn och ungdomar i de högre socioekonomiska grupperna är överrepresenterade inom ”slutna” verksamheter, till exempel idrottsföreningar och musikskolan/kulturskolan⁷. Dessutom framkommer att ungdomar i de lägre socioekonomiska grupperna är överrepresenterade bland dem som besöker fritidsgårdar regelbundet⁸.

⁵ SOU 1947:12, **Ungdomens fritidsverksamhet**, sid. 43.

⁶ SOU 1947:12, **Ungdomens fritidsverksamhet**, t.ex. sid. 19.

⁷ Se t.ex. Göteborgs kommun, Fritid & Kultur i Göteborg, **Enkätundersökning utförd våren 1971 avseende skolungdomens fritids- och kulturanor**, Dahlgren/Person, **Ungdomens fritids- och samhällssyn**, Damberg, B, **Farstaprojektet – för samverkan i närsamhället**, Englund/Ericson, **Ung fritid**, Claeson, Å, **Fritidsvanor i Göteborg. En studie av årskurserna 1-9**. Blomdahl/Elofsson, **Folkrörelserna och folket**, Blomdahl/Elofsson, **Hur många motionerar/idrottare för lite och vilka är dom?** Nilsson, P, **Fritid i skilda världar**, Larsson, B, **Ungdomarna och idrotten. Tonåringars idrottande i fyra skilda miljöer**, SCB, **Fritid 1976 – 1991**.

⁸ Se. t.ex. Blomdahl/Claeson, **Fritidsgården - dess besökare och framtid**, sid. 18 och 19. Se också Blomdahl/Elofsson, **Ung livsstil i Huddinge 1998 och 2009. En undersökning i mellanstadiet, högstadiet och gymnasiet**, Elofsson, S, **Vilka besöker fritidsgårdar? Kön, bakgrund, inflytande, integration m.m. En studie av ungdomar i högstadie- och gymnasieåldrar i Helsingborg**, och Elofsson, S, **Ungdomars besök på fritidsgård i Helsingborg år 2003**.

Forskningen har också visat att de med mindre skolframgång besöker fritidsgårdar oftare än de med större skolframgång⁹.

Undersökningen i Huddinge hösten 2009 visar att ungdomar i de lägre socioekonomiska grupperna besöker de öppna verksamheterna bibliotek och fritidsgård i högre grad än ungdomar i de högre socioekonomiska grupperna¹⁰. Huddingestudien visar också att första och andra generationens invandrarungdomar besöker bibliotek och fritidsgårdar i högre grad än de ungdomar som liksom sina föräldrar är födda i Sverige. I mellanstadiet besöker de i de lägre socioekonomiska grupperna simhallar mer än de barn som tillhör de högre socioekonomiska grupperna¹¹. I högstadiet både bland pojkar och flickor och bland gymnasiepojkar i olika socioekonomiska grupper besöks simhallar i ungefär samma utsträckning. Bland flickor i gymnasiet ser vi dock att flickor i socioekonomisk grupp 5 besöker simhallar i mindre utsträckning än flickor i de övriga socioekonomiska grupperna¹². Första generationens invandrapojkar i alla tre stadierna liksom flickor i mellanstadiet besöker simhallar i störst utsträckning. Bland tonårsflickor finns inga entydiga mönster utifrån invandrarbakgrund när det gäller besök på simhallar¹³.

I de fritidspolitiska (motsvarande) programmen för kultur- och fritidsnämnderna vi har läst finns, i motsats till 1939 års utredning, få eller inga skrivningar om vikten av ett brett kommunalt utbud utifrån skalan instrumentell respektive expressiv inriktning eller de öppna verksamheternas annorlunda rekrytering. Eva Granlund visar i sin genomgång av de fritidspolitiska målsättningarna att några kommuner har formulerat att fritidsgårdarna i första hand ska vara till för de ungdomar som inte är med i föreningslivet¹⁴. Inte heller finner vi några skrivningar om att den öppna verksamheten ska vara kompensande i låginkomstområden. Kultur- och fritidsförvaltningen i Huddinge skriver dock följande i juli 2012: ”Kommunens kultur- och fritidsaktiviteter ska utgå från medborgarnas behov och önskemål. Det innebär att det behövs ett rikt utbud för att nå så många som möjligt”¹⁵.

Huddinge kommuns tankar utifrån ett områdesperspektiv beskrivs på följande sätt: ”Sedan kommundelarna lades ner 2003 och övergick till fackförvaltningar har Huddinge kommun försökt utveckla de olika geografiska områdena med olika former av områdesutveckling. Ett fokus för områdesutvecklingen har varit att minska skillnader och stärka kommunelar som omfattats av lokala utvecklingsavtal mellan Huddinge kommun och staten (Vårby, Flemingsberg och Västra Skogås).

Områdesutvecklingen har de senaste åren omfattat alla geografiska områden i Huddinge kommun. Detta helhetsgrepp undviker stigmatisering samt utgår från lärdomen att insatser kan ge effekt i ett område utan att för den skull utföras i det specifika geografiska området. Ytterligare en lärdom är vikten av att koppla utvecklingsarbetet till den ordinarie styrproces-

⁹ Blomdahl/Claeson, **Fritidsgården - dess besökare och framtid**, sid. 26 och 28.

¹⁰ Blomdahl/Elofsson, **Ung livsstil i Huddinge 2009/2010. En undersökning i högstadiet och gymnasiet**.

¹¹ Se tabell B.1.1. i bilagan.

¹² Hur de olika socioekonomiska grupperna har bildats presenterats i kapitel 3.

¹³ Se tabell B.1.2. i bilagan.

¹⁴ Granlund, E, **Mötas, utvecklas eller kontrolleras? Målinriktning och kvalitet på fritidsgårdar**, sid. 39-40.

¹⁵ Kultur- och fritidsnämnden i Huddinge kommun, **Ung livsstil i Huddinge**, sid. 27.

sen vilket bidrar till kvalitet, långsiktighet och undviker projekttänkande”¹⁶. Ett av målen för Huddinge kommun är delaktighet/mångfald^{17 18}.

Om delaktighet skriver Huddinge kommun bl.a. följande: ”I Huddinge kommun finns en vision om Delaktighet. Den betyder att service, verksamheter och miljö i Huddinge ska formars i öppen dialog och samverkan mellan invånare, politiker, anställda och andra viktiga aktörer. Att förverkliga visionen om delaktighet kräver nya sätt att tänka och arbeta... Forskningen visar dessutom att det finns ett tydligt samband mellan delaktighet och hälsa... Utanförskap bidrar till ohälsa medan delaktighet – inflytande i samhället och makten att påverka sin egen livssituation – främjar hälsan”¹⁹.

I 1999 års mål för ungdomspolitiken var delaktighet och inflytande två nyckelbegrepp. I den ungdomspolitiska propositionen 2004 formulerades att ”ungdomar ska ha verklig tillgång till välfärd”²⁰.

Syftet med den här rapporten är att undersöka hur stor andel barn och ungdomar som inte deltar dels i instrumentella fritidsaktiviteter (förening + kulturskola), dels i huvuddelen av fritidsutbudet i Huddinge som helhet och i olika områden. De som inte deltar benämns i den här rapporten dels utomstående i instrumentella aktiviteter dels utomstående i fritidsutbudet totalt. Dessutom är syftet att undersöka i vilken utsträckning de expressiva och öppna verksamheterna (bibliotek, fritidsgård och simhall) attraherar/fångar upp de barn och ungdomar som inte deltar i de instrumentella aktiviteterna. Andelen utomstående i Huddinge som helhet jämförs i den här rapporten med andelen utomstående i de övriga kommuner som ingår i forskningsprojektet Ung livsstil.

¹⁶ Huddinge kommun, **Struktur för områdesperspektiv i verksamhetsplaner**, kommunstyrelsens förvaltning, sid. 1.

¹⁷ Huddinge kommun, **Struktur för områdesperspektiv i verksamhetsplaner**, kommunstyrelsens förvaltning, sid. 2.

¹⁸ Huddinge kommun antog i juni 2012 en ny varumärkesplattform för Huddinge kommun. Se sammanträdesprotokoll för Kommunfullmäktige 11 juni 2012, § 5. Så här står det i beslutet: ”Visionen är att Huddinge ska bli en av de tre mest populära kommunerna att bo, besöka och verka i”.

¹⁹ Huddinge kommun, **Handbok i delaktighet**, sid. 4, 5 och 10. Se även Huddinge kommun, **Plan för vision delaktighet**, t.ex. sid. 3.

²⁰ Se Granlund, E, **Mötas, utvecklas eller kontrolleras**, sid. 38 och 39.

Kapitel 2. Tidigare forskning

Begreppet utomstående kan delvis föras tillbaka till begreppet föreningslös ungdom. Andelen föreningslösa ungdomar har sedan åtminstone 1950-talet undersökts av flera forskare²¹.

Några studier, utöver våra egna, som undersökt andelen utomstående känner vi däremot inte till. Första gången vi använde ordet utomstående var när vi i början av 1980-talet startade forskningsprojektet ”Resursutnyttjande och effekter av offentligt driven eller understödd verksamhet på fritidsfältet”²². Studien genomfördes i Stockholm, Göteborg, Norrköping, Västerås och Eskilstuna.

Andelen utomstående används sedan första gången i vår rapport om barn och ungdom i Eskilstuna 1987²³. Andelen utomstående mättes då som de barn och ungdomar som inte var med i förening eller musikskolan eller besökte fritidsgård/parklek minst en gång i veckan om barnet gick i mellanstadiet och minst 1 gång de senaste 4 veckorna om tonåringen gick i högstadiet²⁴. I tabell 1 ser vi hur många barn och ungdomar som var utomstående 1985²⁵.

Tabell 1. Andel (%) utomstående i mellanstadiet (senaste veckan) och högstadiet (senaste 4 veckorna) efter kön och kommun,

	Stockholm	Göteborg	Norrköping	Västerås	Eskilstuna
Mellanstadiet totalt	16	26	16	11	16
Pojkar	18	39	12	13	13
Flickor	14	23	20	9	20
Högstadiet totalt	18	30	25	18	25
Pojkar	17	29	21	19	23
Flickor	20	29	29	18	28

Vi ser att en mindre del av barn och ungdom 1985 är utomstående i fritidsutbudet även om det varierar något mellan kommunerna. Någon större skillnad mellan pojkar och flickor kan inte noteras när det gäller andelen utomstående.

²¹ Se t.ex. Malmqvist, E, **Ungdom på fritid**, Göteborgs kommun, **Fritid & Kultur i Göteborg, Enkätundersökning utförd våren 1971 avseende skolungdomens fritids- och kulturanor**, Dahlgren/Person, **Ungdomens fritids- och samhällsyn**, Damberg, B, **Farstaprojektet – för samverkan i närsamhället**, Englund/Ericson, **Ung fritid**, Claesson, Å, **Fritidsvanor i Göteborg. En studie av årskurserna 1-9**. Blomdahl/Elofsson, **Folkrorelserna och folket** och **Hur många motionerar/idrottare för lite och vilka är dom?** Nilsson P, **Fritid i skilda världar**, Larsson, B, **Ungdomarna och idrotten. Tonåringars idrottande i fyra skilda miljöer**.

²² Projektet beskrivs bäst i vår ansökan om medel för forskningsprojektet ”Resursutnyttjande och effekter av offentligt driven eller understödd verksamhet på fritidsfältet”. Se Blomdahl, U, **Ansökan om medel för utvärdering av offentligt bedriven verksamhet på fritidsområdet**.

²³ Blomdahl/Elofsson, **Fritids- och kulturanor i Eskilstuna**- en studie av årskurserna 1-9. Se också Claesson, Å, **Fritidsvanor i Göteborg. En studie av årskurserna 1-9**.

²⁴ Observera att nyttjande av bibliotek respektive simhall inte räknas med i nyttjande av offentligt stödd verksamhet i dessa fall.

²⁵ Undersökningen presenteras t.ex. i Blomdahl/Clason, **Fritidsgården dess besökare och framtid**, sid 11.

Barn och ungdomar i de lägre socioekonomiska grupperna är 1985 utomstående i högre grad än de i högre socioekonomiska grupperna²⁶. Det är mindre skillnader i mellanstadiet än i högstadiet.

Ungdomar som lyckas mindre bra i skolan är 1985 utomstående i högre grad än de med god skolframgång. Fritidsgårdarnas verksamhet fångar upp en del av de ungdomar som inte är med i en förening eller i musikskolan. **Trots detta är de med mindre god skolframgång utomstående i störst utsträckning²⁷.**

I undersökningen i Helsingborg år 2003 studeras andelen barn och ungdomar som inte deltog vare sig föreningslivet eller musikskolan²⁸. Elofsson visar i studien att de barn och ungdomar som inte deltog i någon av dessa två verksamheter är en grupp som har sämre levnadsvillkor än de som deltog. I Elofssons forskningsrapport undersöks också vilka av de utomstående som fritidsgårdarna fångar upp. Elofsson sammanfattar sina resultat på följande sätt: ”Ser man till vilka av de utsatta ungdomarna som fritidsgården speciellt tycks fånga finner man att denna fångar upp:

- * fler ungdomar med små resurser (från familjer med små resurser) utom bland högstadieflickorna. Speciellt markant framträder detta bland gymnasiepojkar
- * på gymnasiet fler med låga betyg, vilket man dock ej gör på högstadiet
- * fler med lågt socialt stöd och då speciellt fler som har lågt förtroende till föräldrarna (gäller dock ej för högstadieflickor)
- * fler rökare
- * fler som har en hög konsumtion av alkohol
- * fler som använder eller har kontakt med narkotika
- * fler som inte brukar vara hemma på fredagskvällarna utan i stället drar runt på stan eller åker till Helsingör
- * bland högstadieflickorna fler med låg livskvalitet. Däremot gör man inte detta bland högstadie- och gymnasiepojkar²⁹.

I Stig Elofssons rapport om utomstående och hälsa och livskvalitet som bygger på data från alla våra undersökningskommuner under senare period presenterar han 2012 följande tabell om andelen utomstående³⁰.

²⁶ Se Blomdahl/Elofsson, **Fritids- och kulturvanor i Eskilstuna- en studie av årskurserna 1-9**, sid. 31-32 och Claesson, Å, **Fritidsvanor i Göteborg. En studie av årskurserna 1-9**, sid. 36. Observera att besökt bibliotek och simhall inte ingår i måttet deltar/utomstående.

²⁷ Se Blomdahl/Elofsson, **Fritids- och kulturvanor i Eskilstuna- en studie av årskurserna 1-9**, sid. 32-33 och Claesson, Å, **Fritidsvanor i Göteborg. En studie av årskurser 1-9**, sid. 36.

²⁸ Elofsson, S, **Ungdomars besök på fritidsgård i Helsingborg år 2003**.

²⁹ Elofsson, S, **Vilka nyttjar inte det offentligt subventionerade fritidsutbudet och hur är deras hälsa och livskvalitet?** sid. 11.

³⁰ De som senaste veckan inte deltar i någon av följande verksamheter är utomstående enligt Elofssons definition: Förening, kulturskola/musikskola, fritidsgård, simhall och bibliotek. Fritidsgård ingår inte i begreppet utomstående i mellanstadiet. Se Elofsson, S, **Vilka nyttjar inte det offentligt subventionerade fritidsutbudet och hur är deras hälsa och livskvalitet?** sid 14. Elofsson arbetar alltså med samma definition av utomstående som vi gör i den här forskningsrapporten.

Tabell 2. Utomstående i offentligt stödda verksamheter. Andel (%) efter kön och stadium.

	Mellanstadiet		Högstadiet		Gymnasiet	
	Pojkar	Flickor	Pojkar	Flickor	Pojkar	Flickor
Utomstående	11	9	26	28	41	42

Vi ser att pojkar och flickor är utomstående i ungefär lika stor utsträckning. Däremot ökar andelen utomstående markant med ålder.

I sammanfattning ger Elofsson följande beskrivning av vad som karakteriserar de utomstående³¹:

- * Utomstående bor i mindre utsträckning med båda föräldrarna
- * Utomstående kommer i högre utsträckning från lägre socioekonomiska grupper
- * Invandrarflickor är utomstående i högre grad än ungdom som liksom deras föräldrar är födda Sverige
- * Utomstående har i genomsnitt lägre grad av skolframgång
- * Utomstående skolkar ofta i högre utsträckning
- * Utomstående trivs i genomsnitt sämre på sin fritid
- * Utomstående är i genomsnitt mindre fysiskt aktiva
- * Utomstående röker/snusar i högre grad
- * Utomstående har i högre utsträckning druckit alkohol
- * Utomstående skattar sin hälsa som sämre. En fördjupad analys visar dock att detta främst gäller för utomstående som inte trivs bra på fritiden
- * Utomstående skattar sin livskvalitet lägre. Liksom när det gäller självskattad hälsa gäller detta i första hand för utomstående som inte trivs bra på fritiden

³¹ Elofsson, S, **Vilka nyttjar inte det offentligt subventionerade fritidsutbudet och hur är deras hälsa och livskvalitet?** t.ex. sid. 52-58.

Kapitel 3. Undersökningen

I det här kapitlet kommer vi att beskriva undersökningsgruppen, områdena i Huddinge, hur begreppet utomstående bildas och definiera begreppen instrumentella och expressiva fritidsaktiviteter.

Undersökningsgrupp

I tabell 3 visas hur många barn och ungdom som ingår i studien i Huddinge.

Tabell 3. Antal elever i studien i Huddinge 2009 efter stadium.

	Bruttourval	Antal svarande	Svarsfrekvens %
Mellanstadiet	993	913	92
Högstadiet	1053	778	74
Gymnasiet	1065	769	72

Antalet elever som besvarat enkäten i Huddinge år 2009 är i mellanstadiet 913, i högstadiet 778 och i gymnasiet 769. Svarsfrekvensen i mellanstadiet är 92%, i högstadiet 74% samt i gymnasiet 72%. Urvalet i Huddinge och i de övriga kommunerna har genomförts som stratifierat slumpmässigt klusterurval där klassen utgör urvalsenshet³². I kommunerna ingår både kommunala och fristående skolor i urvalet. Resultaten är därför representativa för alla elever som går i skolor i Huddinge kommun. I de flesta fall har en anställd från kultur- och fritidsförvaltningen varit närvarande i klasserna när enkäten fyllts i. Den anställde från förvaltningen har också i de flesta fall introducerat enkäten för eleverna och samlat in enkäterna efter att de fyllts i. Om eleverna har haft problem vid ifyllandet av enkäten har den anställde från förvaltningen och lärarna hjälpt till.

Områden i Huddinge

I den här studien arbetar vi med följande områden i Huddinge³³:

Tabell 4. Antal invånare 2011 totalt samt antal barn och ungdomar i de sju områdena i Huddinge.

	Antal invånare Totalt	Antal barn och ungdomar 10-19 år
Sjödalen Fullersta (inkl. Gladö kvarn och Lissma)	22 304	2 720
Stuvsta Snättringe	15 847	2 299
Skogås (inkl. Länna)	13 783	1 852
Segeltorp	11 870	1 807
Flemingsberg (inkl. Glömsta, Kästa och Visättra)	14 924	1 701
Trångsund (inkl. Mellansjö och Vidja)	9 912	1 326
Vårby	10 115	1 087

³² För en detaljerad genomgång om hur urvalet gått till se: Elofsson, S, **Vilka nyttjar inte det offentligt subventionerade fritidsutbudet och hur är deras hälsa och livskvalitet**, sid. 24 och 25.

³³ Områdesindelningen är gjord utifrån de tidigare kommundelarna i Huddinge.

I mellanstadiet och i högstadiet kommer vi också att arbeta med de här sju områdena. I gymnasiet är det relativt få elever i flera av de enskilda områdena. Vi väljer därför när vi presenterar andelen utomstående i gymnasiet att slå ihop de sju områdena till följande tre större områden: Skogås och Trångsund bildar vårt första större område³⁴. De två låginkomstområdena Vårby och Flemingsberg blir det andra större området. I det tredje större området ingår Sjödalen/Fullersta, Stuvsta/Snättringe och Segeltorp. I de fördjupade statistiska analyserna (logistisk regression) arbetar vi dock med varje enskilt område även i gymnasiet.

Social bakgrund i de olika områdena

I tabell 5 presenteras inkomst och andelen invandrare i de olika områdena vi arbetar med i den här skriften³⁵. Uppgifterna grundar sig på registeruppgifter för befolkningen.

Tabell 5. Medel- och medianinkomst i åldern 20-64 år per den 31 december 2010 samt andelen (%) första samt första + andra generationens invandrare i olika områden samt i hela befolkningen per den 31 december 2011.

	Medel- inkomst	Median- Inkomst	Andelen första ge- neration- ens invan- dare	Andelen första + andra ge- neration- ens in- vandrare
Stuvsta Snättringe	351 898	326 400	12	16
Segeltorp	344 389	319 674	17	24
Trångsund (inkl. Mellansjö och Vidja)	318 708	296 085	16	22
Sjödalen Fullersta (inkl. Gladö kvarn och Lissma)	317 299	301 119	14	19
Skogås (inkl. Länna)	252 881	249 893	29	40
Flemingsberg (inkl. Glömsta, Kästa och Visättra)	184 475	166 138	49	64
Vårby	168 958	158 958	56	75
Huddinge kommun totalt	277 584	265 835	26	35

Vi ser att inkomsten är högst i Stuvsta/Snättringe. Där är också andelen invandrare lägst. En relativt hög medelinkomst finns också i Segeltorp, Trångsund och Sjödalen/Fullersta. I dessa områden är också andelen invandare relativt låg. Lägst inkomst finner vi i Flemingsberg och i Vårby. **Där är också andelen första och andra generationens invandrare mycket hög.**

³⁴ Dessa två områden bildade tidigare en egen kommundel.

³⁵ Uppgifterna har tagits fram av Frida Hägglund som är statistiker i Huddinge kommun. Uppgifterna bygger på registerdata från SCB 2010-12-31 respektive 2011-12-31.

Mått på social bakgrund

Även i vår studie Ung livsstil i Huddinge och i övriga undersökta kommuner finns uppgifter om socioekonomisk status, andelen första och andra generationens invandrare samt familjeform.

Uppgifter om socioekonomisk status bildas utifrån uppgifter om boendeform och familjens tillgång till olika fritidskapitalvaror. Utifrån tillgången till dessa materiella resurser har vi bildat fem grupper. Det interna bortfallet blir mycket litet³⁶. De fem ekonomiska grupperna är:

Ekonomisk grupp 1: Bor i villa/radhus + har tillgång till bil+ båt³⁷ (som man kan sova i) +sommarstuga

Ekonomisk grupp 2: Bor i villa/radhus/insatslägenhet/bostadsrättslägenhet + har tillgång till två av: bil, båt, sommarstuga

Ekonomisk grupp 3: Övriga t.ex. bor i hyreslägenhet + har tillgång till två av: bil, båt, sommarstuga

Ekonomisk grupp 4: Bor i hyreslägenhet + har tillgång till antingen bil, båt eller sommarstuga

Ekonomisk grupp 5: Bor i hyreslägenhet. Har **inte** vare sig sommarstuga, bil eller båt

Teoretiskt kan detta mått kopplas till Webers definition av klass, vilket i sin tur kopplas till begreppet livschanser³⁸. Med ett likartat mått finner sociologiprofessorn Mikael Tåhlin en tydlig koppling mellan ekonomiska resurser och flertalet fritids- och kulturaktiviteter även efter kontroll för ålder och socialgrupp³⁹. Tåhlin har också i senare rapporter visat att individens ekonomiska resurser har en direkt inverkan på både individens fritids- och hälsosituation⁴⁰.

Antagandet är i enlighet med Tåhlins hypotes att familjernas kontrollvidd - mängden av möjliga handlingar - ökar kontinuerligt från ekonomisk grupp 5 till ekonomisk grupp 1⁴¹.

I den här rapporten arbetar vi också med familjeform. Tidigare forskning har visat att familjeform har betydelse för andelen utomstående. Elofsson sammanfattar resultaten på följande sätt: ”Ett tydligt genomgående mönster är att andelen utomstående är lägst bland barn/ungdomar som bor med båda föräldrarna”⁴². De familjeformer vi kommer att arbeta med i den här rapporten är: 1. Bor med båda föräldrarna. 2. Bor växelvis med mamma respektive pappa. 3. Övriga familjeformer (ensamstående mamma, ensamstående pappa, mamma och annan vuxen, pappa och annan vuxen)⁴³.

³⁶ I mellanstadiet är det interna bortfallet 1,9%, i högstadiet 0,6% och i gymnasiet 0,9%.

³⁷ I varje ekonomisk grupp gäller tillgång till båt som man kan sova i.

³⁸ Weber, M, **Ekonomi och samhälle**.

³⁹ Tåhlin, M, **Fritiden i Vällfärden. Svenska folkets fritids- och kulturvanor**.

⁴⁰ Tåhlin, M, **Arbetets värde och kostnader**.

⁴¹ Tåhlin, M, **Arbetets värde och kostnader**, sid 47.

⁴² Elofsson, S, **Vilka nyttjar inte det offentligt subventionerade fritidsutbudet och hur är deras hälsa och livskvalitet?** sid. 29.

⁴³ Antalet individer bland de familjeformer som bildar ”övriga familjeformer” är för få i Huddinge för att vi ska kunna redovisa dessa separat.

Grad av invandrarbakgrund har också betydelse för andelen utomstående enligt Elofsson⁴⁴. Detta gäller framför allt bland flickor.

Utifrån antagandet att invandrabarnens kanaler till ”svensk kultur” (antingen genom att en av föräldrarna är född i Sverige eller genom att invandrabarnet är fött i Sverige) har betydelse för i vilken takt barnet erövrar de fritidsaktiviteter som finns i kommunerna har vi konstruerat följande tre invandrargrupper:

Invandrarbakgrund 2. Denna kategori består av följande tre grupper:
 * Föräldrarna födda i Sverige. Barnet fött utomlands
 * En av föräldrarna född utomlands. Barnet fött i Sverige
 * En av föräldrarna född utomlands. Barnet fött utomlands

Invandrarbakgrund 3. Båda föräldrarna är födda utomlands. Barnet är fött i Sverige.
Andra generationens invandrare.

Invandrarbakgrund 4. Båda föräldrarna är födda utomlands. Barnet är fött utomlands.
Första generationens invandrare.

Ungdomar med svensk bakgrund är i den här rapporten de svenskfödda barn vars föräldrar också är födda i Sverige.

I tabell 6 redovisar vi uppgifterna för socioekonomisk bakgrund, familjeform och andelen första generation samt första eller andra generation i olika områden i Huddinge i högstadiet. I tabellerna B.1.3. och B.1.4 i bilaga 1 finns uppgifterna för mellanstadiet och för gymnasiet.

Tabell 6. Andel(%) ungdomar i socioekonomisk grupp 1-2, andelen ungdomar som bor med båda föräldrarna samt andelen första generationens invandrarungdomar samt första eller andra generationens invandrarungdomar.

	Andelen i socio-ekonomisk grupp 1+2	Andelen som bor med både mamma och pappa	Andelen första generationens invandare	Andelen första eller andra generationens invandrare
Stuvsta Snättringe	69	66	3	9
Sjödalen Fullersta (inkl. Gladö kvarn och Lissma)	65	73	2	9
Trångsund (inkl. Mellansjö och Vidja)	62	74	0	6
Segeltorp	61	83	1	16
Skogås (inkl. Länna)	42	51	5	18
Flemingsberg (inkl. Glömsta, Kästa och Visättra)	22	71	26	53
Vårby	7	69	37	70

⁴⁴ Elofsson, S, *Vilka nyttjar inte det offentligt subventionerade fritidsutbudet och hur är deras hälsa och livskvalitet?* sid. 29 och 30.

Vi ser att ungdomarnas uppgifter om sig själva överensstämmer i mycket hög utsträckning med registerdata från SCB. Högst medelinkomst enligt SCB har invånarna i Stuvsta/ Snättringe och enligt ungdomarnas uppgifter är det flest där som tillhör de högre socioekonomiska grupperna. Flest invandrare finns det enligt både SCB och barn och ungdomar själva i Flemingsberg och Vårby. I den fortsatta texten kommer vi i huvudsak att arbeta med uppgifterna från barn och ungdomar.

Begreppet utomstående i fritids- och kulturutbudet

Syftet med den här rapporten är alltså att undersöka hur stor andel av barn och ungdomar som inte kontinuerligt deltar i det offentligt subventionerade fritidsutbudet, det vill säga är utomstående. Det innebär självklart att målet är att täcka en så stor del av det offentligt subventionerade utbudet som möjligt. Följande verksamheter ingår i vår studie.

- Förening
- Kulturskolan
- Fritidsgård
- Bibliotek
- Simhall

Dessa verksamheter täckte minst 85% av nettokostnaderna för kultur- och fritidsverksamhet i Huddinge kommun år 2009⁴⁵.

Vilka räknas då som utomstående i fritids- och kulturutbudet? De mellanstadieelever som inte senaste veckan har deltagit i någon av verksamheterna är utomstående enligt den definition vi arbetar med i den här skriften⁴⁶.

I högstadiet och i gymnasiet har vi frågat om deltagande de senaste 4 veckorna. De som har deltagit mindre än 4 gånger de senaste 4 veckorna i någon av de enskilda verksamheterna eller inte sammanlagt har deltagit minst 4 gånger i de fem verksamheterna definieras som utomstående. Den som har varit på bibliotek 1 gång och fritidsgård 3 gånger är alltså inte utomstående enligt vår definition.

Instrumentella och expressiva fritidsaktiviteter

1939 års ungdomskommitté delar, som vi visar i inledningen, in fritidsaktiviteterna i slutna och öppna⁴⁷. Den slutna verksamheten (syftar på föreningsliv och andra liknande verksamheter) behövs enligt kommittén för dem som målmedvetet går in för att ägna sig åt en viss bestämd uppgift, aningen den är av praktisk eller teoretiskt slag. Mot den slutna verksamheten ställer kommittén den öppna. Den öppna verksamheten definieras av kommittén i förhållande till de slutna. Kommittén menar att den öppna verksamheten ställer mindre krav på förhandsplanering och ihållande intresse samt är kort sagt av mindre förpliktande karaktär för delta-

⁴⁵ Uppgifterna har tagits fram av kansli- och ekonomichef Börje Lasses på kultur- och fritidsförvaltningen i Huddinge. Även om det hade varit önskvärt är det inte möjligt att täcka 100% av nettokostnaderna. För att kunna det skulle vi behövt fråga om väldigt många enskilda fritidsaktiviteter.

⁴⁶ Frågorna i mellanstadiet gäller också senaste veckan

⁴⁷ Med fritid avses den tid som finns utanför skolan och lönearbetet. Både de verksamheter som kommunalt benämns fritidsaktiviteter och kulturaktiviteter ryms alltså inom begreppet fritid.

garna. Ungdomsvårdskommittén menar också att den öppna verksamheten utmärks av dess fria karaktär.

Den finske sociologiprofessorn Erik Allardt delar in fritidsaktiviteterna i instrumentella respektive expressiva⁴⁸. Vi har senare utvecklat Allards definitioner. Utmärkande för instrumentella aktiviteter är att de är organiserade så att deltagarna måste underordna sig bestämda och klart uttalade såväl kort- som långsiktiga mål, att de är strukturerade och fordrande samt att aktiviteten är organiserad som en undervisningssituation. Till instrumentella aktiviteter för vi föreningar och kulturskolan⁴⁹. Utmärkande för en expressiv fritidsaktivitet är att bl. a deltagarna kan komma och gå som de vill, välja kortsiktiga mål samt bestämma vad de vill göra. Till expressiva aktiviteter för vi fritidsgård, bibliotek och simhall.

Ungdomskommitténs begrepp sluten och vårt begrepp instrumentell har alltså stora likheter liksom kommitténs begrepp öppen verksamhet och vårt begrepp expressiv verksamhet.

De tre öppna verksamheterna fritidsgård, simhall och bibliotek värderas så långt vi kan se olika i den politiska processen. Biblioteken värderas högt bl.a. av det skälet att det kan bidra till ett ökat läsintresse och medborgerlig bildning. Simhallen ses som en viktig resurs i folkhälsoarbetet. Fritidsgårdarna har inte samma höga status som de två övriga öppna verksamheterna. Vi ska i kapitel 6 och 7 särskilt undersöka om och i så fall vilken av de tre expressiva verksamheterna som i störst utsträckning når de barn och ungdomar som inte deltar i de instrumentella verksamheterna.

I vilka områden de olika verksamheterna finns presenteras i tabell 7⁵⁰.

Tabell 7. Institutionerna/verksamheterna i de olika områdena hösten 2009.

	Instrumentella verksamheter		Expressiva verksamheter		
	Förening ⁵¹	Kulturskola ⁵²	Fritidsgård	Bibliotek	Simhall
Stuvsta Snättringe	Ja	Nej	Nej	Nej	Ja
Segeltorp	Ja	Nej	Ja	Ja	Nej
Sjödalen Fullersta (inkl. Gladö kvarn och Lissma)	Ja	Ja	Ja	Ja	Nej
Trångsund (inkl. Mellansjö och Vidja)	Ja	Nej	Ja	Ja	Nej
Skogås (inkl. Länna)	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Flemingsberg (inkl. Glömsta, Kästa och Visättra)	Ja	Nej	Ja	Ja	Nej
Vårby	Ja	Nej ⁵³	Ja	Ja	Ja

⁴⁸ Begreppet instrumentella och expressiva fritidsaktiviteter definieras och diskuteras i Blomdahl/Elofsson, **Fritidsaktiviteternas kumulativitet**. Se också Allardt, E, **On the Cumulative Nature of Leisure Activities**.

⁴⁹ Likheten mellan musikskolan/kulturskolan och idrottsförening diskuteras i Blomdahl/Elofsson, **Idrott och motion bland ungdomar i särskolan**, sid. 78.

⁵⁰ Områdena kommer i tabell 7 i turordning efter medelinkomst.

⁵¹ Föreningslivets omfattning och utbud varierar dock starkt mellan områdena.

⁵² Med ja avses egna lokaler.

⁵³ Sedan 2011 har kulturskolan lokaler i Vårby.

Vi ser att i det område där medelinkomsten är högst, det vill säga Stuvsta/Snättringe finns ganska få av verksamheterna lokalmässigt. I Skogås finns däremot de fem verksamheterna fysiskt närvarande.

Kapitel 4. Vilka är utomstående i Huddinge kommun?

I det här kapitlet ska vi undersöka vilka barn och ungdomar som inte deltar i det offentligt subventionerade fritids- och kulturutbudet.

Totalt och kön

I tabell 8 visar vi i vilken grad pojkar och flickor inte deltar i de instrumentella fritidsaktiviteterna förening och kulturskola.

Tabell 8. Andel (%) barn och ungdomar som inte deltar i instrumentella fritidsaktiviteter (förening eller kulturskolan). Huddinge kommun.

	Totalt	Pojkar	Flickor
Mellanstadiet	26	25	27
Högstadiet	48	46	50
Gymnasiet	59	56	64

Vi ser att ungefär en fjärdedel av mellanstadieläverna, hälften av högstadieläverna och cirka 60% av gymnasieeleverna är utomstående i de instrumentella fritidsaktiviteterna. **Flickor i tonåren är utomstående i högre grad än pojkar i tonåren.**

I tabell 9 jämför vi andelen utomstående i instrumentella fritidsaktiviteter i Huddinge och i övriga kommuner.

Tabell 9. Andel (%) barn och ungdomar som inte deltar i instrumentella fritidsaktiviteter i Huddinge och övriga undersökningskommuner.

	Mellanstadiet		Högstadiet		Gymnasiet	
	Pojkar	Flickor	Pojkar	Flickor	Pojkar	Flickor
Huddinge kommun	25	27	46	50	56	64
Alla kommuner	24	25	37	39	51	52

Barn i Huddinge och i övriga kommuner är på mellanstadiet utomstående i ungefär samma utsträckning i instrumentella aktiviteter. På de båda övriga stadierna är dock tonåringar i Huddinge utomstående i högre grad i instrumentella aktiviteter än tonåringar i övriga kommuner. Detta gäller även efter kontroll för ekonomiska resurser.

Låt oss nu se i vilken utsträckning barn och ungdomar är utomstående totalt.

Tabell 10. Andel (%) barn och ungdomar som är utomstående i fritidsutbudet totalt. Huddinge kommun.

	Totalt	Pojkar	Flickor
Mellanstadiet	11	11	10
Högstadiet	36	36	37
Gymnasiet	46	43	50

Vi ser att andelen utomstående minskar i alla tre stadierna när vi även räknar med de expressiva och öppna fritidsaktiviteterna (bibliotek, fritidsgård och simhall) i begreppet utomstående. Enbart 11% av mellanstadieläverna i Huddinge är då utomstående. I högsta-

diet är det en tredjedel som är utomstående och i gymnasiet något mindre än hälften. Pojkar och flickor i mellanstadiet och högstadiet är utomstående i samma utsträckning. I gymnasiet är det något fler flickor än pojkar som är utomstående.

Minskningen av andelen utomstående när vi räknar in de expressiva aktiviteterna är 15 procentenheter i mellanstadiet, 12 procentenheter i högstadiet och 13 procentenheter i gymnasiet. Minskningen av andelen utomstående är något större bland flickor än bland pojkar.

Är då barn och ungdomar i Huddinge utomstående i mindre eller större utsträckning än ungdomar i våra övriga undersökningskommuner? Svaret redovisas i tabell 11.

Tabell 11. Andel (%) utomstående totalt i Huddinge och övriga undersökningskommuner.

	Mellanstadiet		Högstadiet		Gymnasiet	
	Pojkar	Flickor	Pojkar	Flickor	Pojkar	Flickor
Huddinge kommun	11	10	36	37	43	50
Alla kommuner	11	9	26	28	41	42

I mellanstadiet är det en lika liten andel barn i Huddinge och övriga kommuner som är utomstående. **Pojkar och flickor i högstadiet och flickor i gymnasiet i Huddinge är dock utomstående i högre grad än i övriga kommuner.** Gymnasiepojkar i Huddinge och övriga kommuner är utomstående i ungefär samma utsträckning. Även efter kontroll för ekonomiska resurser kvarstår dessa skillnader.

Familjeform

I vilken utsträckning barn och ungdomar med olika familjesituationer i Huddinge inte deltar i instrumentella fritidsaktiviteter framgår av tabell 12.

Tabell 12. Andel (%) barn och ungdomar med olika familjesituationer som inte deltar i instrumentella fritidsaktiviteter. Huddinge kommun.

	Bor med båda föräldrarna	Bor växelvis med pappa och mamma	Övriga Familjeformer
Pojkar			
Mellanstadiet	22	27	42
Högstadiet	43	52	56
Gymnasiet	53	56	66
Flickor			
Mellanstadiet	24	42	35
Högstadiet	45	51	68
Gymnasiet	62	63	74

Barn och ungdomar som bor med båda sina föräldrar deltar i högst utsträckning i instrumentella aktiviteter i Huddinge. Det lägsta deltagandet finner vi bland de barn och ungdomar som klassificeras i övriga familjeformer (ensamstående mamma, ensamstående pappa, mamma och annan vuxen, pappa och annan vuxen).

Låt oss då jämföra andelen utomstående i instrumentella aktiviteter i Huddinge från olika familjeformer med situationen i övriga kommuner.

Tabell 13. Andel (%) barn och ungdomar med olika familjesituationer som inte deltar i instrumentella fritidsaktiviteter i Huddinge och övriga undersökningskommuner.

	Mellanstadiet		Högstadiet		Gymnasiet	
	Pojkar	Flickor	Pojkar	Flickor	Pojkar	Flickor
Huddinge kommun						
Bor med båda föräldrarna	22	27	24	45	53	62
Bor växelvis	27	42	42	51	56	63
Övriga familjeformer	42	35	35	68	66	74
Övriga kommuner						
Bor med båda föräldrarna	20	22	33	36	47	47
Bor växelvis	29	30	43	40	54	55
Övriga familjeformer	35	37	48	48	62	62

Låt oss först konstatera att mönstret är detsamma i Huddinge och övriga undersökningskommuner, det vill säga högst deltagande i instrumentella aktiviteter har de barn och ungdomar som bor med båda sina föräldrar. Resultaten tyder knappast på att skillnaden i andelen utomstående i instrumentella fritidsaktiviteter mellan olika familjeformer i Huddinge skiljer sig systematiskt från de skillnader som gäller i övriga kommuner.

I tabell 14 visar vi hur andelen som är utomstående i fritidsutbudet totalt varierar med familjesituation.

Tabell 14. Andel (%) barn och ungdomar med olika familjesituationer som är utomstående i fritidsutbudet totalt i Huddinge kommun.

	Bor med båda föräldrarna	Bor växelvis med pappa och mamma	Övriga familjeformer
Pojkar			
Mellanstadiet	10	15	18
Högstadiet	31	44	50
Gymnasiet	38	54	55
Flickor			
Mellanstadiet	7	22	14
Högstadiet	35	42	38
Gymnasiet	47	61	59

Minst utomstående även i fritidsutbudet totalt är de som bor med båda föräldrarna. Här bör noteras att flickor som bor växelvis med mamma och pappa är utomstående i fritidsutbudet totalt i minst lika stor utsträckning som de som bor i övriga familjekonstellationer.

I tabell 15 jämför vi situationen i Huddinge när det gäller utomstående i fritidsutbudet totalt med situationen i övriga kommuner.

Tabell 15. Andel (%) barn och ungdomar med olika familjesituationer som är utomstående i fritidsutbudet totalt i Huddinge kommun och övriga kommuner.

	Mellanstadiet		Högstadiet		Gymnasiet	
	Pojkar	Flickor	Pojkar	Flickor	Pojkar	Flickor
Huddinge kommun						
Bor med båda föräldrarna	10	7	31	35	38	47
Bor växelvis	15	22	44	42	54	61
Övriga familjetyper	18	14	50	38	55	59
Övriga kommuner						
Bor med båda föräldrarna	8	8	24	26	37	37
Bor växelvis	15	10	32	28	43	48
Övriga familjetyper	18	14	33	34	50	50

Även i fritidsutbudet totalt är de som bor med båda föräldrarna i Huddinge och övriga kommuner utomstående i minst utsträckning. I motsats till situationen i Huddinge är flickor som bor i övriga familjetyper utomstående i störst utsträckning, d.v.s. mer än de som har växelvis boende.

Socioekonomiska grupper

I tabell 16 visas hur stor andel av barn och ungdomar i olika socioekonomiska grupper som inte deltar i instrumentella aktiviteter.

Tabell 16. Andel (%) pojkar och flickor i olika socioekonomiska grupper som inte deltar i instrumentella aktiviteter. Huddinge kommun.

	1	2	3	4+5 ⁵⁴
Pojkar				
Mellanstadiet	13	18	27	45
Högstadiet	45	36	47	65
Gymnasiet	43	52	57	69
Flickor				
Mellanstadiet	19	21	28	45
Högstadiet	28	44	56	66
Gymnasiet	52	54	64	86

Vi ser i alla tre stadierna att barn och ungdomar i de lägre socioekonomiska grupperna deltar mycket mindre i instrumentella aktiviteter än de barn och ungdomar som kommer från högre socioekonomiska grupper. Det bör speciellt noteras att andelen utomstående ökar kontinuerligt med lägre socioekonomisk grupp med undantag bland pojkar i högstadiet. Även i de övriga kommunerna är det så att barn och ungdomar i de lägre socioekonomiska grupperna är utomstående i instrumentella fritidsaktiviteter i mycket högre grad än de i högre socioekonomiska grupper (tabellerna visas inte här)⁵⁵.

⁵⁴ På grund av det finns relativt få elever när vi delar upp på pojkar respektive flickor i socioekonomisk grupp 5 väljer vi här att slå ihop socioekonomisk grupp 4 och 5.

⁵⁵ Se t.ex. Blomdahl/Elofsson, **Hur många motionerar/idrottare för lite och vilka är dom?**

Är det också så att de barn och ungdomar i Huddinge som tillhör de lägre socioekonomiska grupperna är utomstående i fritidsutbudet totalt i högre grad än barn och ungdomar i de högre socioekonomiska grupperna?

Tabell 17. Andel (%) barn och ungdomar i olika socioekonomiska grupper som är utomstående i fritidsutbudet totalt i Huddinge kommun.

	1	2	3	4+5
Pojkar				
Mellanstadiet	6	10	12	15
Högstadiet	37	31	36	38
Gymnasiet	38	41	46	46
Flickor				
Mellanstadiet	7	8	12	11
Högstadiet	28	33	44	35
Gymnasiet	44	45	53	56

Vi ser att ungdomar i högstadiet i olika socioekonomiska grupper är utomstående i det totala fritidsutbudet i ungefär samma utsträckning. I mellanstadiet och i gymnasiet kan vi dock se en viss tendens (inte signifikant) till att barn och ungdomar i de lägre socioekonomiska grupperna är mer utomstående även i fritidsutbudet totalt än barn och ungdomar i de högre socioekonomiska grupperna.

Bland flickor i alla tre stadier och pojkar i mellanstadiet är det främst bibliotek som attraherar/fångar upp de besökare som inte deltar i de instrumentella aktiviteterna. Bland tonårspojkar är det i första hand fritidsgårdarna i Huddinge som når de pojkar som inte deltar i de instrumentella aktiviteterna.

I tabell 18 visas i vilken grad barn och ungdomar i Huddinge och övriga kommuner är utomstående i fritidsutbudet totalt.

Tabell 18. Andel (%) barn och ungdomar i olika socioekonomiska grupper som är utomstående i fritidsutbudet totalt i Huddinge kommun och övriga kommuner.

	Mellanstadiet		Högstadiet		Gymnasiet	
	Pojkar	Flickor	Pojkar	Flickor	Pojkar	Flickor
Huddinge kommun						
1	6	7	37	28	38	44
2	10	8	31	33	41	45
3	12	12	39	44	46	53
4+5	15	11	38	35	46	56
Övriga kommuner						
1	6	4	23	24	37	40
2	9	6	22	24	37	36
3	11	9	27	28	43	41
4	13	14	33	38	43	52
5	19	11	38	37	46	62

I övriga kommuner ökar andelen utomstående även i fritidsutbudet totalt med lägre socioekonomisk ställning. Skillnaden i övriga kommuner, i förhållande till Huddinge, är att andelen utomstående totalt även i högstadiet, bland pojkar, ökar med lägre socioekonomisk grupp.

Barn och ungdomar med olika grad av invandrarbakgrund

En central fråga är hur andelen deltagare i instrumentella fritidsaktiviteter skiljer sig mellan ungdomar med olika grad av invandrarbakgrund⁵⁶.

Tabell 19. Andel (%) barn och ungdomar med olika grader av invandrarbakgrund som inte deltar i instrumentella aktiviteter i Huddinge kommun.

	Barnet och föräldrarna födda i Sverige	En förälder född utomlands eller adoptivbarn	Andra generationens invandrare	Första generationens invandrare
Pojkar				
Mellanstadiet	20	31	29	37
Högstadiet	37	54	61	64
Gymnasiet	52	58	57	74
Flickor				
Mellanstadiet	19	33	38	53
Högstadiet	41	50	67	76
Gymnasiet	58	62	72	81

Vi ser att speciellt första men även andra generationens invandrarbarn/-ungdomar deltar i minst utsträckning i de instrumentella fritidsaktiviteterna.

I tabell 20 jämför vi andelen barn och ungdomar som inte deltar i instrumentella aktiviteter i Huddinge och övriga kommuner.

Tabell 20. Andel (%) barn och ungdomar med olika grader av invandrarbakgrund som är inte deltar i instrumentella aktiviteter i Huddinge kommun och övriga kommuner.

	Mellanstadiet		Högstadiet		Gymnasiet	
	Pojkar	Flickor	Pojkar	Flickor	Pojkar	Flickor
Huddinge kommun						
Barnet och föräldrarna födda i Sverige	20	19	37	41	48	58
En förälder född utomlands eller adoptivbarn	31	33	53	50	58	62
Andra generationen	29	38	61	67	57	72
Första generation	37	53	64	76	74	81
Övriga kommuner						
Barnet och föräldrarna födda i Sverige	19	19	33	33	50	47
En förälder född utomlands eller adoptivbarn	26	25	39	40	50	55
Andra generationen	33	41	44	55	52	65
Första generationen	42	53	52	67	60	76

Vi ser både i Huddinge och i de övriga kommunerna att de barn och ungdomar som liksom deras föräldrar är födda i Sverige i störst utsträckning är med i instrumentella fritidsaktiviteter. **Första generationens invandrarbarn är i minst utsträckning med i instrumentella aktiviteter men även andra generationens invandrarbarn deltar oftast mindre än barn som liksom sina föräldrar är födda i Sverige.**

⁵⁶ I nästa kapitel kontrollerar vi för socioekonomisk bakgrund när vi jämföra andelen utomstående bland ungdomar med olika grad av invandrarbakgrund.

I följande tabell visar vi hur stor andel av barn med olika grad av invandrarbakgrund som är utomstående i fritidsutbudet totalt i Huddinge.

Tabell 21. Andel (%) barn och ungdomar med olika grader av invandrarbakgrund som är utomstående totalt. Huddinge kommun.

	Barnet och föräldrarna födda i Sverige	En förälder född utomlands eller adoptivbarn	Andra generationens invandrare	Första generationens invandrare
Pojkar				
Mellanstadiet	11	16	9	15
Högstadiet	34	37	48	31
Gymnasiet	44	48	40	41
Flickor				
Mellanstadiet	9	13	9	9
Högstadiet	36	43	42	24
Gymnasiet	51	50	42	60

Barn och ungdomar med olika grader av invandrarbakgrund är utomstående i det totala fritidsutbudet i ungefär lika stor utsträckning. De expressiva aktiviteterna attraherar alltså en hel del av de invandrarbarn som inte deltar i de instrumentella aktiviteterna.

I mellanstadiet är det, både bland pojkar och bland flickor, bibliotek som de invandrarbarn som inte deltar i instrumentella aktiviteter ofta besöker. Detta gäller också i hög grad bland första och andra generationens invandrarflickor. Bland tonårspojkar är det fritidsgårdarna som attraherar de första och andra generationens invandrapojkar som inte deltar i instrumentella aktiviteter. Bland tonårsflickor är det främst biblioteken som fångar upp första och andra generationens invandrarflickor som inte deltar i instrumentella fritidsaktiviteter.

I tabell 22 jämför vi andelen utomstående i fritidsutbudet totalt i Huddinge och i övriga kommuner bland barn och ungdomar med olika grader av invandrarbakgrund.

Tabell 22. Andel (%) barn och ungdomar med olika grader av invandrarbakgrund som är utomstående totalt i Huddinge kommun och övriga kommuner.

	Mellanstadiet		Högstadiet		Gymnasiet	
	Pojkar	Flickor	Pojkar	Flickor	Pojkar	Flickor
Huddinge kommun						
Barnet och föräldrarna födda i Sverige	11	9	34	36	44	51
En förälder född utomlands eller adoptivbarn	16	13	37	43	48	50
Andra generationen	9	9	48	42	40	42
Första generation	15	9	31	24	41	60
Övriga kommuner						
Barnet och föräldrarna födda i Sverige	10	8	26	25	42	40
En förälder född utomlands eller adoptivbarn	13	8	29	28	39	44
Andra generationen	11	11	27	36	35	44
Första generation	15	13	27	38	37	55

Vi ser bland pojkar att andelen med olika grad av invandrarbakgrund är utomstående i det totala fritidsutbudet i ungefär lika stor utsträckning både i Huddinge och i övriga kommuner. Detta gäller även bland flickor i mellanstadiet.

Första generationens invandrarflickor i gymnasiet är utomstående i högre grad än flickor som själva liksom deras föräldrar är födda i Sverige både i Huddinge och i övriga kommuner. En skillnad mellan Huddinge och övriga kommuner bör noteras. Första generationens invandrarflickor på mellan- och högstadiet i övriga kommuner är i motsats till situationen i Huddinge utomstående i högre grad än de flickor som själva liksom deras föräldrar är födda i Sverige.

Kapitel 5. Vilken betydelse har olika delar av social bakgrund?

Vi har i tidigare avsnitt visat att det finns tydliga skillnader när det gäller barns/ungdomars deltagande i instrumentella aktiviteter beroende på familjeform, familjens resurser och invandrarbakgrund. Barn och ungdomar som inte bor med båda föräldrarna, tillhör en lägre socioekonomisk grupp eller är första och andra generationens invandrare deltar i mindre utsträckning i instrumentella fritidsaktiviteter. Det finns också skillnader, dock mer begränsade, när det gäller andelen utomstående totalt, d.v.s. de som inte nyttjar offentligt stödd verksamhet på fritids- och kulturområdet.

Ett problem när man skall tolka dessa resultat är att de studerade variablerna mer eller mindre samvarierar med varandra. Det är t.ex. vanligare att ungdomar som bor med bägge föräldrar även kommer från familjer med större resurser liksom det är vanligare att invandrarungdomar kommer från familjer med mindre resurser.

För att få ett bättre underlag för att tolka vilken betydelse social bakgrund har är det alltså önskvärt att undersöka vilket fristående bidrag olika faktorer ger. Detta görs med en multipel analys – binär logistisk regression – som ger en bild av sambanden med de olika variablerna efter kontroll för övriga variabler som beskriver social bakgrund. Detta ger då en bild av de enskilda variablernas betydelse. Analyserna har gjorts med utgångspunkt från att sambandsmönstren kan skilja sig mellan kön liksom mellan olika åldersgrupper. Så kan t.ex. de instrumentella aktiviteterna fånga upp olika grupper beroende på elevernas kön och ålder.

I tabell 23 presenteras resultaten från analyser på de olika stadierna utan uppdelning efter kön för de olika stadierna⁵⁷. Separata analyser efter kön har också gjorts men dessa redovisas inte då könsmonstren endast skiljer sig mer marginellt. I de fall det finns skillnader noteras detta i texten. Dessa analyser görs med deltagande i instrumentella aktiviteter, bidrag från expressiva aktiviteter samt utomstående totalt som ”utfallsmått”. I tabellen redovisas:

- Förklaringsgrad med signifikansnivå, vilket ger en bild av social bakgrunds samlade betydelse
- Resultat från en statisk analys av om det finns signifikant samband med den enskilda variabeln⁵⁸
- Oddskvoter med signifikansnivåer vilket ger en bild av hur enskilda svarsalternativ skiljer sig från det svarsalternativ som valts som bas (vilket har oddskvoten 1.00). En oddskvot större än ett (1.00) innebär att det är vanligare att elever som tillhör denna grupp har det givna utfallet (t.ex. deltar i instrumentella aktiviteter eller är utomstå-

⁵⁷ I de tidigare analyserna har vi slagit samman vissa variabelvärden (4 och 5) när det gäller familjens resurser samt på gymnasiet olika områden eftersom antalet observationer för enskild variabelvärden är ganska få. Detta leder till att resultaten (skattningarna) skulle bli osäkra. I de multipla analyserna får detta inte samma inverkan. T.ex. påverkar det obetydligt frågan om det finns samband med de enskilda oberoende variablerna. (Däremot påverkar det skattningen för enskilda variabelvärden). Valet att inte göra sammanslagning av olika grupper motiveras av att vi här får möjlighet att bedöma om de gjorda sammanslagningarna är rimliga och även kontrollera om enskilda värden, t.ex. enskilda områden på gymnasiet, markant skiljer ut sig.

⁵⁸ Test av samband eller jämförelse mellan grupper (t.ex. kön) utgår från nollhypotesen att det inte finns något samband eller någon skillnad, som ställs mot mothypotesen att det finns samband respektive skillnader. Det statistiska testet innebär att man beräknar sannolikheten för att få den skillnad man observerat eller en större skillnad om nollhypotesen vore sann. Uttrycker signifikant samband respektive signifikant skillnad innebär att denna sannolikhet ligger under en viss nivå (s.k. signifikansnivå – 5%, 1% alternativt 0.1%).

ende totalt). På motsvarande sätt anger ett värde lägre än ett (1.00) att elever i denna grupp inte har det aktuella utfallet. Värdet på oddskvoten kan ses som den relativa chansen/risken (i relation till basgruppen) att den aktuella gruppen har det givna utfallet.

Tabell 23. Deltagande i instrumentella aktiviteter, tillskott expressiva aktiviteter samt utomstående totalt. Samband med social bakgrund. Resultat från logistisk binär regression – förklaringsgrad, oddskvoter och förekomst av signifikanta samband.

Variabel	Deltar i instrumentell verksamhet			Tillskott expressiv Verksamhet			Utomstående		
	Mellan-stadiet	Hög-stadiet	Gymnasiet	Mellan-stadiet	Hög-Stadiet	Gymnasiet	Mellan-stadiet	Hög-stadiet	Gymnasiet
R ² (%) Nagelkirke ⁵⁹	11.3	11.0	9.2	11.0	20.8	13.2	5.5	4.5	5.0
Signifikansnivå	***	***	***	***	***	***	*	*	*
Kön			*						*
Pojkar	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Flickor	0.89	0.87	0.73*	1.33	1.34	0.99	0.89	1.03	1.35
Familj – bor med	**	*					**	+	*
Båda föräldrar	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ensam mamma	0.89	0.66	0.50*	0.89	1.54	0.78	1.55	1.25	2.07**
Ensam pappa	0.10**	0.40	1.03	3.05	0.92	0.54	7.96**	2.33	1.26
Mamma o styvpappa	0.64	0.29**	0.87	1.97	1.63	0.40	0.86	2.56*	1.63
Pappa o styvmamma	0.41	0.43	0.27	1.28	1.50	0.86	3.35	2.00	3.33+
Växelvis boende	0.48***	0.59*	0.75	1.47	1.20	0.19*	2.35**	1.61*	1.89**
Annat sätt		2.59	0.88		0.59	0.86		0.47	1.23
Ensam			1.67			0.00			1.26
Familjen resurser	**		**	**		+			
Mycket stora	1.79+	1.37	1.63+	0.69	0.89	0.77	0.49	0.74	0.64+
Ganska stora	1.47*	1.38+	1.26	0.76	1.30	1.12	0.67	0.64*	0.76
Medel	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ganska små	0.60*	0.71	0.69	2.00*	2.04*	2.10*	0.91	0.94	0.92
Små	0.45*	1.08	0.24*	2.26*	1.71	2.87*	1.33	0.64	1.24
Invandrarbakgrund	**	***		***	***	**		+	
Svensk bakgrund	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Svag inv. bakgrund	0.58*	0.70	0.83	1.76*	2.34*	1.40	1.42	1.13	1.08
2-dra gen invandrare	0.57*	0.42***	0.83	2.47***	3.86***	2.55**	0.84	1.44	0.75
1-a gen invandrare	0.40**	0.34**	0.57+	3.35***	11.5***	2.51*	1.01	0.63	1.00

+ p < 0.10; * p < 0.05; ** p < 0.01; *** p < 0.001⁶⁰.

Om vi börjar med deltagande i instrumentella aktiviteter tycks social bakgrund ha ungefär samma betydelse på alla stadierna. På mellan- och högstadiet är skillnaden i deltagande liten mellan pojkar och flickor medan flickor har ett lägre deltagande på gymnasiet. Familjeform har störst betydelse på mellanstadiet. Analysen uppdelat efter kön visar att det främst gäller att flickor med växelvis boende har ett lägre deltagande. Familjesituation får med ökad ålder mindre betydelse men även på högstadiet visar det sig att ungdomar som har växelvis boende – och detta gäller både för pojkar och för flickor – har ett lägre deltagande.

Både på mellanstadiet och på gymnasiet finns en tydlig koppling till familjens resurser, större resurser motsvarar ett högre deltagande. Däremot är detta samband svagt på gymnasiet men även här kan man bland flickor se en tendens till att flickor från familjer med större resurser har ett högre deltagande. Både på mellan- och högstadiet finns tydliga tecken på att barn/

⁵⁹ R² (%) (Nagelkirke) anger hur stor del av variationen i den beroende variabeln som ”förklaras” av de ingående oberoende variablerna.

⁶⁰ p < 0.001 är det starkaste sambandet.

ungdomar med invandrarbakgrund har ett lägre deltagande. På mellanstadiet tycks detta dock i första hand gälla för flickor med invandrarbakgrund.

Frågan är då i vilken utsträckning deltagande i expressiva aktiviteter kompenserar för de olikheter som finns när det gäller instrumentella aktiviteter. Ser man till sambandet med familjeformer framträder inga signifikanta samband, d.v.s. deltagande i expressiva aktiviteter tycks ha begränsad inverkan för att motverka de olikheter som finns mellan familjeformer när det gäller i deltagande i instrumentella aktiviteter. **Däremot har expressiva aktiviteter en uppenbar kompensatorisk effekt när det gäller olikheter kopplade till familjens resurser.** Störst tycks inverkan vara bland pojkar på mellan- och högstadiet samt bland flickor på gymnasiet. **Men allra störst kompensatorisk effekt har de expressiva aktiviteterna när det gäller olikheter mellan barn/ungdomar med invandrarbakgrund och barn/ungdomar med svenskt ursprung.** Här framträder mycket tydliga skillnader på alla tre stadierna. Specifika analyser uppdelat efter kön (resultaten redovisas inte) visar att den kompensatoriska effekten på mellanstadiet främst gäller bland flickor, logiskt med tanke på att det var bland flickor som olikheterna när det gäller instrumentella aktiviteter framträdde tydligast.

Hur blir då det slutliga resultatet, d.v.s. vad finns det för samband om man ser till andelen utomstående totalt? Ser man till familjeform framträder flera indikationer på att barn/ ungdomar med växelvis boende i högre utsträckning är utomstående. Speciellt gäller detta för mellanstadieflickor, högstadiepojkar och både för pojkar och för flickor på gymnasiet. Vid sidan av detta kan det vara värt att notera att gymnasiepojkar som bor med en ensam mamma också i högre utsträckning är utomstående. Resultaten kan ses som logiska med tanke på den svaga kopplingen mellan familjeform och bidrag från expressiva aktiviteter. Tillskottet från expressiva aktiviteter har, som redan påpekats, liten kompenserande effekt för olikheter relaterade till familjeform. **Sambanden med familjens resurser liksom med invandrarbakgrund är svaga vilket pekar mot att deltagande i expressiva aktiviteter i stor utsträckning kompenserar för de tydliga skillnader som finns när det gäller instrumentella aktiviteter.**

Kapitel 6. Utomstående i olika områden

I tabell 24 visas hur stor andel av barn ungdomar i de olika områdena som inte deltar i de instrumentella fritidsaktiviteterna.

Tabell 24. Andel (%) av barn och ungdomar som inte deltar i instrumentella fritidsaktiviteter (förening eller kulturskola) i olika områden i Huddinge.

	Sjödalen Fullersta	Stuvsta Snättringe	Segel- torp	Vårby	Flemings- berg	Skogås	Trång- sund
Mellanstadiet							
Totalt	21	18	18	53	33	22	28
Pojkar	20	18	17	56	32	19	29
Flickor	23	18	18	51	34	25	27
Högstadiet							
Totalt	31	38	41	72	63	58	44
Pojkar	27	38	46	81	61	44	42
Flickor	35	37	36	63	66	66	47
Gymnasiet							
Totalt	48			69		66	
Pojkar	43			64		66	
Flickor	56			77		67	

Låt oss först konstatera att det är stora skillnader när det gäller i vilken utsträckning barn och ungdomar i olika områden deltar i de instrumentella fritidsaktiviteterna. **Barn och ungdomar i Vårby och Flemingsberg** (d.v.s. områdena med lägst medelinkomst och högst andel invandrare) är utomstående i störst utsträckning när det gäller instrumentella fritidsaktiviteter. I minst utsträckning är barn och ungdomar i Sjödalen/Fullersta, Stuvsta/Snättringe och Segeltorp utomstående i instrumentella aktiviteter. Noteras ska speciellt att det är mer än dubbelt så många ungdomar i högstadiet i Flemingsberg och Vårby som i förhållande till ungdomar i Sjödalen/Fullersta inte deltar i instrumentella fritidsaktiviteter.

Frågan är i vilken utsträckning skillnaderna mellan de olika områdena kan kopplas till olikheter mellan barns/ungdomars sociala bakgrund och i vilken utsträckning skillnaderna kan återkopplas till mer allmänna skillnader mellan de olika områdena (t.ex. beroende på tillgänglighet). För att undersöka detta har vi gjort en analys där områdena jämförs efter kontroll för elevernas sociala bakgrund. I tabell 25 redovisas resultaten för område uppdelat efter kön och stadium medan fullständiga resultat, där även samband med social bakgrund ingår, presenteras i bilagan (tabell B.1.5.). Liksom tidigare presenteras oddskvoter (där Skogås utgör bas) samt förekomst av signifikanta samband.

Tabell 25. Deltagande i instrumentell verksamhet. Samband med social bakgrund och boendeområde (kommundel) efter kontroll för social bakgrund uppdelat efter stadium - totalt samt efter kön. Resultat från logistisk regression – oddskvoter och förekomst av signifikanta samband.

Variabel	Mellanstadiet			Högstadiet			Gymnasiet		
	T	P	F	T	P	F	T	P	F
<i>Område</i>	*	*		*	**			**	
Sjödalen/Fullersta	0.84	0.99	0.73	2.46**	1.84	2.56*	2.68**	5.16**	1.07
Stuvsta/Snättringe	0.98	0.90	1.03	1.79+	1.14	2.36+	2.08+	4.36**	0.84
Segeltorp	1.05	1.01	1.01	1.58	0.65	3.84**	1.80	1.43	2.65
Vårby	0.33**	0.19**	0.45+	0.74	0.20**	2.22	1.53	1.02	2.61
Flemingsberg	0.59	0.48	0.63	0.91	0.51	1.45	1.52	1.95	0.82
Skogås	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Trångsund	0.60	0.51	0.61	1.28	0.88	1.64	1.51	2.41	0.82

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001⁶¹.

För det första kan vi konstatera att det framträder signifikanta samband med boendeområde i samtliga fall utom bland gymnasieflickor. **Boendeområde ger alltså ett oberoende bidrag som inte enbart kan förklaras av elevernas olikartade sociala bakgrund.**

För det andra kan man konstatera att sambanden med familjens resurser liksom invandrarbakgrund försvagas (många gånger försvinner) medan sambanden med familjesituation till stora delar kvarstår. Detta kan direkt kopplas till den starka koppling som finns mellan område och ungdomarnas socioekonomiska bakgrund, något som vi redan visat på. Denna koppling gör att det blir svårt att avgöra huruvida det är socioekonomisk bakgrund eller boendeområde som är den avgörande faktorn. Samtidigt skall man inte glömma bort att boendeområde har en direkt påverkan. För ungdomar som kommer från familjer med likartade resurser och med samma grad av invandraranknytning har det alltså betydelse för deltagande i instrumentella aktiviteter i vilket område man bor. Detta stämmer väl överens med resultat som tidigare presenterats av Arnman och Jönsson m.fl. där man visar att själva bostadsområdet påverkar oberoende av social bakgrund⁶². Vi kan alltså utgå från att områdets karaktär (den genomsnittliga socioekonomiska bakgrunden och andelen invandrare) inverkar på alla barn och ungdomars fritidsaktiviteter i området. I områden med stor andel elever med hög socioekonomisk bakgrund, få invandrarungdomar och högt deltagande i instrumentella aktiviteter ligger också deltagandet högre bland elever med låg socioekonomisk bakgrund och bland invandrarelever än vad som allmänt gäller för dessa grupper. På samma sätt gäller att deltagande i instrumentella aktiviteter torde var lägre än ”förväntat” bland elever med hög socioekonomisk bakgrund eller som har svensk ursprung då de bor i områden där elever med låg socioekonomisk bakgrund eller invandrarbakgrund dominerar.

Ser man till olikheterna mellan områdena ser bilden något olika ut beroende på kön och stadium. På mellanstadiet är deltagandet markant lägre i Vårby än i övriga områden och det finns också vissa indikationer på lågt deltagande i Flemingsberg. Även på högstadiet är deltagandet i instrumentella aktiviteter speciellt lågt bland pojkar i Vårby, medan vi bland högstadies flickor har lägre deltagande främst i Flemingsberg, Trångsund och Skogås⁶³. Ser man till gymnasiet framhävs i första hand ett högre deltagande i Segeltorp samt bland pojkar även i Sjödalen/Fullersta och till viss del även i Trångsund.

⁶¹ p <0.001 är det starkaste sambandet.

⁶² Jönsson m.fl. **Skola-fritid-framtid**.

⁶³ Resultaten framhäver i detta fall högre deltagande i övriga områden.

I tabell 26 framgår hur stor andel av barn och ungdomar i olika områden som är utomstående totalt.

Tabell 26. Andel (%) av barn och ungdomar som är utomstående totalt i olika områden i Huddinge.

	Sjödalen Fullersta	Stuvsta Snättringe	Segel- torp	Vårby	Flemings- berg	Skogås	Trång- sund
Mellanstadiet							
Utomstående totalt	8	8	12	15	7	8	18
Pojkar	10	9	12	24	2	6	17
Flickor	6	6	11	9	11	10	18
Högstadiet							
Utomstående totalt	28	35	33	32	35	49	40
Pojkar	24	36	34	42	37	44	38
Flickor	32	35	31	21	34	52	44
Gymnasiet							
Utomstående totalt	39			49		56	
Pojkar	33			45		57	
Flickor	48			55		53	

Låt oss först konstatera att skillnaderna mellan områdena i andelen utomstående totalt inte är lika stora som för de instrumentella aktiviteterna. Sedan måste noteras att, i motsats till de instrumentella aktiviteterna, det inte är barn och ungdomar i Vårby och Flemingsberg som är utomstående i störst utsträckning. De expressiva aktiviteterna fångar alltså upp ett ganska stort eller stort antal barn och ungdomar i dessa två områden.

Vi ser en viss tendens till att det är ungdomar i Trångsund och Skogås som är utomstående i störst utsträckning.

Även här är det självklart intressant att undersöka vilken betydelse boendeområdet i sig själv har. I tabell 27 redovisas samband med boendeområde efter kontroll för social bakgrund. Fullständiga resultat från analysen, även inkluderande resultat för social bakgrund presenteras i bilagan (tabell B.1.7.)

Tabell 27. Utomstående. Samband med social bakgrund och boendeområde efter kontroll för social bakgrund uppdelat efter stadium - totalt samt efter kön. Resultat från logistisk regression – oddskvoter och förekomst av signifikanta samband.

Variabel	Mellanstadiet			Högstadiet			Gymnasiet		
	T	P	F	T	P	F	T	P	F
<i>Område</i>	*	+				+	*	*	
Sjödalen/Fullersta	0.92	1.36	0.65	0.48*	0.44+	0.61	0.33**	0.18***	0.92
Stuvsta/Snättringe	1.03	1.65	0.67	0.71	0.74	0.73	0.34**	0.17***	0.93
Segeltorp	1.58	2.15	1.27	0.58	0.85	0.41+	0.28**	0.27*	0.32+
Vårby	1.81	5.42*	0.50	0.44*	1.00	0.20**	0.65	0.58	1.01
Flemingsberg	0.80	0.32	1.12	0.63	0.94	0.46	0.45*	0.35*	0.78
Skogås	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Trångsund	2.65*	3.32+	2.40	0.86	0.85	0.94	0.37*	0.24*	0.82

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001⁶⁴.

⁶⁴ p<0.001 är det starkaste sambandet.

Ser man till de oberoende bidragen som boendeområdet ger efter kontroll för social bakgrund är det uppenbart att detta är betydligt svagare än när det gäller deltagande i instrumentella aktiviteter. **Det är alltså uppenbart att nyttjandet av expressiva aktiviteter kompenserar för de områdesskillnader som finns när det gäller deltagande i instrumentella aktiviteter.** Signifikanta, direkta, samband med område framträder dock bland mellanstadie- och gymnasiepojkar kombinerat med en tendens till samband bland högstadies flickor. Resultaten visar på att andelen utomstående är högre bland mellanstadiepojkar i Vårby samt bland gymnasiepojkar i Skogås. Bland högstadies flickorna tycks det främst handla om en högre andel utomstående i Skogås och Trångsund⁶⁵.

⁶⁵ Resultaten framhäver främst att andelen utomstående är lägre i övriga områden.

Kapitel 7. Tillskottet av expressiv verksamhet i olika områden

I det här kapitlet ska vi visa hur stort tillskottet av expressiv och öppen verksamhet är i de olika områdena⁶⁶.

Tabell 28. Minskningen av andelen utomstående genom tillskottet av expressiv verksamhet. Procentenheter.

	Sjödalen Fullersta	Stuvsta Snättringe	Segel- torp	Vårby	Flemings- berg	Skogås	Trång- sund
Mellanstadiet							
Utomstående totalt	13	10	6	38	26	14	10
Pojkar	10	9	5	32	30	13	12
Flickor	17	12	7	43	23	15	9
Högstadiet							
Utomstående totalt	3	2	9	41	28	9	4
Pojkar	3	2	12	39	24	0	5
Flickor	3	2	5	2	32	14	4
Gymnasiet							
Utomstående totalt	9			20	10		
Pojkar	10			19	9		
Flickor	8			22	11		

Vi ser att minskningen av andelen utomstående genomgående är störst i Vårby och Flemingsberg.

I tabell 29 jämför vi tillskottet av expressiv verksamhet med medelinkomst i området.

⁶⁶ Genom att vi avrundar siffrorna till heltal kan det ibland skilja en procentenhet när det gäller tillskottet av expressiv och öppen verksamhet.

Tabell 29. Minskningen av utomstående i fritidsutbudet genom deltagande i expressiv verksamhet i förhållande till medelinkomst. Procentenheter.

	Medel- inkomst 20-64 år	Minskningen av utom- stående i fritidsutbu- det totalt genom delta- gande i expressiv verksamhet Mellanstadiet (procentenheter)	Minskningen av utom- stående i fritidsutbu- det totalt genom delta- gande i expressiv verksamhet Högstadiet (procentenheter)
Stuvsta Snättringe	351 898	10	2
Segeltorp	344 389	6	9
Trångsund (inkl. Mellansjö och Vidja)	318 708	10	4
Sjödalen Fullersta (inkl. Gladö kvarn och Lissma)	317 299	13	0
Skogås (inkl. Länna)	252 881	14	9
Flemingsberg (inkl. Glömsta, Kästa och Visättra)	184 475	26	28
Vårby	168 958	38	41

Vi ser att tillskottet av expressiv verksamhet (bibliotek, fritidsgård, simhall) är mycket större i de två områden där medelinkomsten är lägst än i övriga områden.

I tabell 30 jämförs minskningen av utomstående av fritidsutbudet totalt genom tillskottet av expressiv verksamhet i förhållande till andelen första generationens invandrare.

Tabell 30. Minskningen av utomstående i fritidsutbudet genom deltagande i expressiv verksamhet i relation till andelen invandare. Procentenheter.

	Andelen (%) första generat- ionens in- vandare 20-64 år	Minskningen av utomstående i fri- tidsutbudet totalt genom deltagande i expressiv verk- samhet Mellanstadiet (procentenheter)	Minskningen av utomstående i fri- tidsutbudet totalt genom deltagande i expressiv verk- samhet Högstadiet (procentenheter)
Stuvsta Snättringe	12	10	2
Segeltorp	17	6	9
Trångsund (inkl. Mellansjö och Vidja)	16	10	4
Sjödalen Fullersta (inkl. Gladö kvarn och Lissma)	14	13	0
Skogås (inkl. Länna)	29	14	9
Flemingsberg (inkl. Glömsta, Kästa och Visättra)	49	26	29
Vårby	56	38	41

Minskningen av andelen utomstående är mycket stor i de två områdena Flemingsberg och Vårby där andelen första generationens invandare är omkring 50% av invånarna.

Frågan är vilken eller vilka av de expressiva och öppna verksamheterna bibliotek, fritidsgård och simhall som ”fångar upp” barn och ungdomar i Vårby respektive Flemingsberg. I tabell 31 visar vi det.

Tabell 31. Elever som inte deltar i instrumentella aktiviteter. Andel (%) som nyttjar enbart bibliotek, enbart fritidsgård respektive enbart simhall minst en gång per vecka⁶⁷.

	Mellanstadiet		Högstadiet	
	Pojkar	Flickor	Pojkar	Flickor
Flemingsberg (inkl. Glömsta, Kästa och Visättra)				
Bibliotek (enbart)	24	21	9	13
Fritidsgård (enbart)			15	7
Simhall (enbart)	15	16	2	10
Vårby				
Bibliotek (enbart)	27	39	5	13
Fritidsgård (enbart)			20	8
Simhall (enbart)	25	22	7	11

Mönstret ser delvis olika ut på mellanstadiet och högstadiet. På mellanstadiet besöker en stor del av barnen som inte deltar i de instrumentella verksamheterna bibliotek men många besöker också simhall. Med undantag för mellanstadi pojkar i Vårby, där simhall fångar upp nästan lika många som biblioteket, gäller dock att bibliotek fångat upp fler av dem som inte är med i instrumentella aktiviteter.

På högstadiet är mönstret annorlunda och handlar i större utsträckning om att de expressiva aktiviteterna till stor del kompletterar varandra. Bland pojkar ger fritidsgård det största bidraget men i Vårby tycks också en kombination av deltagande i flera av verksamheterna ha betydelse för att minska andelen utomstående. Bland flickorna är bidragen från alla tre verksamheterna mer likartade men generellt gäller att bibliotek har störst betydelse och fritidsgård minst.

Frågan är då vilken inverkan bostadsområdet direkt har på det tillskott som deltagande i expressiva verksamheter har. I tabell 32 redovisas samband med boendeområde efter kontroll för social bakgrund⁶⁸. Fullständiga resultat från analysen, även inkluderande resultat för social bakgrund, presenteras i tabell B.1.6. i bilagan.

⁶⁷ De barn och ungdomar som inte deltar i instrumentella men som besöker två eller tre av de expressiva verksamheterna redovisas inte här.

⁶⁸ Värdet > 100 innebär att oddskvoter är mycket hög, dvs > 100. Trots detta skiljer sig dessa värden ej från basvärdet beroende på hög osäkerhet i skattningarna, t.ex. på grund av hög spridning för skattningarna eller begränsat antal observationer.

Tabell 32. Tillskott från expressiva verksamheter. Samband med social bakgrund och boendeområde (kommundel) efter kontroll för social bakgrund uppdelat efter stadium - totalt samt efter kön. Resultat från logistisk regression – oddskvoter och förekomst av signifikanta samband.

Variabel	Mellanstadiet			Högstadiet			Gymnasiet		
	T	P	F	T	P	F	T	P	F
<i>Område</i>				***	+	**	*	*	
Sjödalen/Fullersta	1.32	0.81	1.94	0.41	> 100	0.18+	1.43	1.07	1.29
Stuvsta/Snättringe	1.00	0.82	1.25	0.23+	> 100	0.10*	3.16+	3.12	2.75
Segeltorp	0.55	0.45	0.71	1.14	> 100	0.28	6.90**	12.4**	2.68
Vårby	2.74**	2.58+	3.32*	5.11**	> 100	3.58+	1.58	6.66+	0.42
Flemingsberg	2.16*	2.87+	1.76	2.98*	> 100	2.71	2.98	3.72	1.76
Skogås	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Trångsund	0.87	0.98	0.84	0.56	> 100	0.18+	5.13	6.14+	3.21

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001⁶⁹.

Den direkta inverkan av boendeområde är mer begränsad och gäller främst för högstadieflickor och gymnasiepojkar med en tendens till samband bland högstadiepojkar. Liksom för deltagande i instrumentell verksamhet försvagas eller försvinner sambanden med familjens resurser och grad av invandraranknytning när man tar med boendeområde, vilket innebär att dessa ingår i boendeområdenas karaktär.

Ser man till resultaten för enskilda områden är det främst Vårby som skiljer ut sig. Tillskottet av expressiva verksamheter har i detta område speciellt stor betydelse för att minska andelen utomstående bland mellan- och högstadiebarn samt bland gymnasiepojkar. Även i Flemingsberg har tillskottet av expressiva verksamheter en mer dominerande betydelse på mellanstadiet, främst bland pojkar, och på högstadiet. På gymnasiet, speciellt bland pojkar, är bidraget också stort i Segeltorp men även i Trångsund. Vid sidan av detta kan man notera att bidraget från expressiva verksamheter är speciellt lågt i Sjödalen/Fullersta, Stuvsta/Snättringe samt Trångsund bland högstadieflickor.

⁶⁹ p<0.001 är det starkaste sambandet.

Kapitel 8. Använder de utomstående mer tid till ”privata” fritidsaktiviteter?

Vi har tidigare i den här rapporten visat bl.a. hur stor andel av barn och ungdomar som nyttjar det offentliga utbudet och hur stor andel som är utomstående. Frågan är om de utomstående använder mer tid till ”privata aktiviteter” än de som tar del av välfärdssatsningarna inom fritids- och kultursektorn?

Tabell 33. Antal timmar i medeltal ungdomar ägnat sig åt olika ”privata aktiviteter” senaste veckan efter kön och nyttjande av offentligt stött fritidsutbud. Högstadiet. Huddinge kommun.

	Pojkar		Flickor	
	Nyttjar det offentliga utbudet	Utomstående	Nyttjar det offentliga utbudet	Utomstående
Skriva på egen blogg eller hemsida	0.19	0.09	0.91	0.61
Designa, sy, teckna, måla eller skulptera	0.26	0.19	0.42	0.31
Ladda hem film eller musik	1.34	1.71	0.45	0.35
Läsa böcker (ej skolböcker), tidskrifter, serier	0.70	0.51	1.17	0.80
Shoppa	0.34	0.17	1.04	0.79
Spela onlinespel, playstation, wii etc	3.66	5.94***	0.34	0.66
Göra läxor	1.23	1.12	1.73	1.25+
Hjälpa till hemma	1.18	0.96	1.58	1.40
Delta i olika communities	2.33	1.86	2.18	2.38
Prata i mobilen eller ”messa”	2.40	2.35	4.55	4.38
”Hänga” eller ”ta det lugnt”	3.57	4.39	3.42	3.91
Lyssna på musik	3.98	4.20	5.29	5.89
Titta på film eller TV	3.68	4.18	3.40	4.20+
Surfa på Internet	3.87	4.99***	3.82	4.53

Skillnaden mellan aktiva och utomstående har testats med t-test separat för kön. + p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Det är först viktigt att notera att de utomstående inte använder mer tid till alla undersökta ”privata” aktiviteter än de ungdomar som deltar i de offentliga satsningarna på fritids- och kulturområdet.

Signifikanta skillnader bland pojkarna finner vi bara när det gäller att spela onlinespel, playstation, wii etc. och surfa på Internet. De utomstående pojkarna använder mer tid på dessa två aktiviteter än vad de pojkarna gör som nyttjar det offentliga utbudet. Bland flickorna finns inga signifikanta skillnader mellan de utomstående och de som nyttjar det offentliga utbudet.

Det finns dock en tendens till att de utomstående pojkarna i större utsträckning än de aktiva spelar onlinespel, ”hänga” eller tar det lugnt, lyssnar på musik, tittar på film eller TV, surfar på Internet och laddar hem film eller musik. Bland flickorna ser vi en liknande tendens som bland pojkarna. De utomstående flickorna använder mer tid till att ”hänga” eller tar det lugnt, lyssna på musik, titta på film eller TV och surfa på Internet. Dessutom deltar de utomstående flickorna något mer än de aktiva i olika communities.

Frågan är om skillnaderna mellan de aktiva och de utomstående i gymnasiet liknar skillnaderna i högstadiet?

Tabell 34. Antal timmar i medeltal man ägnat sig åt olika ”privata aktiviteter” senaste veckan efter kön och nyttjande av offentligt stött fritidsutbud. Gymnasiet. Huddinge kommun.

	Pojkar		Flickor	
	Nyttjar det offentliga utbudet	Utomstående	Nyttjar det offentliga utbudet	Utomstående
Skriva på egen blogg eller hemsida	0.32	0.11	0.41	0.34
Designa, sy, teckna, måla eller skulptera	0.24	0.28	0.33	0.52
Ladda hem film eller musik	1.79	2.94*	0.62	0.35
Läsa böcker (ej skolböcker), tidskrifter, serier	0.64	0.79	0.86	0.62
Shoppa	0.39	0.19+	1.12	0.98
Spela onlinespel, playstation, wii etc	3.45	4.64*	0.46	0.12
Göra läxor	1.63	0.98***	2.24	2.07*
Hjälpa till hemma	1.25	1.03	1.59	1.75
Delta i olika communities	2.23	2.15	3.03	2.90
Prata i mobilen eller ”messa”	2.82	2.71	5.11	5.12
”Hänga” eller ”ta det lugnt”	4.23	4.96	4.08	4.98+
Lyssna på musik	5.32	5.86	6.53	6.58
Titta på film eller TV	3.08	4.02*	3.29	3.26
Surfa på Internet	5.25	5.57	4.33	4.54

Skillnaden mellan aktiva och utomstående har testats med t-test separat för kön. + p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Bland pojkar i gymnasiet ser vi ungefär samma mönster som bland pojkar i högstadiet. I flickgruppen i gymnasiet är det dock inte lika stora skillnader mellan de aktiva och de utomstående som i högstadiet. Noteras bland gymnasieelever ska att de utomstående läser signifikant mindre läxor än de som nyttjar det offentliga fritids- och kulturutbudet.

Frågan är om de utomstående totalt tillbringar mer tid vid datorn/i mobilen är de aktiva⁷⁰?

Tabell 35. Antal timmar i medeltal vid datorn/i mobilen senaste veckan efter kön och nyttjande av offentligt stött fritidsutbud. Huddinge kommun.

	Pojkar		Flickor	
	Nyttjar det offentliga utbudet	Utomstående	Nyttjar det offentliga utbudet	Utomstående
Högstadiet	21,4	25,3+	20,9	23,0
Gymnasiet	24,3	28,0+	23,8	23,2

Skillnaderna mellan aktiva och utomstående har testats med χ^2 -test separat för kön. + p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

⁷⁰ Följande aktiviteter ingår i vid datorn/i mobilen: skriva på egen blogg eller hemsida, ladda hem film eller musik, spela onlinespel, playstation, wii etc, delta i olika communities, prata i mobilen eller ”messa”, lyssna på musik, titta på film eller TV, surfa på Internet.

Vi ser att de utomstående pojkarna använder mer tid än de pojkarna som nyttjar det offentliga utbudet till att använda datorn och prata i mobil⁷¹. Även bland flickorna i högstadiet kan vi se ett likartat resultat.

Det ska dock noteras att skillnaderna mellan de som nyttjar det offentliga utbudet och de utomstående när det gäller tid man ägnar sig åt datorn eller prata i mobil inte är speciellt stora.

⁷¹ Ju mindre tid ungdomarna tillbringat vid datorn/i mobilen desto bättre självskattad hälsa har de.

Kapitel 9. Vad vill de utomstående att Huddinge kommunen ska satsa på?

I det här kapitlet ska vi visa vad de utomstående önskar att kommunen ska satsa på inom kultur- och fritidssektorn⁷².

Vad vill de utomstående att kommunen ska satsa på?

Ungdomarna i Huddinge har fått en rad frågor om vilken typ av institutioner, verksamheter och anläggningar de önskar att kommunen ska satsa på. I de redan publicerade rapporterna redovisas ungdomarnas svar⁷³.

I detta kapitel ska vi översiktligt visa vad de aktiva respektive de utomstående önskar att kommunen ska satsa på.

I Huddinge liksom i våra övriga undersökningskommuner har vi bitt ungdomarna att ta ställning till vad de i första hand önskar att kommunerna ska satsa på inom fritidsområdet⁷⁴. Ungdomarna har fått rangordna från 1-5. I tabeller 36 och 37 redovisas ungdomarna första rangordning.

Tabell 36. Vad vill de som nyttjar det offentliga fritidsutbudet respektive de utomstående att Huddinge kommun i första hand ska satsa på? Ungdomarnas första rangordning efter kön. Andel (%). Rangordning 1-5. Högstadiet.

	Pojkar		Flickor	
	Nyttjar det offentliga utbudet	Utomstående	Nyttjar det offentliga utbudet	Utomstående
Fritidsgårdar (till exempel ungdomscaféer, mötesplatser och träffpunkter för ungdomar)	33	45	46	61**
Idrott (t.ex. idrottsanläggningar och idrottsföreningar)	68	55+	34	17**
Kultur (t.ex. bibliotek, dans, kulturskola, replokaler, teater, utställningar)	12	16	23	28
Natur (t.ex. skötsel och underhåll av sjöar, naturområden och parkområden)	11	22**	10	9
Föreningsverksamhet – inte idrott (t.ex. invandrarförening, religiösa samfund och scoutkårer)	2	3	5	1

Skillnaderna mellan aktiva och utomstående har testats med χ^2 -test separat för kön. + p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

⁷² I den här forskningsrapporten kan vi bara översiktligt visa på skillnader i preferenser mellan de aktiva och de utomstående. Det insamlade materialet i Ung livsstil i Huddinge möjliggör en detaljerad analys av hur de aktiva respektive de utomstående skiljer sig åt när det gäller Ung livsstil. Det ligger dock utanför den här rapportens syfte att göra en sådan analys.

⁷³ Se www.huddingese/unglivsstil

⁷⁴ Ett antal ungdomar har rangordnat två alternativ som första alternativ. Därför blir summan mer än 100.

Tabell 37. Vad vill de som nyttjar det offentliga fritidsutbudet respektive de utomstående att Huddinge kommun i första hand ska satsa på? Ungdomarnas första rangordning efter kön. Andel (%). Rangordning 1-5. Gymnasiet.

	Pojkar		Flickor	
	Nyttjar det offentliga utbudet	Utomstående	Nyttjar det offentliga utbudet	Utomstående
Fritidsgårdar (till exempel ungdomscaféer, mötesplatser och träffpunkter för ungdomar)	24	35	41	53+
Idrott (t.ex. idrottsanläggningar och idrottsföreningar)	70	51**	36	23*
Kultur (t.ex. bibliotek, dans, kulturskola, replokaler, teater, utställningar)	10	24***	24	32*
Natur (t.ex. skötsel och underhåll av sjöar, naturområden och parkområden)	13	24	9	13
Föreningsverksamhet – inte idrott (t.ex. invandrarförening, religiösa samfund och scoutkårer)	3	3	5	3

Skillnaderna mellan aktiva och utomstående har testats med χ^2 -test separat för kön. + p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Både i högstadiet och i gymnasiet önskar de utomstående i mycket större/större uträkning än de aktiva att kommunen ska satsa på fritidsgårdar. Det finns också en tendens till att de utomstående i större utsträckning än de aktiva önskar att kultur- och fritidsnämnden i Huddinge ska satsa på kultur och natur.

De utomstående tycker i mycket mindre utsträckning än de som nyttjar det offentliga fritids- och kulturutbudet att Huddinge kommun ska satsa på idrottsanläggningar och idrottsföreningar.

Skiljer sig de aktiva och de utomstående åt när det gäller satsningar inom idrottsområdet/motionsområdet/rekreativområdet? I följande tabeller visas de fem anläggningstyper som de aktiva respektive de utomstående i första hand vill att kommunen ska satsa på⁷⁵.

⁷⁵ Ungdomarna har fått kryssa för högst 4 anläggningstyper. Har de kryssat för fler har deras svar förts till bortfall. 22 olika anläggningar har ungdomarna fått ta ställning till. Ungdomarnas allmänna önskemål finns redovisade i de tidigare publicerade rapporterna.

Tabell 38. Pojkars respektive flickors önskemål om vad Huddinge kommun ska satsa på inom idrottsområdet/motionsområdet/rekreatiionsområdet. Andel (%). Högstadiet.

Nyttjar det offentliga utbudet. Pojkar		Utomstående pojkar	
Fotbollsplaner	41	Gym	39
Gym	39	Fotbollsplaner	33
Badplatser (utomhus)	33	Badplatser (utomhus)	29
Skidbackar	23	Motorsportanläggningar	22
Simhall	23	Skjutbanor	19
Nyttjar det offentliga utbudet. Flickor		Utomstående flickor	
Badplatser (utomhus)	45	Gym	42
Simhall	38	Simhall	35
Gym	37	Badplatser (utomhus)	33
Fotbollsplaner	25	Lokaler för dans	26
Lokaler för dans	24	Klättrväggar	23

Tabell 39. Pojkars respektive flickors önskemål om vad Huddinge kommun ska satsa på inom idrottsområdet/motionsområdet/rekreatiionsområdet. Andel (%). Gymnasiet.

Nyttjar det offentliga utbudet. Pojkar		Utomstående pojkar	
Gym	45	Gym	40
Fotbollsplaner	45	Fotbollsplaner	35
Badplatser (utomhus)	28	Skjutbanor	22
Näridrottsplatser i bostadsområdena ⁷⁶	21	Badplatser (utomhus)	21
Sporthallar	21	Simhall	18
Nyttjar det offentliga utbudet. Flickor		Utomstående flickor	
Badplatser (utomhus)	48	Gym	46
Gym	38	Badplatser (utomhus)	44
Lokaler för dans	23	Lokaler för dans	29
Lokaler för aerobics/spinning/ Friskis & Sveltis	22	Lokaler för aerobics/spinning/ Friskis & Sveltis	27
Simhall	22	Simhall	26

De som nyttjar det offentliga utbudet och de utomstående har i huvudsak samma typ av önskemål om vad Huddinge kommun i första hand ska satsa på inom idrotts/ motionsområdet/rekreatiionsområdet. De utomstående pojkarna i båda stadierna tycker i mycket högre grad än de aktiva att kommunen ska satsa på skjutbanor.

Skiljer sig de aktiva och de utomstående åt när det gäller satsningar inom kulturområdet? I följande tabeller visas de fyra institutionerna/verksamheterna som de aktiva respektive de utomstående i första hand vill att kommunen ska satsa på⁷⁷.

⁷⁶ Svartalernativet i dess helhet är: Näridrottsplatser i bostadsområdena (för basket, innebandy, fotboll och volleyboll).

⁷⁷ Ungdomarna har fått kryssa för högst 2 verksamheter. Har de kryssat för fler har deras svar förts till bortfall. 18 kulturaktiviteter har ungdomarna fått välja mellan. Ungdomarnas allmänna önskemål finns redovisade i de publicerade rapporterna.

Tabell 40. Pojkars respektive flickors främsta önskemål om vad Huddinge kommun ska satsa på inom kulturområdet efter kön. Andel (%). Högstadiet.

Nyttjar det offentliga utbudet. Pojkar		Utomstående pojkar	
Bio/filmklubb	59	Bio/filmklubb	54
Lokaler för LAN	42	Lokaler för LAN	53
Konserter för rock, pop, hip-hop	32	Konserter för rock, pop, hip-hop	36
Festivaler (musik, film, teater, dans)	13	Festivaler (musik, film, teater, dans)	13
Nyttjar det offentliga utbudet. Flickor		Utomstående flickor	
Bio/filmklubb	48	Bio/filmklubb	56
Konserter för rock, pop, hip-hop	37	Konserter för rock, pop, hip-hop	46
Festivaler (musik, film, teater, dans)	36	Festivaler (musik, film, teater, dans)	36
Dansarrangemang, disco	29	Dansarrangemang, disco	34

Tabell 41. Pojkars respektive flickors önskemål om vad Huddinge kommun ska satsa på inom kulturområdet efter kön. Andel (%). Gymnasiet.

Nyttjar det offentliga utbudet. Pojkar		Utomstående pojkar	
Bio/filmklubb	50	Bio/filmklubb	42
Lokaler för LAN	31	Lokaler för LAN	31
Konserter för rock, pop, hip-hop	20	Konserter för rock, pop, hip-hop	20
Festivaler (musik, film, teater, dans)	14	Festivaler (musik, film, teater, dans)	15
Nyttjar det offentliga utbudet. Flickor		Utomstående flickor	
Bio/filmklubb	33	Bio/filmklubb	42
Festivaler (musik, film, teater, dans)	27	Konserter för rock, pop, hip-hop	27
Konserter för rock, pop, hip-hop	25	Festivaler (musik, film, teater, dans)	23
Dansarrangemang, disco	17	Dansarrangemang, disco	19
Stöd så att ungdomar själv ska kunna förverkliga sina idéer inom kulturområdet	17	Stöd så att ungdomar själv ska kunna förverkliga sina idéer inom kulturområdet	15

Vi ser att de utomstående ungdomarna inte skiljer sig speciellt mycket från de som nyttjar de offentliga satsningarna på fritids- och kulturområdet när det gäller önskemål inom kulturområdet.

Kulturskolan och bibliotek kommer inte med bland de första önskemålen om vad kommunen ska satsa på inom kulturområdet. Därför visar vi i följande tabell om de aktiva respektive utomstående skiljer sig åt när det gäller önskemål om satsningar på dessa två verksamheter⁷⁸.

⁷⁸ Vi påminner läsaren om att ungdomarna enbart har fått kryssa för två verksamheter. Detta innebär att man inte utifrån dessa siffror kan göra utsagor om hur många som generellt är positiva till kulturskolan och bibliotek.

Tabell 42. Nyttjare av det offentliga utbudet respektive utomstående önskemål om i vilken grad Huddinge kommun ska satsa på kulturskolan och bibliotek efter stadium och kön. Andel (%).

	Pojkar		Flickor	
	Nyttjar det offentliga utbudet	Utomstående	Nyttjar det offentliga utbudet	Utomstående
Högstadiet				
Kulturskolan	3	1	8	2*
Bibliotek	11	8	18	17
Gymnasiet				
Kulturskolan	2	1	2	4
Bibliotek	9	4+	15	7*

Skillnaden mellan aktiva och utomstående har testats med Fishers exakta test separat för kön. + $p < 0.10$;

* $p < 0.05$; ** $p < 0.01$; *** $p < 0.001$.

Pojkarna som nyttjar det offentliga utbudet är något mer positiva till satsningar på kulturskolan och bibliotek än vad de utomstående pojkarna är. Bland flickor ser vi inte några entydiga mönster mellan de aktiva och utomstående när det gäller satsningar på bibliotek och kulturskola.

Vad vill de utomstående i några områden med hög andel utomstående totalt att kommunen ska satsa på?

Flest utomstående i fritidsutbudet totalt är alltså högstadieläverna i Skogås och Trångsund. Frågan är vad de utomstående i dessa två stadsdelar önskar att kommunen ska satsa på i första hand⁷⁹? Frågan är också om det skiljer något mellan de som deltar i det offentliga fritids- och kulturutbudet och de utomstående i dessa två stadsdelar?

⁷⁹ Läsaren bör vara medveten om att resultaten blir osäkrare ju mer vi bryter ner dem.

Tabell 43. Vad vill nyttjare av det offentliga utbudet respektive utomstående i Skogås och Trångsund att Huddinge kommun i första hand ska satsa på? Ungdomarnas första rangordning efter kön. Andel (%). Rangordning 1-5. Högstadiet.

	Pojkar		Flickor	
	Nyttjar det offentliga utbudet	Utomstående	Nyttjar det offentliga utbudet	Utomstående
Fritidsgårdar (till exempel ungdomscaféer, mötesplatser och träffpunkter för ungdomar)				
Skogås	17	50	53	52
Trångsund	25	21	44	60
Idrott (t.ex. idrottsanläggningar och idrottsföreningar)				
Skogås	89	13**	46	16*
Trångsund	81	71	39	0**
Kultur (t.ex. bibliotek, dans, kulturskola, replokaler, teater, utställningar)				
Skogås	14	44	17	38+
Trångsund	9	8	24	43
Natur (t.ex. skötsel och underhåll av sjöar, naturområden och parkområden)				
Skogås	29	38	11	4
Trångsund	13	17	4	11
Föreningsverksamhet – inte idrott (t.ex. invandrarförening, religiösa samfund och scoutkårer)				
Skogås	17	29	6	0
Trångsund	0	8	4	0

Skillnaderna mellan aktiva och utomstående har testats med χ^2 -test separat för kön. + p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

De utomstående pojkarna i Skogås önskar i första hand att kommunen ska satsa på fritidsgårdar, kultur och natur. De utomstående flickorna i Skogås önskar i sin tur att kommunen satsar på fritidsgårdar och kultur. Pojkar i Skogås som inte deltar i det offentliga fritids och kulturutbudet önskar i betydligt större utsträckning än de pojkar som deltar i det offentliga utbudet på fritids- och kulturutbudet att kommunen ska satsa på fritidsgårdar, kultur, natur och övriga föreningsverksamhet. De utomstående flickorna i Skogås önskar i större utsträckning än de flickorna som nyttjar de offentliga satsningarna att kommunen ska satsa på kultur.

De utomstående pojkarna i Trångsund önskar i första hand att kommunen ska satsa på idrottsanläggningar och idrottsföreningar⁸⁰. Fritidsgårdar och kultur är det som de utomstående flickorna i Trångsund i första hand önskar att kommunen ska satsa på. De utomstående flickorna i Trångsund önskar i större utsträckning än de som nyttjar de offentliga satsningarna att kommunen ska satsa på fritidsgårdar och kultur.

⁸⁰ Läsaren bör vara medveten om att resultaten blir något osäkrare när vi bryter ner resultaten på både område och kön.

Kan det vara så att de utomstående i Huddinges östra delar har andra önskemål än de aktiva där när det gäller satsningar på bibliotek, kulturskola och simhallar?

Tabell 44. Nyttjarnas av det offentliga utbudet respektive utomstående i Skogås och Trångsund önskemål om att kommunen ska satsa på bibliotek, simhall och kulturskolan⁸¹. Högstadiet. Andel (%).

	Pojkar		Flickor	
	Nyttjar det offentliga utbudet	Utomstående	Nyttjar det offentliga utbudet	Utomstående
Bibliotek				
Skogås	5	6	12	17
Trångsund	5	4	17	17
Kulturskolan				
Skogås	0	0	19	7
Trångsund	3	0	13	0
Simhall				
Skogås	13	6	31	43
Trångsund	15	18	43	35

Skillnaden mellan aktiva och utomstående har testats med Fishers exakta test separat för kön. + p<0.10;

* p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Bland pojkarna kan vi inte se något entydiga skillnader mellan de som nyttjar det offentliga utbud på fritids- och kulturområdet och de utomstående när det gäller dessa tre verksamheter. Det enda entydiga mönster vi kan se i flickgruppen är att de aktiva flickorna är mer positiva till satsningar på kulturskolan än de utomstående.

⁸¹ Frågorna om kulturskola och bibliotek är tagna ur en fråga i enkäten och satsningarna på simhall ur en annan. Det innebär att andelen som vill ha satsningar på kulturskola och bibliotek respektive simhallar inte kan jämföras.

Kapitel 10. De utomstående fritidsintressen

I en öppen fråga har ungdomarna i Huddinge fått redovisa sina viktigaste fritidsintressen⁸². Här redovisas de fritidsintressen som flest ungdomar har angett.

Tabell 45. Ungdomars viktigaste fritidsintresse i Huddinge efter kön. Högstadiet. Andel (%).

Nyttjar det offentliga utbudet. Pojkar		Utomstående pojkar	
Utöva någon lagidrott i en idrottsförening	55	Kompisar	35
Kompisar	34	Idrotta/motionera utanför förening	31
Idrotta/motionera utanför förening	24	Dator/teknik (ej spel)	19
Spela dataspel/andra spel	15	Spela dataspel/andra spel	18
Utöva någon individuell idrott i en idrottsförening	14		
Nyttjar det offentliga utbudet. Flickor		Utomstående flickor	
Kompisar	58	Kompisar	67
Utöva någon lagidrott i en idrottsförening	33	Idrotta/motionera utanför förening	23
Utöva någon individuell idrott i en idrottsförening	29	Disco/dans	13
Idrotta/motionera utanför förening	17	Lyssna på musik	13
Lyssna på musik	15	Umgås med familjen	10
Disco/dans	13		

Tabell 46. Ungdomars viktigaste fritidsintresse i Huddinge efter kön. Gymnasiet. Andel (%).

Nyttjar det offentliga utbudet. Pojkar		Utomstående pojkar	
Kompisar	48	Kompisar	52
Utöva någon lagidrott i en Idrottsförening	44	Idrotta/motionera utanför förening	34
Idrotta/motionera utanför förening	28	Dator/teknik (ej spel)	21
Spela dataspel/andra spel	13	Spela dataspel/andra spel	15
Dator/teknik (ej spel)	11		
Utöva någon individuell idrott i en idrottsförening	11		
Nyttjar det offentliga utbudet. Flickor		Utomstående flickor	
Kompisar	66	Kompisar	73
Utöva någon individuell idrott i en idrottsförening	21	Idrotta/motionera utanför förening	23
Utöva någon lagidrott i en idrottsförening	20	Umgås med familjen	20
Disco/dans	17	Pojkvän	15
		Lyssna på musik	13
		Disco/dans	12

⁸² Vi har sedan klassificerat ungdomarna svar i grupper av intressen.

Även när det gäller viktigaste fritidsintresse ser vi att det finns ganska stora likheter mellan de utomstående och de som nyttjar det offentliga utbudet. Resultaten visar t.ex. i gymnasiet att kompisar både bland pojkar och bland flickor är det viktigaste fritidsintresset. Det näst viktigaste fritidsintresset hos både utomstående och aktiva är idrott/motion i någon form.

Den största skillnaden mellan dessa två grupper verkar vara att de aktiva är mycket mer intresserade än de utomstående av idrott/motion i olika former.

Vi har också frågat ungdomarna vad de varje vecka vill göra på sin fritid. Skiljer sig de utomstående från de aktiva är frågan.

Tabell 47. Vill varje vecka göra/delta i följande aktiviteter efter kön. Andel (%). Högstadiet. Huddinge kommun.

	Pojkar		Flickor	
	Nyttjar det offentliga utbudet	Utomstående	Nyttjar det offentliga utbudet	Utomstående
Träffa kompisar	92	90	97	96
Gå på bio	81	80	89	92
Shoppa	51	39	90	89
Gå på café	54	46	88	83
Läsa böcker	51	34**	75	66**
Gå på gym/styrketräna	78	68	72	64
Gå på långpromenad	30	29	66	64
Idrotta/motionera på egen hand	70	53*	72	53**
Gå på konsert	34	37	61	65
Gå på simhallen	56	51+	62	54+
Spela instrument/sjunga	35	37	57	59
Dansa i dansgrupp	6	8	56	56
Idrotta i förening	77	32***	68	35***
Skriva	25	21	61	49*
Spela onlinespel, playstation etc	90	82	51	49
Syssla med skapande verksamhet (till exempel designa, filma, måla, sy)	21	21	49	50
Gå på fritidsgård	44	27***	51	42*
Gå på bibliotek	25	10*	46	39
Vara med i aerobics, spinning, eller annan gruppträning	24	9***	44	43
Åka in till Stockholms centrum	64	63	88	84
Gå på dansföreställning	6	9	40	39
Gå på teater	7	7	27	32
Vara i stallet/rida	7	5	29	24
Syssla med friluftsliv	27	19+	28	19+
Vara med i teatergrupp	9	5	23	24
Delta i någon religiös aktivitet	15	10	25	15*
Gå på föreställning/debatt	7	6	20	15
Gå på utställning/konsthall	7	5	17	17

Skillnaderna mellan aktiva och utomstående har testats med χ^2 -test separat för kön. + p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Tabell 48. Vill varje vecka göra/delta i följande aktiviteter. Andel (%). Gymnasiet. Huddinge kommun.

	Pojkar		Flickor	
	Nyttjar det of-fentliga utbudet	Utomstående	Nyttjar det of-fentliga utbudet	Utomstående
Träffa kompisar	96	92	99	98
Gå på bio	89	80	87	91
Shoppa	63	54	93	93
Gå på café	68	59	95	95
Läsa böcker	53	35+	74	66*
Gå på gym/styrketräna	84	81	83	78
Gå på långpromenad	37	39+	78	83
Idrotta/motionera på egen hand	74	56**	70	67
Gå på konsert	49	45	57	52
Gå på simhallen	63	41***	58	48*
Spela instrument/sjunga	36	36	46	33
Dansa i dansgrupp	11	8	58	57
Idrotta i förening	73	30***	53	27**'
Skriva	29	23	56	56
Spela onlinespel, playstation etc	91	89	29	29
Syssla med skapande verksamhet (till exempel designa, filma, måla, sy)	22	22	44	45
Gå på fritidsgård	45	22***	35	26*
Gå på bibliotek	27	11***	49	34**
Vara med i aerobics, spinning eller annan gruppträning	27	12**	59	51
Åka in till Stockholms centrum	74	70	90	88
Gå på dansföreställning	13	7	44	40
Gå på teater	12	8	29	23
Vara i stallet/rida	9	4	24	14*
Syssla med friluftsliv	30	21	27	17+
Vara med i teatergrupp	7	5	18	11
Delta i någon religiös aktivitet	15	6*	18	16
Gå på föreställning/debatt	20	7**	23	11***
Gå på utställning/konsthall	8	5	12	16

Skillnaderna mellan aktiva och utomstående har testats med χ^2 -test separat för kön. + p<0.10; * p<0.05;

** p<0.01; *** p<0.001.

Både i högstadiet och i gymnasiet ser vi att de ”aktiva” både bland pojkar och bland flickor vill göra/utöva de flesta aktiviteterna mer än de utomstående⁸³. Vi finner ingen aktivitet, trots att vi frågat om många olika, där de utomstående i signifikant större uträkning är de redan aktiva önskar vara aktiva. Detta gäller både inom idrottens och inom kulturens område.

⁸³ Både Erik Allardt och vi själva har undersökt i vilken grad de som är aktiva på ett område som grupp också är mer aktiva på andra områden är den grupp inte är aktiva på det första området. Se Allardt, E, **On the Cumulative Nature of Leisure Activities**, och Blomdahl/Elofsson, **Fritidsaktiviteternas kumulativitet**.

Kapitel 11. De utomstående hälsa

Huddinge kommun har till mål att invånarna ska ha/få en god hälsa. Så här formulerar sig kommunen i planen för folkhälsa: ”För att främja hälsan är det viktigt med ett rikt föreningsliv, tillgång till kultur- och fritidsaktiviteter och att det finns mötesplatser för alla”⁸⁴.

I delaktighetsplanen för Huddinge kommun står det: ”I Huddinge kommun finns en vision om Delaktighet. Den betyder att service, verksamheter och miljö i Huddinge ska formas i öppen dialog och samverkan mellan invånare, politiker, anställda och andra viktiga aktörer. Att förverkliga visionen om delaktighet kräver nya sätt att tänka och arbeta... Forskningen visar dessutom att det finns ett tydligt samband mellan delaktighet och hälsa... Utanförskap bidrar till ohälsa medan delaktighet – inflytande i samhället och makten att påverka sin egen livssituation – främjar hälsan”⁸⁵.

Frågan är om de som deltar i aktiviteterna skattar sin hälsa bättre än de som är utomstående⁸⁶? I tabellerna 49 och 50 finns svaret på frågan.

Tabell 49. Högstadiet. Självskattad hälsa i relation till utomstående totalt.

Andel (%) efter kön.

	Pojkar		Flickor	
	Utomstående totalt		Utomstående totalt	
	Nej	Ja	Nej	Ja
Sign nivå	***		***	
Bra	64	39	42	24
Ganska bra	28	41	42	40
Varken bra eller dåligt	6	13	13	28
Ganska dåligt	1	3	2	4
Dåligt	1	4	0	4

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

⁸⁴ Huddinge kommun, **Plan för folkhälsa i Huddinge 2006-2010**, sid. 8.

⁸⁵ Huddinge kommun, **Handbok i delaktighet**, sid. 4, 5 och 10. Se även Huddinge kommun, **Plan för vision delaktighet**, t.ex. sid. 3. Att vara delaktighet kan innebära att både delta och få vara med och besluta. I vilken grad ungdomarna har fått vara med och besluta när de deltar i verksamheterna saknar vi här närmare kunskaper om. Däremot är det uppenbart att ungdomarna påverkat sin livssituation när de beslutat sig för att vara delaktiga i någon eller flera av aktiviteterna.

⁸⁶ Vi vill påminna läsaren om att skattad hälsa har visat sig ha starkt samband med den faktiska och totala hälsan. Se t.ex. Elofsson, S, **Vilka nyttjar inte de offentligt subventionerade fritidsutbudet och hur är deras hälsa och livskvalitet?** och Undén/Elofsson, **Självupplevd hälsa. Faktorer som påverkar människors egen bedömning.**

Tabell 50. Gymnasiet. Självskattad hälsa i relation till utomstående totalt.
Andel (%) efter kön.

	Pojkar		Flickor	
	Utomstående totalt		Utomstående totalt	
	Nej	Ja	Nej	Ja
Sign nivå	***			
Bra	58	35	32	27
Ganska bra	33	44	42	46
Varken bra eller dåligt	7	16	21	17
Ganska dåligt	2	4	5	8
Dåligt	1	2	1	2

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

De som är utomstående i Huddinge skattar sin hälsa mycket sämre än de som deltar i utbudet bland pojkar i båda stadierna och bland flickor i högstadiet. Däremot skiljer sig inte hälsan bland de aktiva och utomstående flickorna i gymnasiet⁸⁷.

Frågan är om de utomstående även i varje geografiskt område skattar sin hälsa sämre än de som valt att delta? I tabell 51 presenteras resultaten om de utomståendes hälsa i förhållande till de som nyttjar det offentliga utbudet i varje område.

Tabell 51. Andel (%) som skattar sin hälsa som bra⁸⁸ i relation till utomstående totalt efter stadium, kön och bostadsområde.

	Sjödalen Fullersta	Stuvsta Snättringe	Segel- Torp	Vårby	Flemings- berg	Skogås	Trång- sund
Högstadiet							
Utomstående totalt	28***	24**	39+	24**	31	22**	40
Pojkar	40*	33*	57	28+	33+	25**	52+
Flickor	18**	13+	19*	13*	29	21	29
Ej utomstående totalt	56	53	52	50	44	47	64
Pojkar	66	66	67	55	48	65	78
Flickor	43	40	37	47	41	33	47
Gymnasiet							
Utomstående totalt	28***			34	35		
Pojkar	34***			27	39		
Flickor	20			42	25		
Ej utomstående totalt	53			42	43		
Pojkar	62			50	48		
Flickor	35			38	31		

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

I varje område i Huddinge bland högstadieelever ser vi att de som är utomstående skattar sin hälsa som sämre eller mycket sämre än de som är aktiva. Detta gäller både bland

⁸⁷ De flickor i gymnasiet som deltar i instrumentella aktiviteter skattar dock sin hälsa som mycket bättre än de flickor som inte gör det. Se bilaga B.1.8. och B.1.9.

⁸⁸ Observera att vi här arbetar med högsta alternativet på skalan, alltså bra.

pojkar och bland flickor. Det ska dock observeras att aktiva flickor skattar sin hälsa sämre än aktiva pojkar. Detta könsmönster gäller även bland de utomstående.

I gymnasiet ser vi i stort sett samma mönster som i högstadiet. Undantaget från detta är att de utomstående respektive de aktiva flickorna i Flemingsberg och Vårby skattar sin hälsa på ungefär samma sätt.

Kapitel 12. Sammanfattning och analys

I 1999 års mål för statens ungdomspolitik var delaktighet och inflytande två nyckelbegrepp. I den ungdomspolitiska propositionen 2004 formulerades att ”ungdomar ska ha verklig tillgång till välfärd”⁸⁹.

Huddinge kommun har som en av sina viktigaste målsättningar att medborgarna ska vara delaktiga i kommunens verksamheter och utveckling. Kultur- och fritidsnämnden har som mål att barn och ungdomar ska kunna delta i såväl kommunens egna fritids- och kulturutbud som föreningarnas verksamhet.

1939 års ungdomsutredning påpekar att endast ett brett utbud av fritidsaktiviteter kan attrahera ungdomsgruppen som helhet⁹⁰. I kommitténs betänkande betonades alltså vikten av ett fritidsutbud med bredd som tog hänsyn till ungdomarnas skilda intresse- och begåvningsutrustning. Ungdomsvårdskommittén betonade också att strävanden i samhället måste gå ut på att inte genom frånvaro av alternativ tvinga in stora ungdomsskaror i föreningslivet. Målet skulle vara att ge ungdomar den typ av fritidsverksamhet som de är mest intresserade av och som motiverar deras särart.

Syftet med den här rapporten är att undersöka hur stor andel barn och ungdomar som inte deltar dels i instrumentella fritidsaktiviteter (förening + kulturskola), dels i huvuddelen av fritidsutbudet i Huddinge som helhet och i olika områden. De som inte deltar benämns i den här rapporten dels utomstående i instrumentella aktiviteter dels utomstående i fritidsutbudet totalt. Dessutom är syftet att undersöka i vilken utsträckning de expressiva och öppna verksamheterna (bibliotek, fritidsgård och simhall) attraherar/fångar upp de barn och ungdomar som inte deltar i de instrumentella aktiviteterna. Andelen utomstående i Huddinge som helhet jämförs i den här rapporten med andelen utomstående i de övriga kommuner som ingår i forskningsprojektet Ung livsstil⁹¹.

Syftet med den här rapporten är alltså att undersöka hur stor andel av barn och ungdomar som inte kontinuerligt deltar i det offentligt subventionerade fritidsutbudet, det vill säga är utomstående. Följande verksamheter ingår i vår studie:

- Förening
- Kulturskolan
- Fritidsgård
- Bibliotek
- Simhall

Dessa verksamheter täckte minst 85% av nettokostnaderna för kultur- och fritidsverksamhet i Huddinge kommun år 2009⁹².

⁸⁹ Se Granlund, E, **Mötas, utvecklas eller kontrolleras**, sid. 38 och 39.

⁹⁰ Vi vill påminna läsaren om att med fritid avses den tid som finns utanför skolan.

⁹¹ I forskningsprojektet Ung livsstil ingår Stockholms kommun, Linköpings kommun, Norrköpings kommun, Helsingborgs stad, Jönköpings kommun, Huddinge kommun, Haninge kommun, Täby kommun, Kalmar kommun, Tyresö kommun (enbart särskolan) och Lidingö stad.

⁹² Även 2012 täcker dessa fem verksamheter omkring 85% av nettokostnaderna för kultur- och fritidsverksamhet i Huddinge.

Förening och kulturskolan klassificeras som instrumentella slutna fritidsaktiviteter medan fritidsgård, bibliotek och simhall klassificeras som expressiva öppna fritidsaktiviteter.

Vilka räknas då som utomstående? De barn och ungdomar som **inte** minst en gång veckan har deltagit i någon av verksamheterna är utomstående enligt den definition vi arbetar med i den här skriften.

Underlaget för den här forskningsrapporten är de 913 barn i mellanstadiet, 778 ungdomar i högstadiet och 769 ungdomar i gymnasiet i Huddinge skolor som besvarat vår enkät. Urvalet i Huddinge har genomförts som stratifierat slumpmässigt klusterurval där klassen utgör urenheten. Resultaten är därför representativa för alla elever som går i skolor (kommunala och fristående) i Huddinge kommun. Svarsfrekvensen i undersökningen för hela gruppen är 79%.

Låt oss först sammanfatta resultaten när det gäller hela Huddinge kommun.

*** En fjärdedel av mellanstadieeleverna, hälften av högstadieleverna och cirka 60% av gymnasieeleverna är utomstående i de instrumentella fritidsaktiviteterna.** Tonåringar i Huddinge är utomstående i högre grad i instrumentella aktiviteter än tonåringar i övriga kommuner. Vid kontroll för social bakgrund kvarstår skillnaderna. Flickor i tonåren i Huddinge är, i motsats till flickor i övriga kommuner, utomstående i instrumentella aktiviteter i högre grad än pojkar i tonåren.

*** 11% av barnen i mellanstadiet, 36% av ungdomarna i högstadiet och 46% av gymnasisterna är utomstående i fritidsutbudet totalt i Huddinge.** Minskningen av andelen utomstående när vi räknar in de expressiva aktiviteterna är 15 procentenheter i mellanstadiet, 12 procentenheter i högstadiet och 13 procentenheter i gymnasiet. Det är ungefär lika många som är utomstående i mellanstadiet i Huddinge som är utomstående i våra övriga kommuner. I högstadiet och gymnasiet i Huddinge är det något fler, med undantag för pojkar i gymnasiet, som är utomstående i hela fritidsutbudet mer än i våra övriga undersökningskommuner. Vid kontroll för social bakgrund kvarstår skillnaderna.

*** Barn och ungdomars sociala bakgrund har stor betydelse för i vilken grad de är utomstående i framför allt instrumentella aktiviteter.** Både i instrumentella aktiviteter och i fritidsutbudet totalt är de som bor med båda föräldrarna i Huddinge och övriga kommuner utomstående i minst utsträckning. I alla tre stadierna är barn och ungdomar i de lägre socioekonomiska grupperna utomstående i instrumentella aktiviteter i **mycket större** utsträckning än barn och ungdomar i de högre socioekonomiska grupperna. Barn och ungdomar med invandrarbakgrund deltar också i mindre utsträckning i instrumentella fritidsaktiviteter.

*** Barnens och ungdomarnas sociala bakgrund spelar alltså främst roll när det gäller deltagande i instrumentella fritidsaktiviteter samt för det tillskott som expressiva fritidsaktiviteter ger,** men mindre när det gäller hur många som är utomstående totalt. Deltagarna i instrumentella aktiviteter bor oftare med båda föräldrar, kommer i högre utsträckning från familjer med större resurser och har i högre utsträckning svenskt ursprung. Tillskottet från expressiva aktiviteter fungerar kompensatoriskt främst när det gäller familjens resurser – högre andel bland dem som kommer från familjer med mindre resurser – och när det gäller invandrarbakgrund – högre andelar bland invandrarungdomar. Däremot tycks denna typ av aktiviteter inte verka lika kompenserande mot instrumentella aktiviteter när det gäller familjeform. Detta leder till att de samband med social bakgrund som gäller för utomstående totalt i

första hand gäller familjeform, medan skillnaderna när det gäller familjens resurser och invandraranknytning i detta fall är relativt små.

* Vi ser att de utomstående pojkarna i större utsträckning än de aktiva i det offentliga utbudet spelar onlinespel, ”hängar” eller tar det lugnt, lyssnar på musik, tittar på film eller TV, surfar på Internet och laddar hem film eller musik. Bland flickor ser vi en liknande tendens som bland pojkar. De utomstående flickorna använder mer tid till att ”hänga” eller tar det lugnt, lyssna på musik, titta på film eller TV och surfa på Internet. Dessutom deltar de utomstående flickorna i högstadiet något mer än de aktiva i olika communities. Vi ser också att de utomstående pojkarna använder mer tid än de aktiva vid datorn och att prata i mobil⁹³. Även bland flickorna i högstadiet kan vi se likartade resultat. Det ska dock noteras att skillnaderna mellan de som nyttjar det offentliga utbudet på fritids- och kulturområdet och de utomstående när det gäller använd tid till ”privata aktiviteter” inte är speciellt stora.

* **Både i högstadiet och i gymnasiet önskar de utomstående i mycket större/större uträkning än de aktiva i det offentliga utbudet att kommunen ska satsa på fritidsgårdar.** Det finns också en tendens till att de utomstående i större utsträckning än de aktiva önskar att kultur- och fritidsnämnden i Huddinge ska satsa på kultur och natur. De utomstående tycker i mycket mindre utsträckning än de aktiva att Huddinge kommun ska satsa på idrottsanläggningar och idrottsföreningar.

* De aktiva i det offentliga utbudet och utomstående har i stora drag samma typ av önskemål om vad Huddinge kommun i första hand ska satsa på både inom idrotts/ motionsområdet/ rekreationsområdet och inom kulturområdet.

* **Även när det gäller viktigaste fritidsintresse ser vi att det finns ganska stora likheter mellan de utomstående och de aktiva i det offentliga utbudet.** Resultaten visar t.ex. i gymnasiet att kompisar både bland pojkar och bland flickor är det viktigaste fritidsintresset. Det näst viktigaste fritidsintresset hos både utomstående och aktiva är idrott/motion i någon form. Den största skillnaden mellan dessa två grupper verkar vara att de aktiva är mycket mer intresserade än de utomstående av idrott/motion i olika former.

* **Både i högstadiet och i gymnasiet ser vi att de aktiva i det offentliga utbudet både bland pojkar och bland flickor vill göra/utövar en rad olika aktiviteter mer än de utomstående⁹⁴.** Vi finner ingen aktivitet, trots att vi frågat om många olika, där de utomstående i signifikant större uträkning är de redan aktiva önskar vara aktiva. Detta gäller både inom idrottens och inom kulturens område.

* **De utomstående skattar sin hälsa sämre eller mycket sämre än de som nyttjar det offentliga fritids- och kulturutbudet.**

Hur ser då resultaten sammanfattningsvis ut när det gäller utomstående i de olika geografiska områdena⁹⁵?

⁹³ Ju mindre tid ungdomarna tillbringar vid datorn/i mobilen desto bättre självskattad hälsa har de.

⁹⁴ Både Erik Allardt och vi själva har undersökt i vilken grad de som är aktiva på ett område som grupp också är mer aktiva på andra områden är den grupp inte är aktiva på det första området. Se Allardt, E, **On the Cumulative Nature of Leisure Activities**, och Blomdahl/Elofsson, **Fritidsaktiviteternas kumulativitet**.

⁹⁵ I kapitel 3 presenteras de olika områdenas sociala struktur.

* Det är mycket stora skillnader i vilken utsträckning barn och ungdomar i olika områden deltar i de instrumentella fritidsaktiviteterna. **Barn och ungdomar i Vårby och Flemingsberg är utomstående i störst utsträckning i instrumentella fritidsaktiviteter.** I minst utsträckning är barn och ungdomar i Sjödalén/Fullersta, Stuvsta/ Snättringe och Segeltorp utomstående i instrumentella fritidsaktiviteter.

* Bostadsområde i Huddinge ger ett oberoende bidrag (kontrollerat för andra variabler) som inte kan förklaras av barn och ungdomars olikartade bakgrund. För ungdomar som kommer från familjer med likartade resurser och med samma grad av invandraranknytning har det betydelse för deltagande i instrumentella aktiviteter i vilket område man bor. Det oberoende bidraget som bostadsområdet ger är svagare för det tillskott expressiva aktiviteter ger. Det är alltså uppenbart att ”nyttjande av” expressiva aktiviteter kompenserar för de områdesskillnader som finns när det gäller deltagande i instrumentella aktiviteter.

* **Skillnaderna mellan områdena i andelen utomstående totalt är inte lika stora som för de instrumentella aktiviteterna.** Det måste speciellt noteras att, i motsats till de instrumentella aktiviteterna, det **inte** är barn och ungdomar i Vårby och Flemingsberg som är utomstående i störst utsträckning. **De expressiva aktiviteterna attraherar alltså ett ganska stort eller stort antal barn och ungdomar i Vårby och Flemingsberg.** Det är barn och ungdomar i Trångsund och Skogås som är utomstående i störst utsträckning i det totala fritidsutbudet.

* I de två områdena med lägst medelinkomst och flest första generationens invandrare, d.v.s. Vårby och Flemingsberg är minskningen av utomstående i det totala fritidsutbudet genom deltagande i expressiv verksamhet mycket stort respektive stort.

* På mellanstadiet i Vårby och Flemingsberg besöker en stor del av barnen som inte deltar i instrumentella aktiviteter bibliotek men många besöker också simhall. Med undantag för mellanstadiepojkar i Vårby, där simhall fångar upp nästan lika många som bibliotek, gäller dock att bibliotek fångar upp flest av dem som inte är med i instrumentella aktiviteter.

* På högstadiet är mönstret annorlunda och handlar i större utsträckning om att de expressiva aktiviteterna kompletterar varandra. Bland pojkar ger fritidsgårdar det största bidraget men i Vårby tycks en kombination av deltagande i flera av de expressiva aktiviteterna ha betydelse för att minska andelen utomstående. Bland flickor är bidraget mer likartat men generellt gäller att bibliotek har störst och fritidsgårdar minst betydelse.

* **De utomstående i fritidsutbudet i varje område skattar sin hälsa sämre än de som nyttjar det offentliga fritids- och kulturutbudet.**

I den följande texten ska vi analysera och diskutera några av de viktigaste resultaten.

Kön och utomstående

I den fritidspolitiska debatten framställs flickor ibland som en passiv grupp i förhållande till pojkar. Både Stockholms stad och Huddinge kommun har också visat att pojkar/män är mer med i en idrottsförening och tar mer av de offentliga ekonomiska resurserna i anspråk inom

idrottsområdet och hela de gamla fritidsnämndernas område⁹⁶. Under minst 50 år har det också gällt att flickor besöker fritidsgård i mindre grad än pojkar⁹⁷. Utifrån dessa fakta har man gjort bedömningen att flickor nyttjar det offentliga utbudet mindre än pojkar.

Resultaten i alla våra undersökningskommuner visar dock att flickor inte är mer utomstående än pojkar om man ser till hela fritidsutbudet⁹⁸. Bortsett från situationen för gymnasieflickor visar också resultaten i Huddinge samma sak som i våra övriga undersökningskommuner.

Hur ska vi då förstå att pojkar och flickor är utomstående både i instrumentella aktiviteter och i fritidsutbudet totalt i ungefär samma utsträckning i mellanstadiet och i högstadiet samt att flickor i gymnasiet i Huddinge är mer utomstående än pojkar i gymnasiet⁹⁹?

Om vi följer 1939 års ungdomsutredning ska en av orsakerna sökas i bredden på utbudet. Kultur- och fritidsförvaltningen i Huddinge tycker samma sak som utredningen för 70 år sedan. Så här skriver förvaltningen: ”Kommunens kultur- och fritidsaktiviteter ska utgå från medborgarnas behov och önskemål. Det innebär att det behövs ett rikt utbud för att nå så många som möjligt”¹⁰⁰.

Vi vet genom både tidigare och nuvarande studier att flickor både besöker och vill besöka bibliotek mer än pojkar. Dessutom vill flickor i högre grad än pojkar att kommunerna ska satsa på bibliotek¹⁰¹. Flickor är också både med i och vill vara med i kulturskolan i högre grad än pojkar. Flickor önskar också i högre grad än pojkar att kommunerna ska satsa på kulturskolan. Flickor vill också i högre grad än pojkar i Huddinge och våra andra undersökningskommuner att kommunerna ska satsa på kultur. **Satsningarna på bibliotek, kulturskolan och övrig kulturverksamhet svarar alltså i högre utsträckning mot flickors än pojkars preferenser.**

Pojkar å sin sida är mer med och vill vara med i idrottsförening mer än flickor. Pojkar önskar också i större utsträckning än flickor att kommunerna ska satsa på idrott. **Satsningar på idrottsanläggningar och idrottsföreningar svarar alltså mer mot pojkars än flickors preferenser.**

⁹⁶ Se Blomdahl/Widegren, **Missgynnas kvinnor av de offentliga satsningarna på fritidsområdet?** Blomdahl, U, **Fritidens dolda läroplan. En studie av resursfördelningen mellan män och kvinnor.** Budgetdepartementet, **Offentliga tjänster på fritids-, idrotts och kulturområdena.** Se också idrottsförvaltningens budget i Stockholm varje år sedan år 2000. Kultur- och fritidsförvaltningen i Huddinge har också gjort motsvarande beräkningar som i Stockholm. Deras undersökningar visar också att en större del av både investeringsbudgeterna och driftbudgeterna går till män än till kvinnor. Se kultur- och fritidsförvaltningen i Huddinge, **Kostnader för anläggningar fördelat på kön.** Se också Stockholmstidningen, **Ojämnt för idrottsklubbar. Huddinge har analyserat hur stödet fördelas,** sid. 7.

⁹⁷ Se t.ex. Göteborgs kommun, **Fritid & Kultur i Göteborg, Enkätundersökning utförd våren 1971 avseende skolungdomens fritid- och kulturvanor,** sid. 188.

⁹⁸ Vi vill påminna läsaren om att vi med fritid avser den tid som ligger utanför lönearbetet/skolan.

⁹⁹ Det innebär inte att kultur- och fritidsnämnden satsar lika mycket pengar på pojkar respektive flickor. För det behövs en annan forskningsansats än den vi har använt här. Se Blomdahl/Widegren, **Missgynnas flickor av de offentliga satsningarna på fritidsområdet?**

¹⁰⁰ Kultur- och fritidsnämnden i Huddinge kommun, **Ung livsstil i Huddinge,** sid. 27.

¹⁰¹ Se t.ex. Blomdahl/Elofsson, **Ung livsstil i Huddinge 1998 och 2009. En undersökning i mellanstadiet, högstadiet och gymnasiet,** och Blomdahl/Elofsson, **Ung livsstil i Huddinge 2009/2010. En undersökning i högstadiet och gymnasiet,** och Blomdahl/Elofsson, **Ung livsstil i Huddinge 2009. En undersökning i mellanstadiet,** och Blomdahl/Elofsson/Eriksson, **PUNKTmedis, - en utvärdering av en ungdomssatsning på Medborgarplatsens bibliotek i Stockholm.**

Fritidsgård besöks i större utsträckning av pojkar än flickor. I högstadiet vill dock flickor i högre grad än pojkar besöka fritidsgård. I gymnasiet gäller det motsatta förhållandet. Flickor både i högstadiet och i gymnasiet önskar i högre grad än pojkar att Huddinge kommun ska satsa på fritidsgårdar/andra liknande mötesplatser för unga. **Fritidsgårdar svarar alltså bättre, när det gäller besök, mot pojkar önskemål.** När det gäller att satsa på fritidsgård/andra liknande mötesplatser för ungdomar (motsvarande) så är alltså flickor mer positiva än pojkar¹⁰².

Flickor i mellanstadiet och i högstadiet har både besökt och vill besöka simhall i större utsträckning än pojkar i dessa två stadier. Flickor i alla tre stadierna vill också att det ska satsas på simhallar i större utsträckning än pojkar i de tre stadierna. I gymnasiet har pojkar besökt simhall något mer än gymnasieflickor. Däremot vill pojkar och flickor i gymnasiet besöka simhall i samma grad. **Vid en sammanvägning förefaller det som att simhall svarar bättre mot flickors än pojkars preferenser.**

Sammanfattningsvis ser vi att Huddinges breda utbud utifrån ett könsperspektiv möjliggör för båda könen att delta. När dessutom flickor i dag är ungefär lika aktiva utanför hemmet som pojkar blir konsekvensen att andelen utomstående inte skiljer sig åt mellan könen.

Vi har också kunnat se att gymnasieflickor i Huddinge är mer utomstående både i instrumentella aktiviteter och i fritidsutbudet totalt än både pojkar i gymnasiet i Huddinge och gymnasieflickor i övriga undersökningskommuner. Vad kan då orsakerna till detta vara? Kan det vara så att de i högre grad tillhör en lägre socioekonomisk grupp och i större utsträckning är första och andra generationens invandrare?

Tabell 52. Gymnasieflickor tillhörig socioekonomisk grupp 1-2 respektive 4-5, som bor med båda föräldrarna samt andelen första generationen samt första och andra generationen. Andel (%).

	Andelen i socio-ekonomisk 1+2	Andelen i socio-ekonomisk 4-5	Andelen som bor med både mamma och pappa	Andelen första generationens invandare	Andelen första+andra generationens invandrare
Huddinge 2009	43	21	70	14	31
Haninge 2008	41	17	51	7	18
Jönköping 2009	34	15	66	5	12
Norrköping 2008	30	24	65	8	19
Stockholm 2008	41	19	-	6	17
Stockholm 2005	42	20	60	10	23
Lidingö 2011	80	4	72	3	6
Helsingborg 2009	16	28	62	7	16

¹⁰² Den här välkända motsättningen mellan att gå/besöka och önskemål att gå/besöka/satsa på förtjänar en egen forskningsrapport. Det förefaller dock rimligt att anta att flickor önskar en öppen verksamhet med delvis ett annat innehåll än vad de nuvarande fritidsgårdarna har. Se t.ex. den öppna verksamheten på PUNKTmedis som besöks mer av flickor än av pojkar. Blomdahl/ Elofsson/Eriksson, **PUNKTmedis, - en utvärdering av en ungdomssatsning på Medborgarplatsens bibliotek i Stockholm.**

Gymnasieflickorna i Huddinge tillhör inte socioekonomisk grupp 4+5 i högre utsträckning än i andra kommuner. En lägre samhällsställning kan alltså inte förklara att de är utomstående i större utsträckning än gymnasieflickor i andra kommuner.

Vi ser dock att flickor i gymnasiet i Huddinge i större utsträckning än i övriga kommuner tillhör första eller andra generationens invandrare. Detta skulle kunna vara en av orsakerna till att flickor i gymnasiet i Huddinge är utomstående i högre grad än gymnasieflickor i andra kommuner. Resultaten i Ung livsstil visar ju att just första och andra generationens invandrarflickor i tonåren är en av de grupper som deltar minst i det offentliga utbudet på fritidsfältet.

Varför ökar andelen utomstående med ålder?

Vi har i den här rapporten visat att andelen utomstående ökar med ålder både i instrumentell verksamhet och i fritidsutbudet totalt såväl i Huddinge som i våra övriga undersökningskommuner. Detta trots att fritidsgårdar på kvällstid enbart står öppna från den dag man börjar högstadiet. Andelen utomstående i Huddinge är i mellanstadiet i instrumentella fritidsaktiviteter 26% i högstadiet 48% och i gymnasiet 59%. I fritidsutbudet totalt är motsvarande siffror 11%, 36% och 46%. Hur ska då detta förstås?

Låt oss först konstatera att ingen forskare eller utredare så långt vi har överblick har haft denna fråga i centrum för sin forskning¹⁰³. Det finns dock forskning på varför det är färre ungdomar än barn som är med i en idrottsförening¹⁰⁴.

Den vanligaste förklaringen vi möter vid t.ex. föreläsningar och i undervisning är att läxläsningen tar så lång tid att ungdomarna med ålder inte hinner vara aktiva vare sig i kommunens verksamheter eller i föreningslivet. Det finns flera problem med den förklaringen. För det första är det få ungdomar i våra studier som säger, när vi frågar varför de slutat i idrottsförening, kulturskolan, eller varför de inte går på bibliotek eller fritidsgård, att de inte hinner för att de måste läsa läxor (tabellerna visas ej här)¹⁰⁵. För det andra är det så att ju mer läxor man läser i desto mindre grad är man utomstående. Det är alltså de tonåringar som läser läxor mindre än två timmar i veckan som är utomstående i störst utsträckning. **Läxläsningen kan alltså inte förklara speciellt mycket av varför andelen utomstående ökar med ålder.**

Utmärkande för de fritidsaktiviteter som vi arbetar med i den här rapporten är, bortsett från fritidsgård, att barn sätts i dessa aktiviteter i mycket tidig ålder. Babysim på simhallar är ofta förekommande och bebisbokprat på bibliotek förekommer. Många idrottsföreningar välkomnar barn från åtminstone 5-årsåldern. Kulturskolan erbjuder sina tjänster åtminstone från det barnen börjar skolan. Det är inte ovanligt att ett barn redan som 8-åring är med i kulturskolan, spelar innebandy samt pingis och har slutat med fotboll. Denna tidiga start skiljer sig starkt från i vilka åldrar man fick börja i olika fritidsaktiviteter fram till sent 1970-tal. Bakom den allt tidigare starten i olika fritidsaktiviteter ligger bl.a. ett socialisationsperspektiv. Vuxenvärlden hoppas att en allt tidigare start ska leda till att barn som tonåringar och sedan som vuxna

¹⁰³ Orsaken till detta kan vara att ytterst få forskare har undersökt hela åldersgrupperna 7-19 eller 10-19.

¹⁰⁴ Se t.ex. Thedin Jakobsson/Engström, **Vilka stannar kvar och varför?** och Blomdahl/Elofsson, **Hur många motionerar/idrottar för lite och vilka är dom?** Kulturskolans åldersstruktur har vi även följt i Ung livsstil. 23% av mellanstadieeleverna i Jönköping hade 2003 musiklektioner i Kulturskolan. När mellanstadieeleverna 2003 gick i gymnasiet 2009 var det 5% som hade musiklektioner i Kulturskolan.

¹⁰⁵ Vi har inte i någon av våra studier frågat ungdomar varför ungdomar slutat besöka simhallar.

ska blir allt mer aktiva både i idrott och i kultur¹⁰⁶. Våra studier sedan 1980-talet visar att det dock inte blir så.

Frågan är om detta ska tolkas delvis som en effekt av mättnad? Summan av deltagande i av vuxna organiserade verksamheter under en lång barnperiod blir troligtvis för allt fler att de när de kommer i tonåren, eller till och med tidigare, tröttnar på det de har sysslat med. Ganska många ungdomar svarar också i våra studier att de slutat i idrottsförening och kulturskola för det tröttnat (tabellerna visas inte här)¹⁰⁷.

En annan förklaring till att andelen utomstående ökar med ålder kan vara att metodik och pedagogik i de flesta enskilda verksamheterna allt mer, i takt med att de små barnen dominerar till antalet, inriktas på de yngre. En tredje tolkning som får stöd i resultaten i alla kommuner är att intresset för aktiviteter minskar med ålder och ersätts av intresset för kompisar och relationer. I våra öppna frågor om viktigaste fritidsintressen säger 35% av mellanstadieeleverna i Huddinge att deras viktigaste fritidsintresse är kompisar. Motsvarande siffror i högstadiet är 48% och i gymnasiet 58%. Samtidigt minskar t.ex. intresset för lagidrott som viktigaste fritidsintressen från 46% i mellanstadiet till 28% i högstadiet till 18% i gymnasiet.

Varför stora skillnader i utomstående i instrumentell verksamhet?

Barn och ungdomar som inte bor med båda föräldrarna, tillhör en lägre socioekonomisk grupp och tillhör första och andra generationens invandrare är utomstående i instrumentella aktiviteter i högre/mycket högre grad än de som bor med båda föräldrarna, tillhör en högre socioekonomisk grupp och har starkast svensk bakgrund (barnet liksom deras föräldrar är födda i Sverige)¹⁰⁸. Vad kan orsakerna till detta vara?

Sociologen Mikael Tåhlin har i sin avhandling visat att vuxna med stora ekonomiska resurser deltar mer i de flesta instrumentella fritidsaktiviteter¹⁰⁹. I sitt försök att förstå sambandet mellan ekonomiska resurser och deltagande i olika fritidsaktiviteter för Tåhlin in begreppet kontrollvidd. Han skriver: ”Värdet av växande ekonomiska resurser antas huvudsakligen ligga i att individens kontrollvidd ökar - mängden möjliga handlingar blir större¹¹⁰. Tolkar vi Tåhlin rätt menar han att mängden möjliga handlingar både mentalt och faktiskt blir fler med större ekonomiska resurser.

¹⁰⁶ Blomdahl/Elofsson, **Hur många motionerar/idrottar för lite och vilka är dom?** t.ex. 88-90. Engström har i sina studier visat att prognosvärdet av att i 14-årsåldern var med i en idrottsförening för att vara fysiskt aktiva i vuxenålder är svagt. Se Engström, L-M, **Idrott som social markör**, och, **Smak för motion, Fysisk aktivitet som livsstil och social markör**.

¹⁰⁷ T.ex. Blomdahl/Elofsson, **Slutat i idrottsförening** och Markensten, K, **Varför slutade du i kulturskolans musikundervisning?**

¹⁰⁸ Idrottsrörelsens sneda sociala rekrytering beskrivs t.ex. av Blomdahl/Elofsson, **Hur många motionerar/idrottar för lite och vilka är dom?** Larsson, B, **Ungdomarna och idrotten**, Elofsson, S, **Vilka ungdomar är med i förening?** Musikskolans/kulturskolans sociala rekrytering presenteras i bl.a. Blomdahl, U, **Gynnar de offentliga satsningarna på fritidsområdet de redan gynnade?** Blomdahl, U, **Myt, verklighet, framtid**, Elofsson, S, **Kulturskolan 1998. Kön och social bakgrund**. Det finns också för varje enskild kommun som ingår i Ung livsstil resultat om vilka socioekonomiska grupper som i störst uträkning deltar i musikskolan/ kulturskolan.

¹⁰⁹ Tåhlin, M, **Arbetets värde och kostnader**, sid. 29. Med instrumentella fritidsaktiviteter avses: se Blomdahl, U, **Fritidsaktiviteternas kumulativitet**, sid. 18-21.

¹¹⁰ Tåhlin, M, **Arbetets värde och kostnader**, sid. 115.

Tillgången till ekonomiska resurser kan dock troligtvis inte förklara hela den stora skillnaden när det gäller utomstående i instrumentella aktiviteter mellan barn i olika socioekonomiska grupper. Visserligen kostar både deltagande i en idrottsförening och kulturskolan ganska mycket pengar men det kostar också att besöka simhall.

Ska vi förstå de stora skillnaderna när det gäller utomstående i instrumentella aktiviteter måste troligtvis hela socialisationsprocessen föras in i diskussionen. Vi vet genom en rad olika studier att vuxna i de högre socioekonomiska grupperna i större utsträckning än vuxna i de lägre socioekonomiska grupperna motionerar/idrottar och sysslar med kultur¹¹¹. Det verkar alltså rimligt att anta att barn och ungdomar i de högre socioekonomiska grupperna i högre grad än i de lägre socialiseras till just instrumentella skolliknande fritidsaktiviteter. Dessutom är det ett välkänt faktum att ungdomar i de högre socioekonomiska grupperna har bättre betyg i skolan, röker mindre, har bättre matvanor och själva planerar sitt liv mer långsiktigt¹¹².

Det verkar alltså rimligt att söka orsakerna till att de lägre socioekonomiska grupperna är mer utomstående i instrumentella fritidsaktiviteter i kombinationen av mindre tillgång till ekonomiska resurser, färre förebilder för deltagande i instrumentella aktiviteter och en mindre tillgång till en långsiktig kod för planering av fritiden.

Detta kan ha förstärkts av att det är fler ensamstående i de lägre socioekonomiska grupperna än i de högre. Ensamstående föräldrar som inte i samma grad som de sammanboende orkar och eller har tid att skjutsa och vara med sina barn i instrumentella aktiviteter.

En ytterligare orsak skulle kunna vara att första generationens invandrarföräldrar är överrepresenterade i de lägre socioekonomiska grupperna. Utöver att invandrarföräldrar i lägre socioekonomiska grupper har begränsade ekonomiska resurser så talar forskningen för att de inte har samma erfarenhet av organiserade instrumentella fritidsaktiviteter som de föräldrar som själva är födda i Sverige¹¹³. Detta även om man jämför de invandrare och svenskar som tillhör de lägre socioekonomiska grupperna.

Det är heller inte omöjligt att det relativt svaga utbudet av kulturskola och förening i de områden där relativt många av de lägre socioekonomiska grupperna bor har betydelse. Vi vet t.ex. att kulturskolan inte hade någon verksamhet i Vårby 2009 och föreningslivet är relativt svagt både där och i Flemingsberg. Våra egna studier tyder också på att de lägre socioekonomiska grupperna deltar mindre i fritidsaktiviteter på längre avstånd från bostaden än vad barn och ungdomar i de högre socioekonomiska grupperna gör. Våra studier visar också att barn och ungdomar i de lägre socioekonomiska grupperna som har närmare till t.ex. bibliotek deltar mer än de barn och ungdomar i de lägre socioekonomiska grupperna som har längre till bibliotek (tabellerna visas inte här).

¹¹¹ Se t.ex., SCB, **Fritid 1976- 2002**, sid. 92-93 och 129 och Engström, L-M, **Idrotten som social markör**, t.ex. sid. 87. Se även Engström, L-M, **Smak för motion, Fysisk aktivitet som livsstil och social markör**.

¹¹² Claeson, Å, **Hälsa på lika villkor**. Björnsson, M, **Kön och skolframgång: tolkningar och perspektiv**. Malmgren, G, **Gymnasiekulturer**. Samhällsmedicin vid Stockholms läns landsting/Statens folkhälsoinstitut, **Compass- en studie i sydvästra Storstockholm. Fysisk aktivitet, matvanor, övervikt och självkänsla bland ungdomar**. Se också Blomdahl/Elofsson, **Hur många motionerar/idrottar för lite och vilka är dom?**

¹¹³ Se t.ex. Blomdahl/Elofsson, **Hur många motionerar/idrottar för lite och vilka är dom?** sid. 103-107. Se också Arnstberg, K-O, **Invandare och fritid**, sid. 40-47 och, **Svenskhet**, sid. 281-287 och Herlitz, G, **Svenskar**, sid. 8-10. Arnstberg och Herlitz menar att många invandrare i de länder de kommer ifrån har en fritidskultur som är inriktad mer på samvaro än deltagande i organiserade fritidsaktiviteter.

Varför små skillnader i andelen utomstående i fritidsutbudet totalt?

Vi ser att skillnaden mellan barn och ungdomar i olika socioekonomiska grupper och barn och ungdomar med olika grad av svensk bakgrund minskar kraftigt eller försvinner helt när även expressiva fritidsaktiviteter räknas in i fritidsutbudet. Däremot är de barn och ungdomar som inte bor med sina båda föräldrar utomstående i högre grad även när vi undersöker det totala fritidsutbudet.

Vad är då orsaken till att de lägre socioekonomiska grupperna och första och andra generationens invandrare inte är utomstående speciellt mycket mer (det är små skillnader) i det totala fritidsutbudet än barn och ungdomar i de högre socioekonomiska grupperna och barn och ungdomar som liksom sina föräldrar är födda i Sverige?

Huvudsaken till detta ska sökas i att barn och ungdomar i de lägre socioekonomiska grupperna och första och andra generationens invandrare både när det gäller deltagande och preferenser är mer attraherade av de tre öppna verksamheterna (bibliotek, simhall och fritidsgård) än ungdomar i de högre socioekonomiska grupperna (tabellerna visas inte här).

Att de lägre socioekonomiska grupperna och första och andra generationens invandrare attraheras av expressiv verksamhet i högre grad än de högre socioekonomiska grupperna ska i sin tur troligtvis sökas i kombinationen av att dessa aktiviteter kostar lite eller är kostnadsfria, att barn och ungdomar i dessa grupper i större utsträckning socialiseras till en expressiv fritidsstil och att deras egen kod för planering av fritiden är ganska kortsiktig.

En huvudorsak till att andelen utomstående i fritidsutbudet totalt inte skiljer sig speciellt mycket (det är alltså små skillnader) mellan barn och ungdomar med skilda sociala förhållande (dock inte familjeform) är alltså att Huddinge kommun har en bred satsning på både instrumentella och expressiva fritidsaktiviteter eller om man vill på både sluten och öppen verksamhet.

Vad är då orsakerna till att de barn och ungdomar som inte bor med både mamma och pappa, även när vi undersöker fritidsutbudet totalt, är utomstående i större utsträckning än de barn och ungdomar som bor med båda sina föräldrar? När det gäller de barn och ungdomar som bor växelvis med sina föräldrar i olika bostadsområden kan en orsak vara att det är svårt att ha samma förankring som ungdomar som bor i ett område. Brist på förankring kan i sin tur leda till att man ha färre kompisar som besöker de öppna verksamheterna. Utan kompisar minskar sannolikheten att man t.ex. går på fritidsgården¹¹⁴.

Att de barn och ungdomar som bor med ensamstående föräldrar inte deltar i instrumentella fritidsaktiviteter i samma utsträckning, även efter kontroll för socioekonomisk bakgrund, ska troligtvis sökas i bland annat att den ensamstående föräldern har svårare att ha tid att följa med till aktiviteterna.

¹¹⁴ När vi frågar ungdomar varför de inte går på gård är en av de viktigaste orsakerna till detta enligt ungdomarna själva att de inte har några kompisar som går där. Detta gäller framför allt bland de ungdomar som säger att de vill gå på fritidsgård men som för tillfället inte gör det.

Varför stora skillnader i andelen utomstående i instrumentell verksamhet mellan områdena?

Det är mycket stora skillnader i vilken utsträckning barn och ungdomar i olika områden deltar i de instrumentella fritidsaktiviteterna. **Barn och ungdomar i Vårby och Flemingsberg är utomstående i störst utsträckning i instrumentella fritidsaktiviteter.** I minst utsträckning är barn och ungdomar i Sjödal/Fullersta, Stuvsta/ Snättringe och Segeltorp utomstående i instrumentella fritidsaktiviteter.

Detta ska då, som vi tidigare varit inne på, förklaras utifrån ekonomiska resurser, socialisationsmönster och att tillgång till en långsiktighetskod varierar i de olika områdena. Barn och ungdomar i Sjödal/Fullersta, Stuvsta/ Snättringe och Segeltorp har bättre ekonomiska resurser, har i högre grad socialiserats mot instrumentella fritidsaktiviteter och har bl.a. genom skolframgång en egen långsiktighetskod i högre grad tillgång till och preferenser för instrumentella aktiviteter¹¹⁵. Detta förstärks då av att det finns områdeseffekter även efter kontroll för social bakgrund (se nästa avsnitt). Ungdomar som bor i dessa områden har alltså ett högre deltagande i instrumentella aktiviteter än ungdomar med samma bakgrund som bor i områden där färre familjer har stora resurser och där andelen elever med invandrarbakgrund är högre.

De instrumentella fritidsaktiviteterna med dess krav på regelbundet deltagande, ganska stora ekonomiska kostnader och ofta krav på föräldramedverkan möter i Vårby och Flemingsberg barn och ungdomar med mindre ekonomiska resurser i familjen, mindre grad av socialisering mot skolliknande (instrumentella) fritidsaktiviteter och mindre tillgång till en egen långsiktighetskod. De instrumentella aktiviteterna har då inte samma attraktionskraft i Vårby och Flemingsberg som i de ekonomiskt resursstarka områdena i Huddinge.

Varför områdeseffekter i utomstående i instrumentella fritidsaktiviteter även efter kontroll för social bakgrund?

I stor utsträckning är det områdenas karaktär med avseende på familjens resurser och invandraranknytning som avgör hur högt deltagandet i instrumentella aktiviteter är. I områden där många kommer från familjer med stora resurser och låg andel invandrarelever är deltagandet i instrumentella aktiviteter högre. **Boendeområdet har alltså en egen inverkan.** Ungdomar som bor i denna typ av områden har alltså ett högre deltagande i instrumentella aktiviteter än ungdomar med samma bakgrund som bor i områden där färre familjer har stora resurser och där andelen invandrarungdomar är högre. Detta kan kopplas till Jönsson m.fl. men också till det resonemang om skolnivå - respektive kamrateffekter som Skolverket för i sin analys av (ökande) skillnad mellan skolor¹¹⁶. Däremot tycks familjesituationen ha en mer oberoende inverkan.

Angående skolnivåeffekter skriver Skolverket: ”Men även efter att hänsyn tagits till elevernas egna socioekonomiska bakgrund (samt även kön och om eleven har utländsk bakgrund), tenderar elever från skolor där andelen med högutbildade föräldrar är högre fortfarande att pre-

¹¹⁵ Vi har inom ramen för Ung livsstil i Huddinge inte undersökt socialisationsmönstren konkret i de resursstarka områdena i Huddinge. Den forskning som finns omkring olika socioekonomiska gruppers socialisationsmönster talar dock starkt för att de högre socioekonomiska grupperna även i Huddinge i större utsträckning än de lägre socioekonomiska grupperna socialiserar sina barn till en långsiktighetskod.

¹¹⁶ Jönsson m.fl. **Skola-fritid-framtid.** och Arnman/Jönsson, **Segregation i svensk skola. En studie av utbildning, klass och boende.**

stera bättre än elever på skolor där andelen med högutbildade föräldrar är lägre. Detta fenomen benämns här som en **skolnivåeffekt** med avseende på skolans socioekonomiska sammansättning. På samma sätt finns en **skolnivåeffekt** med avseende på utländsk bakgrund. Skolans sammansättning av elever har betydelse för den enskilde elevens resultat¹¹⁷.

Mycket talar för att elevernas skolresultat även påverkas av vilka andra elever som går i samma klass och samma skola. Med det menas att en elev tenderar att prestera bättre i en omgivning av andra ”högmotiverade/högpresterande” elever och sämre i en omgivning av ”lågmotiverade/lågpresterande” elever. Detta benämns **kamrateffekt** i litteraturen (på engelska: peer group effect)¹¹⁸. Skolverket formulerar också: ”En elev som flyttas till en skola med fler högmotiverade elever kommer själv att prestera bättre, till exempel genom att skolkamraterna arbetar hårdare och läser mer läxor¹¹⁹. **Det verkar rimligt att anta att det också, vid sidan om områdeseffekter, finns både effekter av vilken skola man går i och kamrateffekter när det gäller deltagande i instrumentella fritidsaktiviteter.**

Varför små skillnader i andelen utomstående i fritidsutbudet totalt mellan områdena?

Varför det är så små skillnader i andelen utomstående i fritidsutbudet totalt mellan de olika områdena har vi åtminstone indirekt svarat på tidigare i texten. Huvudskälet är att de expressiva verksamheterna attraherar barn och ungdomar mycket mer i de områdena där de instrumentella verksamheterna attraherar relativt få. **Noteras ska speciellt att det inte är barn och ungdomar i Vårby och Flemingsberg som är utomstående i störst utsträckning i fritidsutbudet totalt.** I ungdomsgruppen är det tonåringarna i Skogås och Trångsund som är utomstående i störst utsträckning i fritidsutbudet totalt.

Orsaken till att det är högstadieelever i Skogås som är utomstående i störst utsträckning i fritidsutbudet totalt ska dels sökas från att det är relativt många som är utomstående i instrumentella aktiviteter dels att tillskottet av expressiva verksamheter är litet¹²⁰. När det gäller Trångsund så beror den relativt stora andelen utomstående av att tillskottet av expressiv verksamhet är mycket litet. Detta kan i sin tur bero på att det där inte finns någon fritidsgård med omfattande öppen verksamhet.

¹¹⁷ Skolverket, **Likvärdig utbildning i svensk grundskola**, sid. 71.

¹¹⁸ Se t ex Björklund m fl. **Den svenska utbildningspolitikens arbetsmarknadseffekter – vad säger forskningen?**, kap 8.1.4. och Sund som 2009 analyserat kamrateffekt från data från elever i Stockholms stad. Se Sund, K, **Estimating peer effects in Swedish high schools using school, teacher and student fixed effects**, Vol 28, sid. 329-336.

¹¹⁹ Skolverket, **Likvärdig utbildning i svensk grundskola**, sid. 71.

¹²⁰ Vi kan inte utifrån data i Ung livsstil närmare avgöra varför tillskottet av expressiv verksamhet är så litet i Skogås.

Varför är tillskottet av olika typer av expressiv verksamhet så stort i Vårby och Flemingsberg?

Den här studien visar alltså att tillskottet av expressiv verksamhet i alla tre stadierna är stort/mycket stort i de båda låginkomstområdena Flemingsberg och framför allt i Vårby. Två låginkomstområden där en stor del av befolkningen har utländsk bakgrund (första eller andra generationens invandare).

Mönstret när det gäller utomstående ser delvis olika ut på mellanstadiet och högstadiet. På mellanstadiet besöker en stor del av barnen som inte deltar i de instrumentella verksamheterna bibliotek men många besöker också simhall. Med undantag för mellanstadiepojkar i Vårby, där simhall fångar upp nästan lika många som biblioteket, gäller dock att bibliotek fångar upp flest av dem som inte är med i instrumentella aktiviteter. På högstadiet är mönstret annorlunda och handlar i större utsträckning om att de expressiva aktiviteterna till stor del kompletterar varandra. Bland pojkar ger fritidsgård det största bidraget men i Vårby tycks också en kombination av deltagande i flera av verksamheterna ha betydelse för att minska andelen utomstående. Bland flickor är bidragen från alla tre verksamheterna mer likartade men generellt gäller att bibliotek har störst betydelse och fritidsgård minst.

Vad kan då orsakerna vara till att de expressiva verksamheterna tilltalar så många barn och ungdomar i de två låginkomstområdena? Är det så i alla typer av områden där låginkomsttagare och invandrare är en stor del av befolkningen eller är det på det sättet att situationen i Vårby och Flemingsberg är unik? Som vi tidigare påtalat känner vi inte till någon forskning på detta område. I vårt forskningsprojekt Ung livsstil finns det grunddata om detta i alla våra kommuner. Vi kommer i en kommande forskningsrapport att analysera dessa data utförligt. Här kommer vi enbart att undersöka tillskottet av expressiv verksamhet i högstadiet i Skärholmen, Råslätt och Öxnehaga i Jönköping, Skäggetorp och Ryd i Linköping, Brandbergen och Jordbro i Haninge och Hageby i Norrköping¹²¹.

¹²¹ Läsaren kanske frågar varför vi inte redovisar också Navestad i Norrköping. Orsaken är att det i urvalet i Navestad kom med musikklasser. Huvuddelen av dem som går i musikklasserna bor inte i Navestad.

Tabell 53. Minskningen av andelen utomstående genom tillskottet av expressiv verksamhet¹²². Procentenheter. Högstadiet.

	Skärholmen Stockholm	Råslätt+ Öxnehaga Jönköping	Skäggetorp+ Ryd Linköping	Vårby Huddinge	Flemingsberg Huddinge	Brandbergen+ Jordbro Haninge	Hageby Norrköping
	2004	2009	2009	2009	2009	2008	2008
Deltar inte i instrumentella aktiviteter totalt	56	47	54	72	63	62	52
Pojkar	48	47	43	81	61	58	36
Flickor	63	46	66	63	66	68	67
Utomstående totalt	35	37	43	32	35	40	39
Pojkar	27	41	33	42	37	37	31
Flickor	42	33	53	21	34	45	46
Minskningen av andelen utomstående genom expressiv verksamhet	21	10	11	41	28	22	14
Pojkar	21	7	10	39	24	22	5
Flickor	20	13	13	42	32	23	21

Vi ser att minskningen av andelen utomstående totalt genom tillskottet av expressiv verksamhet är större i Vårby än i andra områden. Tillskottet är även stort/ganska stort i Flemingsberg och Skärholmen i Stockholm och Brandbergen/Jordbro i Haninge. Tillskottet från expressiv verksamhet i miljonprogrammen utanför Storstockholm är betydligt mindre¹²³.

En fråga med anledning av resultaten måste bli om en av orsakerna till det stora tillskottet av expressiv och öppen verksamhet i Vårby och Flemingsberg kan beror på att det, i jämförelse med de andra miljonprogramområdena, bor mest familjer i de lägre socioekonomiska grupperna och flest invandare där.

¹²² Genom att vi avrundar siffrorna till heltal kan det ibland skilja en procentenhet genom tillskottet av expressiv och öppen verksamhet.

¹²³ Vad orsakerna till detta är kan vi tyvärr inte reda ut i den här rapporten.

Tabell 54. Andel (%) ungdomar i socioekonomisk grupp 1+2 och 4+5, andelen ungdomar som bor med båda föräldrarna samt andelen första generationens ungdomar samt första och andra generationens ungdomar. Högstadiet.

	Andelen i socio-ekonomisk 1+2	Andelen i socio-ekonomisk 4+5	Andelen som bor med både mamma och pappa	Andelen första generationens invandare	Andelen första + andra generationens invandrare
Vårby. Huddinge.	7	63	69	37	70
Flemingsberg. Huddinge.	22	36	71	26	53
Råslätt+Öxnehaga. Jönköping.	12	47	70	11	41
Skärholmen. Stockholm.	16	44	66	28	60
Brandbergen+Jordbro. Haninge.	26	34	65	23	51
Hageby. Norrköping.	14	52	65	47	61
Skäggetorp+Ryd. Linköping.	13	51	79	30	50

Vi ser att andelen i socioekonomisk grupp 4+5 och andelen invandrare är störst i Vårby. Studierna i Ung livsstil visar att deltagande i expressiv verksamhet är störst i de lägre socioekonomiska grupperna och bland första och andra generationens invandrare. Områdets struktur när det gäller befolkning är med ganska stor säkerhet en av orsakerna till det stora tillskottet av expressiv verksamhet.

Frågan är om det stora tillskottet av expressiv verksamhet i Vårby och Flemingsberg också kan bero på att barn och ungdomar i dessa två områden tycker att expressiv verksamhet är viktigare än vad ungdomar i övriga Huddinge tycker. I tabellerna 55-57 får vi svaret på frågan.

Tabell 55. Andel (%) ungdomar i Vårby+Flemingsberg samt övriga Huddinge som önskar att kommunen ska satsa på fritidsgård, simhall och idrottsföreningar¹²⁴. Mellanstadiet.

	Pojkar		Flickor	
	Vårby+ Flemingsberg	Övriga Huddinge	Vårby+ Flemingsberg	Övriga Huddinge
Fritidsgård	36	14	24	12
Simhall	41	18	48	42
Idrottsföreningar och idrottsanläggningar	53	66	24	37

¹²⁴ Den här tabellen bygger på två olika frågor i enkäten. Det innebär att man här inte kan läsa ut hur många som vill satsa på simhall i förhållande till vare sig fritidsgård eller idrottsföreningar. I mellanstadiet har vi inte frågat barnen om de vill ha satsningar på bibliotek respektive kulturskolan. Däremot har vi frågat om satsningar på kultur allmänt. Vi ser då att barnen i Vårby+Flemingsberg i högre grad än i övriga Huddinge önskar att kommunen ska satsa på kultur (tabellerna visas inte här).

Tabell 56. Andel (%) ungdomar i Vårby+Flemingsberg samt övriga Huddinge som önskar att kommunen ska satsa på bibliotek, fritidsgård och simhall respektive idrottsföreningar och idrottsanläggningar samt kulturskolan¹²⁵. Högstadiet.

	Pojkar		Flickor	
	Vårby+ Flemingsberg	Övriga Huddinge	Vårby+ Flemingsberg	Övriga Huddinge
Bibliotek	18	8	30	13
Fritidsgård	54	32	45	54
Simhall	20	21	51	33
Idrottsföreningar och idrottsanläggningar	53	65	28	31 ¹²⁶
Kulturskolan	2	2	3	6

Tabell 57. Andel (%) ungdomar i Vårby+Flemingsberg samt övriga Huddinge som önskar att kommunen ska satsa på bibliotek, fritidsgård och simhall respektive idrottsföreningar och idrottsanläggningar samt kulturskolan¹²⁷. Gymnasiet.

	Pojkar		Flickor	
	Vårby+ Flemingsberg	Övriga Huddinge	Vårby+ Flemingsberg	Övriga Huddinge
Bibliotek	13	4	18	5
Fritidsgård	32	26	46	41
Simhall	19	17	24	23
Idrottsföreningar och idrottsanläggningar	69	61	27	30
Kulturskolan	2	2	5	2

Pojkar och flickor i Vårby/Flemingsberg tycker i större utsträckning än ungdomar i övriga Huddinge att kommunen ska satsa på bibliotek och fritidsgårdar (undantag flickor i högstadiet). När det gäller satsningar på den tredje öppna verksamheten d.v.s. simhallar kan vi också se en likartad men inte lika stark tendens. De starka preferenserna för de expressiva och öppna verksamheterna är troligtvis en ytterligare orsak till det starka tillskottet av öppen verksamhet i dessa två miljonprogramsområden. I jämförelse med andra ungdomar i Huddinge är stödet för de instrumentella aktiviteterna svagare i Vårby och Flemingsberg.

Låt oss också undersöka om ungdomar i Vårby och Flemingsberg vill gå på de expressiva och öppna verksamheterna i högre grad än ungdomar i övriga Huddinge.

¹²⁵ Den här tabellen bygger på tre olika frågor i enkäten. Det innebär att man här inte kan läsa ut hur många som vill satsa på bibliotek i förhållande till vare sig simhall eller fritidsgård.

¹²⁶ Flickor i övriga Huddinge önskar i betydligt högre grad än flickor i Flemingsberg och Vårby som andra rangordning att kommunen ska satsa på idrott.

¹²⁷ Den här tabellen bygger på tre olika frågor i enkäten. Det innebär att man här inte kan läsa ut hur många som vill satsa på bibliotek i förhållande till vare sig simhall eller fritidsgård.

Tabell 58. Andel (%) ungdomar i Vårby+Flemingsberg samt övriga Huddinge som vill gå på bibliotek, fritidsgård och simhall respektive idrottsförening och kulturskolan¹²⁸.

	Pojkar		Flickor	
	Vårby+ Flemingsberg	Övriga Huddinge	Vårby+ Flemingsberg	Övriga Huddinge
Mellanstadiet				
Bibliotek	66	35	82	56
Simhall	83	78	83	78
Kulturskolan	11	17	43	34
Högstadiet				
Bibliotek	36	14	76	32
Fritidsgård	62	30	70	42
Simhall	63	50	67	55
Idrotta i förening	50	64	49	58
Gymnasiet				
Bibliotek	37	17	59	35
Fritidsgård	56	31	48	22
Simhall	62	52	61	51
Idrotta i förening	53	58	32	43

Även här ser vi att barn och ungdomar i Vårby och Flemingsberg i betydligt högre grad än ungdomar i övriga Huddinge vill besöka de öppna verksamheterna.

Ett fjärde skäl till att de öppna verksamheterna i speciellt Vårby attraherar så många barn och ungdomar är ganska säkert att ungdomarna där har dubbelt så stort förtroende för personalen på fritidsgården i förhållande till vad ungdomar på andra fritidsgårdar i andra områden i Huddinge har¹²⁹.

Ett femte skäl till att de öppna verksamheterna i Vårby attraherar så många kan vara att biblioteket, fritidsgården och simhallen finns samlade i centrum. Ett centrum som nästan alla barn och ungdomar har nära till¹³⁰.

Sammanfattningsvis ska orsaken till att expressiva och öppna verksamheterna attraherar så många ungdomar i framför allt Vårby sökas i områdets socioekonomiska struktur, d.v.s. där bor många låginkomsttagare och personer med utländsk bakgrund, ungdomars preferenser, förtroende för personalen på fritidsgården och att alla tre öppna verksamheterna finns samlade på gångavstånd för flertalet ungdomar i Vårby centrum.

¹²⁸ Frågan gäller i veckan. Tyvärr finns inte kulturskolan med i just denna fråga på högstadiet och i gymnasiet.

¹²⁹ Tyvärr finns inte frågan med om förtroende för personalen på bibliotek med i enkäterna.

¹³⁰ Våra studier visar att barn och ungdomar i de lägre socioekonomiska grupperna är mer avståndskänsliga när det gäller deltagande i olika fritidsverksamheter än barn och ungdomar i de högre socioekonomiska grupperna.

Litteraturförteckning

Allardt, E, **On the Cumulative Nature of Leisure Activities**, 1958, Acta Sociologica, Vol 3.

Arnman/Jönsson, **Segregation i svensk skola. En studie av utbildning, klass och boende**, 1985. Arkiv. Avhandlingsserie.

Arnstsberg, Karl-Olov, **Invandare och fritid**, 1991, Svenska kommunförbundet.

Arnstsberg, Karl-Olov, **Svenskhet**, 1989, Carlssons.

Björnsson, M, **Kön och skolframgång: tolkningar och perspektiv**, 2005, Myndigheten för skolutveckling.

Björklund A, Fredriksson P, Gustavsson J-E, Öckert B, 2010, **Den svenska utbildningspolitikens arbetsmarknadseffekter – vad säger forskningen?**

Blomdahl, U, **Ansökan om medel för utvärdering av offentligt bedriven verksamhet på fritidsområdet**, 1983, Sociologiska institutionen vid Stockholms universitet.

Blomdahl/Elofsson, **Fritidsmönster med avseende på kön och socialgrupp**, 1985, Forskningsenheten vid Fritid Stockholm och sociologiska institutionen vid Stockholms universitet

Blomdahl, U, **Gynnar de offentliga satsningarna på fritidsområdet de redan gynnade? – En granskning av budgetdepartementets utredning i frågan m.m.**, 1985, Forskningsenheten vid Fritid Stockholm och sociologiska institutionen vid Stockholms universitet

Blomdahl/Elofsson, **Fritidsaktiviteternas kumulativitet: en prövning av en generell hypotes**, 1985, Sociologiska institutionen vid Stockholms universitet och Fritid Stockholm.

Blomdahl/Claesson, **Fritidsgården- dess besökare och framtid**, 1989. Sociologiska institutionen vid Stockholms universitet och forskningsenheten vid Fritid Stockholm.

Blomdahl/Elofsson, **Fritids- och kulturvanor i Eskilstuna – en studie av årskurserna 1-9**, 1987, Sociologiska institutionen vid Stockholms universitet och kultur- och fritidsnämnden i Eskilstuna

Blomdahl, U, **Myt, verklighet, framtid**, 1990, Forskningsenheten vid Fritid Stockholm.

Blomdahl, U, **Folkrorelserna och folket**, 1990, Carlssons Bokförlag i samarbete med Institutet för framtidsstudier.

Blomdahl/Widegren, **Missgynnans flickor av de offentliga satsningarna på fritidsområdet?** 1996, Forskningsenheten vid Fritid Stockholm.

Blomdahl, U, "Fritidens dolda läroplan. En studie av resursfördelningen mellan män och kvinnor" i Zetterberg, O, red, **Fritid i ny tid**, 1998, Sober.

Blomdahl/Elofsson, **Slutat i idrottsförening**, 2002, Forskningsenheten vid idrottsförvaltningen i Stockholm och institutionen för socialt arbete vid Stockholms universitet.

Blomdahl/Elofsson, **Vilka idrottsanläggningar vill ungdomar i Stockholms stad att det ska satsas på?** 2005, Forskningsenheten vid idrottsförvaltningen i Stockholm och institutionen för socialt arbete vid Stockholms universitet.

Blomdahl/Elofsson, **Hur många motionerar/idrottare för lite och vilka är dom?**, 2007, Forskningsenheten vid idrottsförvaltningen i Stockholm och institutionen för socialt arbete vid Stockholms universitet.

Blomdahl/Elofsson/Öhman, **Vilka anläggningar/verksamheter tycker de fysiskt inaktiva vuxna att Stockholms stad ska satsa på under 2009-2013?** Forskningsenheten vid idrottsförvaltningen i Stockholm och institutionen för socialt arbete vid Stockholms universitet.

Blomdahl/Elofsson/Eriksson, **PUNKTmedis. En utvärdering av en ungdomssatsning på Medborgarplatsens bibliotek i Stockholm**, 2009, Forskningsenheten vid Kulturförvaltningen och idrottsförvaltningen i Stockholm och institutionen för socialt arbete vid Stockholms universitet.

Blomdahl/Elofsson, **Idrott och motion bland ungdomar i särskolan**, 2011, Forskningsenheten vid idrottsförvaltningen i Stockholm och institutionen för socialt arbete vid Stockholms universitet.

Blomdahl/Elofsson, **Ung livsstil i Huddinge 1998 och 2009. En undersökning i mellanstadiet, högstadiet och gymnasiet**, 2011, Kultur- och fritidsnämnden i Huddinge.

Blomdahl/Elofsson, **Ung livsstil i Huddinge 2009/2010. En undersökning i högstadiet och gymnasiet**, 2010, Kultur- och fritidsnämnden i Huddinge.

Blomdahl/Elofsson, **Ung livsstil i Huddinge 2009. En undersökning i mellanstadiet**, 2011, Kultur- och fritidsnämnden i Huddinge.

Blomdahl/Elofsson/Åkesson, **Spontanidrott för vilka? En studie av kön och nyttjande av planlagda utomhusytor för spontanidrott under sommarhalvåret**, 2012, Idrottsförvaltningen i Stockholm och institutionen för socialt arbete vid Stockholms universitet.

Blomdahl/Elofsson/Åkesson, **Spontanidrott för vilka? En studie av kön och nyttjande av planlagda utomhusytor för spontanidrott under vinterhalvåret** (publiceras hösten 2012), Idrottsförvaltningen i Stockholm och institutionen för socialt arbete vid Stockholms universitet

Claeson, Å, **Fritidsvanor i Göteborg. En studie av årskurserna 1-9**. 1990. Fritid Göteborg och forskningsenheten vid Fritid Stockholm.

Claeson Nordin, Å, **God hälsa på lika villkor**, 2006, forskningsenheten vid idrottsförvaltningen och kulturförvaltningen i Stockholms stad.

Dahlgren/Person, **Ungdomens fritids- och samhällssyn**, 1975, Prisma.

Damberg, B, **Farstaprojektet – för samverkan i närsamhället**, 1979, Stockholms skolförvaltning.

Elofsson, S, **Rädd att gå ut på kvällarna? En studie av högstadie- och gymnasieelever**, 1998, Forskningsenheten vid kultur- och idrottsförvaltningen och institutionen för socialt arbete vid Stockholms universitet.

Elofsson, S, **Måste unga flickor må sämre än unga pojkar?** 1999, Forskningsenheten vid kultur- och idrottsförvaltningen och institutionen för socialt arbete vid Stockholms universitet.

Elofsson, S, **Kultur åt flickor – idrott åt pojkar. En studie av socialisering i relation till kön och social bakgrund**, 2001, Forskningsenheten vid idrotts- och kulturförvaltningarna i Stockholms stad och institutionen för socialt arbete vid Stockholms universitet.

Elofsson, S, **Vilka ungdomar är med i förening?** 2001, Skol- och fritidsnämnden i Helsingborg och institutionen för socialt arbete vid Stockholms universitet.

Elofsson, S, **Vilka besöker fritidsgårdar? Kön, bakgrund, inflytande, integration m.m. En studie av ungdomar i högstadie- och gymnasieåldrar i Helsingborg**, 2000, Skol- och fritidsnämnden i Helsingborg och institutionen för socialt arbete vid Stockholms universitet

Elofsson, S, **Ungdomars besök på fritidsgård i Helsingborg år 2003**, Skol- och fritidsnämnden i Helsingborg och institutionen för socialt arbete vid Stockholms universitet

Elofsson, S, **Kulturskolan 1998. Kön och social bakgrund**, 2009, Forskningsenheten vid idrottsförvaltningen och kulturskolan i Stockholm och institutionen för socialt arbete vid Stockholms universitet.

Elofsson/Blomdahl, **Hälsa och livskvalitet hos ungdomar i särskolan**, 2011, Forskningsenheten vid idrottsförvaltningen i Stockholm och institutionen för socialt arbete vid Stockholms universitet.

Elofsson, S, **Hur är hälsan bland högstadie- och gymnasieelever i Norrköping?** 2012, Forskningsenheten vid idrottsförvaltningen i Stockholm och institutionen för socialt arbete vid Stockholms universitet

Elofsson, S, **Vilka nyttjar inte det offentligt subventionerade fritidsutbudet och hur är deras hälsa och livskvalitet?** 2012, Ung livsstil nr 13. Idrottsförvaltningen i Stockholm och institutionen för socialt arbete vid Stockholms universitet.

Engström, L-M, **Idrott som social markör**, 1999, HLS Förlag.

Engström, L-M, **Smak för motion. Fysisk aktivitet som livsstil och social markör**, 2010, Stockholms universitets förlag.

Englund/Ericson, **Ung fritid**, 1988, Kommentus Gruppen AB.

Englund/Ericson, **Tonåring i välfärden**, 1991, Björnens förlag.

Granlund, E, **Mötas, utvecklas eller kontrolleras? Målinriktning och kvalitet på fritids-gårdar**, 2009, fritidsledarskolorna.

Göteborgs kommun, **Fritid & Kultur i Göteborg, Enkätundersökning utförd våren 1971 avseende skolungdomens fritids- och kultrvanor.**

Herlitz, G, **Svenskar.Hur vi är och varför vi är som vi är**, 1991, Konsultförlaget.

Huddinge kommun, **Idrottspolitiskt program**, 2004.

Huddinge kommun, **Det idrottspolitiska programmet höjer ribban** (populärversion av det idrottspolitiska programmet), 2004.

Huddinge kommun, **Lokalförsörjningsplan för perioden 2009-2011**, 2008, Kultur- och fritidsförvaltningen.

Huddinge kommun, **Plan för visionen delaktighet**, Kommunfullmäktige 9 februari 2009

Huddinge kommun, **Handbok för delaktighet. Från vision till verklighet**, 2007.

Huddinge kommun, **Struktur för områdesperspektiv i verksamhetsplaner**, kommunstyrelsens förvaltning 17 juni 2011.

Huddinge kommun, **Plan för bättre folkhälsa i Huddinge kommun 2006-2010**, 2007

Huddinge kommun, **Kostnader för anläggningar fördelat på kön**, 2011, Kultur- och fritidsförvaltningen.

Huddinge kommun, **Ung livsstil i Huddinge**, 2012, Kultur- och fritidsnämnden.

Jönsson m.fl., **Skola, fritid, framtid**, 1993, Studentlitteratur.

Larsson, B, **Ungdomarna och idrotten. Tonåringars idrottande i fyra skilda miljöer**, 2008, Pedagogiska institutionen vid Stockholms universitet.

Malmberg, G, **Gymnasiekulturer**, 1992, Lunds universitet. Didaktikseminariet nr 92:188

Malmqvist, E, **Ungdom på fritid, Intervjuundersökning utförd på uppdrag av Linköpings Stadsfullmäktige**, 1960, Linköpings stad.

Markensten, K, **Varför slutade du i kulturskolans musikundervisning? Iakttagelser och reflektioner från en intervjuundersökning**, 2006, forskningsenheten vid kultur- och idrottsförvaltningen i Stockholms stad.

Nilsson P, **Fritid i skilda världar**, 1998, Ungdomsstyrelsen.

SOU 1947:12, **Ungdomens fritidsverksamhet.**

SOU 1951: 41, **Ungdomen möter samhället. Ungdomskommitténs slutbetänkande.**

SOU 1966:47, **Ungdomens förenings- och fritidsliv.**

SCB, **Om barns villkor. Levnadsförhållande**, 1981, Rapport 21.

SCB, **Fritid 1976-1991**, 1993, Rapport 85.

SCB, **Fritid 1976-2002**, 2004, Rapport 103.

Skolverket, **Likvärdig utbildning i svensk grundskola? En kvantitativ analys av likvärdighet över tid**, 2012, Rapport 374.

Stockholmstidningen, **Ojämnt för idrottsklubbar. Huddinge har analyserat hur stödet fördelas**, Nr 26 2012.

Sund, K. **Estimating peer effects in Swedish high schools using school, teacher and student fixed effects**, 2009. Economics of Education Review, Vol 28, p 329-336.

Theodin Jakobsson/Engström, **Vilka stannar kvar och varför? – En studie av ungdomars deltagande i föreningsidrott?**, 2008. Riksidrottsförbundet.

Tåhlin, M, **Fritiden i välfärden. Svenska folkets fritids- och kulturvanor**, 1985, RSFH:s förlag.

Tåhlin, M, **Arbetes värde och kostnader. En studie av lönearbetets konsekvenser för individen**, 1987, Almqvist & Wiksell Internationell.

Undén A-L, Elofsson S, **Självupplevd hälsa. Faktorer som påverkar människors egen bedömning**, Rapport 98:7, Forskningsrådsnämnden. Stockholm, 1998.

Ungdomsstyrelsen, **Mötesplatser för unga – aktörerna, vägvalen och politiken**, 2008.

U: S. Department of Health and Human Services, **Physical Activity and Health: A Report of Surgeon General**. Atlanta, GA: U.S. Department of Health and Human Services, Centers for Disease Control and Prevention, National Center for Chronic Disease Prevention and Health Promotion, 1996.

Weber, M, **Ekonomi och samhälle. Förståelsesociologins grund**, 1983, Argos.

Bilaga

Tabell B.1.1. Andel (%) barn i mellanstadiet i olika socioekonomiska grupper som besökt simhall senaste 7 dagarna och ungdomar i högstadiet respektive gymnasiet som besökt simhall de senaste 4 veckorna.

	1	2	3	4	5
Mellanstadiet					
Pojkar	23	31	35	51	53
Flickor	40	35	36	34	68
Högstadiet					
Pojkar	40	45	25	51	27
Flickor	44	51	41	40	50
Gymnasiet					
Pojkar	29	41	35	40	26
Flickor	22	33	30	26	5

Tabell B.1.2. Andel (%) barn i mellanstadiet i olika grad av svensk anknytning som besökt simhall senaste 7 dagarna och ungdomar i högstadiet respektive gymnasiet som besökt simhall de senaste 4 veckorna.

	Barnet och föräldrarna födda i Sverige	En förälder född utomlands eller adoptivbarn	Andra generationens invandrare	Första generations invandrare
Mellanstadiet				
Pojkar	25	38	56	48
Flickor	33	40	41	56
Högstadiet				
Pojkar	40	54	19	68
Flickor	45	43	47	45
Gymnasiet				
Pojkar	35	39	33	43
Flickor	32	16	30	19

Tabell B.1.3. Andele (%) barn i socio-ekonomisk grupp1-2, andelen ungdomar som bor med båda föräldrarna samt andelen första generationens ungdomar samt första och andra generationens ungdomar. Mellanstadiet.

	Andelen i socio-ekonomisk 1+2	Andelen som bor med både mamma och pappa	Andelen första generationens invandare	Andelen första + andra generationens invandrare
Stuvsta Snättringe	65	76	1	7
Segeltorp	59	84	2	11
Sjödalen Fullersta (inkl. Gladö kvarn och Lissma)	56	80	2	8
Trångsund (inkl. Mellansjö och Vidja)	52	75	2	10
Skogås (inkl. Länna)	42	68	8	31
Flemingsberg (inkl. Glömsta, Kästa och Visättra)	30	64	12	54
Vårby	8	77	27	79

Tabell B.1.4. Andel (%) ungdomar i socio-ekonomisk grupp1-2, andelen ungdomar som bor med båda föräldrarna samt andelen första generationens ungdomar samt första och andra generationens ungdomar. Gymnasiet.

	Andelen i socio-ekonomisk 1+2	Andelen i socio-ekonomisk 4+5	Andelen som bor med både mamma och pappa	Andelen första generationens invandare	Andelen första+andra generationens invandrare
Sjödalen Fullersta (inkl. Gladö kvarn och Lissma) + Segeltorp + Stuvsta Snättringe	68	1	69	3	13
Vårby + Flemingsberg (inkl. Glömsta, Kästa och Visättra)	18	52	67	34	61
Skogås (inkl. Länna) + Trångsund (inkl. Mellansjö och Vidja)	43	16	68	8	24

Tabell B.1.5. Deltagande i instrumentella aktiviteter. Samband med social bakgrund och boendeområde (kommundel) efter stadium - totalt samt efter kön. Resultat från logistisk regression – oddskvoter och förekomst av signifikanta samband.

Variabel	Mellanstadiet			Högstadiet			Gymnasiet		
	T	P	F	T	P	F	T	P	F
R ² (%) Nagelkirke	13.5	17.0	14.6	15.8	18.9	21.9	13.9	22.1	24.3
Kön							*		
Pojkar	1.00	---	---	1.00	---	---	1.00	---	---
Flickor	0.95			0.92			0.63*		
Familj – bor med	**		*	*					
Båda föräldrar	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ensam mamma	0.91	0.35	1.31	0.80	0.71	0.78	0.72	0.62	0.68
Ensam pappa	0.09**	0.06*	0.14	0.54	0.82	0.00	1.09	2.27	0.00
Mamma o styvpappa	0.72	0.89	0.63	0.18**	0.26+	0.07*	0.68	0.68	0.67
Pappa o styvmamma	0.36	0.37	0.00	0.40	0.61	0.20	0.19	0.00	0.69
Växelvis boende	0.51**	0.81	0.35***	0.60	0.47*	0.72	0.87	0.82	0.75
Annat sätt				2.20	> 100	3.48	0.24	0.21	
Ensam							3.69	6.11	
Familjen resurser	+							+	
Mycket stora	1.56	1.90	1.29	1.21	0.80	2.33*	1.94*	2.96*	0.97
Ganska stora	1.38	1.65+	1.11	1.11	0.97	1.30	1.15	1.04	1.51
Medel	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ganska små	0.68	0.64	0.67	0.78	0.60	1.21	0.76	1.39	0.04*
Små	0.61	0.74	0.53	1.08	1.53	0.98	0.74	2.45	0.00
Invandrarbakgrund			+	*		**	+	*	
Svensk bakgrund	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Svag inv. bakgrund	0.69	0.94	0.59+	0.70	0.66	0.75	1.04	1.55	0.57
2-dra gen invandrare	0.82	1.39	0.52+	0.47**	0.53	0.36*	1.26	1.87	0.92
1-a gen invandrare	0.68	1.71	0.35*	0.38*	0.68	0.16**	0.32*	0.25*	1.94
Område	*	*		*	**			**	
Sjödalen/Fullersta	0.84	0.99	0.73	2.46**	1.84	2.56*	2.68**	5.16**	1.07
Stuvsta/Snättringe	0.98	0.90	1.03	1.79+	1.14	2.36+	2.08+	4.36**	0.84
Segeltorp	1.05	1.01	1.01	1.58	0.65	3.84**	1.80	1.43	2.65
Vårby	0.33**	0.19**	0.45+	0.74	0.20**	2.22	1.53	1.02	2.61
Flemingsberg	0.59	0.48	0.63	0.91	0.51	1.45	1.52	1.95	0.82
Skogås	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Trångsund	0.60	0.51	0.61	1.28	0.88	1.64	1.51	2.41	0.82
Utan kontroll social Bakgrund									
R ² (%) Nagelkirke	8.1	9.4	7.2	9.3	13.2	9.4	6.3	11.4	7.6
Område	***	***	**	***	***	**	**	***	
Sjödalen/Fullersta	0.99	0.96	1.10	3.02***	2.12+	3.59**	3.22**	5.37***	1.46
Stuvsta/Snättringe	1.26	1.04	1.52	2.20**	1.31	3.32**	2.63**	4.34**	1.11
Segeltorp	1.35	1.13	1.50	1.92*	0.93	3.48**	2.21*	1.72	3.11+
Vårby	0.25***	0.19***	0.32**	0.56+	0.19***	1.14	0.97	1.08	0.77
Flemingsberg	0.57+	0.51	0.64	0.79	0.51	1.01	1.19	1.79	0.52
Skogås	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Trångsund	0.74	0.58	0.91	1.72+	1.10	2.17*	1.93	2.60+	1.00

Tabell B.1.6. Tillskott från expressiva aktiviteter. Samband med social bakgrund och boende område (kommundel) efter stadium - totalt samt efter kön. Resultat från logistisk regression – oddskvoter och förekomst av signifikanta samband.

Variabel	Mellanstadiet			Högstadiet			Gymnasiet		
	T	P	F	T	P	F	T	P	F
R ² (%) Nagelkirke	13.2	14.1	17.3	29.7	35.2	43.3	20.5	27.3	29.9
Kön									
Pojkar	1.00	---	---	1.00	---	---	1.00	---	---
Flickor	1.20			1.31			1.07		
Familj – bor med									
Båda föräldrar	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ensam mamma	0.72	1.47	0.48	1.22	0.22	3.26*	0.50	0.65	0.39
Ensam pappa	2.81	4.17	0.00	0.00	0.00	0.00	0.26	0.00	0.78
Mamma o styvpappa	1.54	0.86	2.83	2.86+	0.64	8.08*	0.16+	0.15	0.00
Pappa o styvmamma	1.22	2.62	0.00	2.08	0.00	11.5+	0.00	0.00	0.00
Växervis boende	1.39	1.09	1.65	1.39	1.82	1.28	0.14+	0.25	0.00
Annat sätt				0.87	0.00	0.61	4.86	6.65	
Ensam							0.00	0.00	
Familjen resurser									
Mycket stora	0.76	0.54	0.99	1.02	1.67	0.00	0.37	0.15+	0.90
Ganska stora	0.84	0.60	1.15	1.90+	1.32	3.82*	0.71	0.82	0.37
Medel	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ganska små	1.62	1.48	2.12+	1.32	2.39	0.63	1.37	0.80	2.51
Små	1.63	1.52	1.60	1.12	0.73	1.43	1.72	0.93	3.55
Invandrarbakgrund				**		**	*	*	+
Svensk bakgrund	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Svag inv. bakgrund	1.50	1.19	1.73	1.58	3.39*	0.49	1.90	1.02	3.60
2-dra gen invandrare	1.49	0.93	2.10+	1.91	1.95	1.98	2.51*	0.98	7.35**
1-a gen invandrare	1.70	0.58	3.18*	4.90***	3.98+	7.19**	4.58**	6.34**	2.97
Område	*			***	+	**	*	*	
Sjödalen/Fullersta	1.32	0.81	1.94	0.41	> 100	0.18+	1.43	1.07	1.29
Stuvsta/Snättringe	1.00	0.82	1.25	0.23+	> 100	0.10*	3.16+	3.12	2.75
Segeltorp	0.55	0.45	0.71	1.14	> 100	0.28	6.90**	12.4**	2.68
Vårby	2.74**	2.58+	3.32*	5.11**	> 100	3.58+	1.58	6.66+	0.42
Flemingsberg	2.16*	2.87+	1.76	2.98*	> 100	2.71	2.98	3.72	1.76
Skogås	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Trångsund	0.87	0.98	0.84	0.56	> 100	0.18+	5.13	6.14+	3.21
Utan kontroll social bakgrund									
R2 (%) Nagelkirke	10.3	9.9	11.9	23.7	26.9	26.0	6.6	9.7	6.6
Område	***	***	**	***	***	***	*	+	
Sjödalen/Fullersta	1.07	0.75	1.22	0.38	>100	0.23+	0.74	0.68	0.69
Stuvsta/Snättringe	0.75	0.70	0.76	0.22+	>100	0.13+	1.43	2.00	0.84
Segeltorp	0.39+	0.38	0.42	1.14	>100	0.32	2.80+	5.52*	0.76
Vårby	3.80***	3.11*	4.27**	7.07***	>100	4.36**	2.80	5.71+	1.00
Flemingsberg	2.21*	2.85**	1.71	3.77***	>100	2.79*	3.90*	4.50+	3.05
Skogås	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Trångsund	0.69	0.90	0.54	0.46	>100	0.23+	2.71	3.81	1.60

Tabell B.1.7. Utomstående. Samband med social bakgrund och boendeområde (kommundel) efter stadium - totalt samt efter kön. Resultat från logistisk regression – odds-kvoter och förekomst av signifikanta samband.

Variabel	Mellanstadiet			Högstadiet			Gymnasiet		
	T	P	F	T	P	F	T	P	F
R ² (%) Nagelkirke	8.3	11.3	15.3	6.4	8.2	11.7	11.1	15.7	12.1
Kön							*		
Pojkar	1.00	---	---	1.00	---	---	1.00	---	---
Flickor	0.88			0.98			1.53*		
Familj – bor med	**		*				+		
Båda föräldrar	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ensam mamma	2.04	5.59+	1.58	1.18	2.56+	0.66	1.87+	1.87	2.08
Ensam pappa	9.72**	6.70+	21.3*	2.59	1.78	>100	1.62	1.09	5.21
Mamma o styvpappa	1.00	1.42	0.00	2.73*	3.94*	2.84	2.55*	2.25	3.97
Pappa o styvmamma	3.69	1.51	> 100	2.05	1.97	1.86	9.69*	>100	3.46
Växelvis boende	2.33**	1.34	3.68**	1.54+	1.90*	1.31	1.70+	1.69	1.94
Annat sätt				0.57	0.00	0.56	1.25	1.24	
Ensam							0.76	0.67	
Familjen resurser									
Mycket stora	0.58	0.56	0.59	0.79	1.09	0.53	0.68	0.53	1.05
Ganska stora	0.67	0.68	0.67	0.74	0.96	0.55*	0.98	1.02	0.91
Medel	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Ganska små	0.96	1.11	0.59	1.10	0.84	1.23	1.08	0.78	2.22
Små	1.22	0.91	1.87	0.83	0.83	0.57	0.95	0.44	2.86
Invandrarbakgrund									
Svensk bakgrund	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Svag inv. bakgrund	1.21	0.85	1.41	1.32	1.00	1.66	0.76	0.61	0.90
2-dra gen invandrare	0.90	0.62	1.43	1.73*	1.80	1.84	0.52*	0.52+	0.41
1-a gen invandrare	1.04	0.85	1.34	0.88	0.78	1.11	0.98	1.01	0.68
Område	*	+				+	*	*	
Sjödalen/Fullersta	0.92	1.36	0.65	0.48*	0.44+	0.61	0.33**	0.18***	0.92
Stuvsta/Snättringe	1.03	1.65	0.67	0.71	0.74	0.73	0.34**	0.17***	0.93
Segeltorp	1.58	2.15	1.27	0.58	0.85	0.41+	0.28**	0.27*	0.32+
Vårby	1.81	5.42*	0.50	0.44*	1.00	0.20**	0.65	0.58	1.01
Flemingsberg	0.80	0.32	1.12	0.63	0.94	0.46	0.45*	0.35*	0.78
Skogås	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Trångsund	2.65*	3.32+	2.40	0.86	0.85	0.94	0.37*	0.24*	0.82
Utan kontroll social bakgrund									
R2 (%) Nagelkirke	3.2	7.0	3.6	2.6	2.4	5.0	4.4	8.8	3.7
Område	*	*		*		+	*	**	
Sjödalen/Fullersta	0.91	1.61	0.54	0.40**	0.40*	0.43*	0.34**	0.20***	0.80
Stuvsta/Snättringe	0.91	1.49	0.60	0.59+	0.70	0.50+	0.36**	0.20***	0.97
Segeltorp	1.44	2.03	1.12	0.49*	0.65	0.41+	0.31**	0.31*	0.35
Vårby	2.00+	4.77***	0.81	0.46*	0.89	0.25*	0.67	0.45	1.26
Flemingsberg	0.83	0.37	1.12	0.61	0.80	0.48	0.46*	0.34*	0.86
Skogås	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Trångsund	2.40*	3.09+	1.95	0.70	0.75	0.72	0.37*	0.25*	0.80

Tabell B.1.8. Högstadiet. Självsfattad hälsa i relation till utomstående i instrumentella aktiviteter¹³¹. Andel (%) efter kön.

	Pojkar		Flickor	
	Utomstående i instrumentella aktiviteter		Utomstående i instrumentella aktiviteter	
	Nej	Ja	Nej	Ja
Sign nivå	***		***	
Bra	67	40	44	27
Ganska bra	26	41	44	38
Varken bra eller dåligt	5	13	9	28
Ganska dåligt	1	2	3	4
Dåligt	1	4	0	3

Ns p \geq 0.10; + p>0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Tabell B.1.9. Gymnasiet. Självsfattad hälsa i relation till utomstående i instrumentella aktiviteter. Andel (%) efter kön.

	Pojkar		Flickor	
	Utomstående i instrumentella aktiviteter		Utomstående i instrumentella aktiviteter	
	Nej	Ja	Nej	Ja
Sign nivå	***		***	
Bra	63	37	38	25
Ganska bra	31	43	40	46
Varken bra eller dåligt	4	16	19	19
Ganska dåligt	2	3	3	8
Dåligt	1	1	0	2

Ns p \geq 0.10; + p>0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

¹³¹ Till instrumentella aktiviteter har vi fört förening och kulturskola.

**HUDDINGE
KOMMUN**

www.huddinge.se